

Regnskapsmessig valutasikring

Effekter av sikringsbøkføring etter IFRS

Marit Eide

Veileder

Lars Atle Kjøde

Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved Universitetet i Agder og er godkjent som del av denne utdanningen. Denne godkjenningen innebærer ikke at universitetet inntår for de metoder som er anvendt og de konklusjoner som er trukket.

Universitetet i Agder, 2011

Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap

Institutt for økonomi/Handelshøgskolen i Kristiansand

Forord

Denne masteroppgaven er skrevet som et avsluttende ledd i mastergraden med fordypning innen økonomisk styring og prosjektledelse ved Universitetet i Agder.

Jeg har valgt en oppgave innenfor regnskapsmessig valutasikring, med mål om å lære mer om emnet ettersom det ikke har vært undervisning på UiA knyttet til dette temaet. Utredning av oppgaven har gitt meg verdifull innsikt, og det har vært en spennende prosess.

Jeg vil også si tusen takk til veilederen min Lars Atle Kjøde for god veiledning og innspilling gjennom hele prosessen.

Kristiansand, 1. juni 2011

Marit Eide

Abstrakt

Denne masteroppgaven tar for seg økonomisk sikring og regnskapsmessig sikring etter IFRS, med hovedfokus på effekter av sikringsbokføring.

Etter introduksjon og avgrensning av problemstillingen, diskuteres økonomisk sikring inngående. Her presenteres de ulike formene for risiko en bedrift kan stå ovenfor, nemlig transaksjonseksponering, økonomisk eksponering og omregningseksponering. Problemet med tap på kundefordringer og leverandørgjeld som et resultat av valutasvingninger illustreres med eksempler. Deretter forklares sikringsinstrumenter som terminkontrakter, valutaswaper og opsjoner som er instrumenter som tilbys i markedet for å redusere risikoen knyttet til valutaeksponering.

Videre diskuteres regnskapsregler for finansielle instrumenter, med særlig fokus på IAS 39. Her presenteres de fem kategoriene for klassifisering av finansielle instrumenter, som er av betydning for påfølgende måling av finansielle instrumenter. Denne klassifiseringen fører til at sikringsinstrumentet og tilhørende sikringsobjekt kan komme til å bli ført på ulik måte, som gjør at det oppstår et regnskapsmessig misforhold.

Kapittel fem tar for seg sikringsbokføring som skal bøte på problemet knyttet til regnskapsmessig misforhold. De ulike formene for sikring som inkluderer virkelig verdi-sikring, kontantstrømsikring og sikring av nettoinvestering i utenlandsk virksomhet, forklares nærmere. Deretter diskuteres utvikling av sikringsbokføring i fremtiden, ettersom det jobbes med å gjøre sikringsbokføring mer anvendelig for et større omfang bedrifter.

Analysen illustrerer hvilke effekter valutasvingninger kan ha på en egenkomponert bedrift. Dette gjøres ved at bedriften i første omgang presenteres i en verden uten valutasvingninger. Deretter utvikles dette regnskapet for tre ulike scenarioer. Først utsettes bedriften for valutasvingninger, uten å ha tatt i bruk sikringsinstrumenter. Deretter har bedriften tatt i bruk terminkontrakter og regnskapsfører i henhold til vanlige regler i IFRS. Til slutt benytter bedriften seg av terminkontrakter som regnskapsføres i henhold til reglene for sikringsbokføring. Resultatene fra de fire situasjonene sammenlignes, og viser tydelig at bruk av terminkontrakter uten sikringsbokføring fører til høyere resultatvolatilitet enn bruk av terminkontrakter og sikringsbokføring.

Innholdsfortegnelse

Forord	I
Abstrakt	II
1. Introduksjon	1
1.1. Bakgrunn.....	1
1.2. Oppgavens problemstilling og avgrensing	2
2. Metode	3
2.1. Kvalitativ metode.....	3
2.2. Litteratur og datainnsamling.....	3
2.3. Validitet.....	3
2.4. Reliabilitet	4
3. Risiko og økonomisk sikring	5
3.1. Valuta	5
3.2. Risikohåndtering	6
3.3. Risikoeksponering	7
3.3.1. Transaksjonseksponering.....	8
3.3.2. Økonomisk eksponering.....	9
3.3.3. Omregningseksponering.....	10
3.3.4. Avsluttende kommentarer.....	12
3.4. Den norske kronens historiske forhold til amerikanske dollar	12
3.5. Derivater	16
3.5.1. Terminforretning.....	17
3.5.2. Forwardkontrakter.....	18
3.5.3. Currency futureskontrakter.....	19
3.5.4. Valutaswaper.....	20
3.5.5. Valutakonto	22
3.5.6. Strukturerte valutaprodukter	22
4. Regnskapsregler for finansielle instrumenter	23
4.1. Bakgrunn for IFRS	23
4.1.1. IFRS til Norge.....	25
4.2. Regnskapsregler etter IFRS	27
4.2.1. IAS 32: Finansielle instrumenter – presentasjon	27
4.2.2. IAS 39: Finansielle instrumenter – innregning og måling	27
4.2.3. IFRS 7: Finansielle instrumenter – opplysninger	28
4.2.4. IFRS 9.....	29
4.3. Finansielle instrumenter – IAS 39.....	29
4.3.1. Kategori 1: En finansiell eiendel eller en finansiell forpliktelse til virkelig verdi med verdiendring over resultatet.....	30
4.3.1.1. Fair Value Option	31
4.3.2. Kategori 2: Investeringer som holdes til forfall.....	32
4.3.3. Kategori 3: Utlån og fordringer	34
4.3.4. Kategori 4: Finansielle eiendeler tilgjengelige for salg	35
4.3.5. Kategori 5: Andre forpliktelser	35
4.3.6. Avsluttende kommentarer om klassifisering.....	36
4.4. Regnskapsmessig misforhold	36
4.4.1. Et alternativ: Fair value option.....	37
4.4.2. Avsluttende kommentarer.....	38
5. Sikringsbøkerføring	39
5.1. Konsepter	39

5.1.1.	Sikringsobjekt.....	39
5.1.2.	Sikringsinstrument	40
5.1.3.	Bindende avtaler	40
5.2.	Bakgrunn og utvikling.....	41
5.3.	Kriterier.....	41
5.4.	Tre typer sikringsforhold.....	42
5.4.1.	Virkelig verdi-sikring.....	43
5.4.2.	Kontantstrømsikring.....	45
5.4.3.	Sikring av en nettoinvestering i en utenlandsk virksomhet.....	48
5.5.	Mer om sikring.....	49
5.6.	Sikringsbokføring i fremtiden	51
5.6.1.	Hovedproblemene med sikringsbokføring under IAS 39	51
5.6.2.	Endringsforslag i høringsutkastet.....	52
5.6.2.1.	Sikringsobjekter.....	53
5.6.2.2.	Sikringsinstrumenter.....	53
5.6.2.3.	Vurdering av sikringseffektivitet.....	53
5.6.2.4.	Ineffektivitet	53
5.6.2.5.	Opphør av sikringsforhold	53
5.6.3.	Innføring.....	53
6.	Analyse og resultater.....	55
6.1.	Bedriften "AkTek"	55
6.2.	Forutsetninger	56
6.2.1.	Regnskaps uten valutasvingninger.....	58
6.2.1.1.	Regnskapstall	58
6.2.1.1.1.	Varesalg.....	58
6.2.1.1.2.	Varekjøp.....	58
6.2.1.1.3.	Andre regnskapsposter	59
6.2.1.2.	Resultat.....	60
6.2.1.3.	Balanse	61
6.2.1.4.	Illustrasjon.....	62
6.2.1.4.1.	Varesalg.....	62
6.2.1.4.2.	Kjøp av skip	63
6.2.2.	Regnskap med valutasvingninger.....	64
6.2.2.1.	Spotkurser.....	64
6.2.2.2.	Varesalg.....	64
6.2.2.3.	Kjøp av skip	65
6.2.2.4.	Resultat.....	66
6.2.2.5.	Balanse	67
6.2.2.6.	Illustrasjon.....	67
6.2.2.6.1.	Varesalg.....	67
6.2.2.6.2.	Kjøp av skip	68
6.2.3.	Regnskap med derivater uten sikringsbokføring.....	69
6.2.3.1.	Terminkurser	69
6.2.3.2.	Varesalg og terminkontrakter	69
6.2.3.3.	Kjøp av skip og terminkontrakter.....	72
6.2.3.4.	Resultat.....	74
6.2.3.5.	Balanse	74
6.2.3.6.	Illustrasjon.....	75
6.2.3.6.1.	Varesalg.....	75
6.2.3.6.2.	Kjøp av skip	77
6.2.4.	Regnskap med derivater og sikringsbokføring	80
6.2.4.1.	Varesalg og terminkontrakter	80
6.2.4.2.	Kjøp av skip og terminkontrakter.....	81

6.2.4.3.	Resultat.....	81
6.2.4.4.	Balanse	82
6.2.4.5.	Illustrasjon.....	83
6.2.4.5.1.	Varesalg.....	83
6.2.4.5.2.	Kjøp av skip	84
6.2.5.	Sammenligning av funnene.....	85
6.2.5.1.	Resultat med valutasingninger vs. resultat uten valutasingninger.....	85
6.2.5.2.	Derivater uten sikringsbokføring vs. valutasingninger.....	86
6.2.5.3.	Derivater og sikringsbokføring vs. valutasingninger.....	88
6.2.5.4.	Derivater og sikringsbokføring vs. derivater uten sikringsbokføring.....	90
6.2.5.5.	Oppsummering av sammenligninger.....	91
7.	Begrensninger og videre forskning	93
8.	Konklusjon	94
9.	Kilder	96
10.	Vedlegg.....	I

Tabellregister

TABELL 1: EKSEMPEL PÅ NETTO KONTANTSTRØM	8
TABELL 2: EKSEMPEL PÅ RANG AV NETTO KONTANTSTRØM	9
TABELL 3: EKSEMPEL DATTERSELSKAP	11
TABELL 4: ALTERNATIVER FOR REGNSKAPSFØRING AV KONSERNREGNSKAP	26
TABELL 5: EKSEMPLER PÅ VIRKELIG VERDI-SIKRING	43
TABELL 6: TALLEKSEMPEL VIRKELIG VERDI-SIKRING	45
TABELL 7: EKSEMPLER PÅ KONTANTSTRØMSIKRING	46
TABELL 8: TALLEKSEMPEL KONTANTSTRØM SIKRING	47
TABELL 9: FORTSETTELSE TALLEKSEMPEL KONTANTSTRØM SIKRING	48
TABELL 10: TALLEKSEMPEL SIKRING AV IHHT. IAS 39	51
TABELL 11: VARESALG UTEN VALUTASVINGNINGER	58
TABELL 12: KJØP AV SKIP UTEN VALUTASVINGNINGER	59
TABELL 13: VAREKJØP UTEN VALUTASVINGNINGER	59
TABELL 14: VAREKOSTNAD	60
TABELL 15: RESULTAT UTEN VALUTASVINGNINGER	60
TABELL 16: BALANSE UTEN VALUTASVINGNINGER	62
TABELL 17: SPOTKURSER	64
TABELL 18: VARESALG MED VALUTASVINGNINGER	65
TABELL 19: KJØP AV SKIP MED VALUTASVINGNINGER	66
TABELL 20: RESULTAT MED VALUTASVINGNINGER	66
TABELL 21: BALANSE FOR REGNSKAP MED VALUTASVINGNINGER	67
TABELL 22: TERMINKURSER	69
TABELL 23: TERMINKONTRAKTER VARESALG	70
TABELL 24: UTREGNING AV SALG SIKRET AV TERMINKONTRAKTER	72
TABELL 25: TERMINKONTRAKTER KJØP AV SKIP	72
TABELL 26: UTREGNING AV KJØP SIKRET AV TERMINKONTRAKTER	73
TABELL 27: RESULTAT FOR REGNSKAP MED DERIVATER UTEN SIKRINGSBOKFØRING	74
TABELL 28: BALANSE FOR REGNSKAP MED DERIVATER UTEN SIKRINGSBOKFØRING	74
TABELL 29: KURSER VED SALG SIKRET AV TERMINKONTRAKT UTEN SIKRINGSBOKFØRING	75
TABELL 30: KURSER VED KJØP SIKRET AV TERMINKONTRAKT UTEN SIKRINGSBOKFØRING	77
TABELL 31: TERMINKONTRAKTER VARESALG	80
TABELL 32: DELER AV UTREGNING SALG SIKRET AV TERMINKONTRAKTER	81
TABELL 33: TERMINKONTRAKTER KJØP AV SKIP	81
TABELL 34: DELER AV UTREGNING KJØP SIKRET AV TERMINKONTRAKTER	81
TABELL 35: RESULTAT FOR REGNSKAP MED DERIVATER OG SIKRINGSBOKFØRING	82
TABELL 36: BALANSE FOR REGNSKAP MED DERIVATER OG SIKRINGSBOKFØRING	82
TABELL 37: FINANSPOSTER MED VALUTASVINGNINGER	85
TABELL 38: RESULTAT MED VS. UTEN VALUTASVINGNINGER	85
TABELL 39: BALANSE MED VALUTASVINGNINGER VS. UTEN VALUTASVINGNINGER	86
TABELL 40: FINANSPOSTER MED VALUTASVINGNINGER VS. DERIVATER UTEN SIKRING	87
TABELL 41: RESULTAT MED VALUTASVINGNINGER VS. DERIVATER UTEN SIKRING	87
TABELL 42: BALANSE TERMINKONTRAKTER UTEN SIKRING VS. VALUTASVINGNINGER	88
TABELL 43: FINANSPOSTER MED VALUTASVINGNINGER VS. DERIVATER OG SIKRING	88
TABELL 44: RESULTAT DERIVATER OG SIKRINGSBOKFØRING VS. VALUTASVINGNINGER	89
TABELL 45: TERMINKONTRAKTER MED SIKRING VS. VALUTASVINGNINGER	89
TABELL 46: FINANSPOSTER MED SIKRINGSBOKFØRING VS. UTEN SIKRINGSBOKFØRING	90
TABELL 47: RESULTAT DERIVATER OG SIKRINGSBOKFØRING VS. UTEN SIKRINGSBOKFØRING	90
TABELL 48: BALANSE TERMINKONTRAKTER OG SIKRING VS. TERMINKONTRAKTER UTEN SIKRING	91
TABELL 49: SAMMENLIGNING AV FIRE RESULTAT	91

Figurregister

FIGUR 1: USD/NOK KURSER 1990-2011	13
FIGUR 2: RENTEPARITET	14
FIGUR 3: USD/NOK KURSER 2006-2011	15
FIGUR 4: VALUTASWAP	21
FIGUR 5: TOSPORSYSTEMET I NORGE	25
FIGUR 6: BESLUTNINGSTRE FOR "HOLDE TIL FORFALL"	34

1. Introduksjon

1.1. Bakgrunn

Valutasikring er i seg selv et spennende, dagsaktuelt tema. Stadig flere bedrifter har blitt oppmerksomme på hvilke effekter kurssvingninger kan ha på regnskapet som en følge av de store valutasvingningene verden opplevde i finanskrisen. For å sikre seg mot valutaeksponering, inngår bedrifter økonomiske sikringer, ofte ved hjelp av derivater av typen terminkontrakter og valutaswaper. Til tross for en effektiv økonomisk sikring kan likevel bedrifter oppleve at det oppstår et regnskapsmessig misforhold. Dette er fordi IAS 39 inneholder ulike vurderingsregler for ulike poster som igjen kan føre til asymmetri i regnskapet. Dette skjer fordi det man ønsker å sikre (sikringsobjektet) regnskapsføres på én måte mens instrumentet som man bruker for å sikre (sikringsinstrumentet), regnskapsføres på en annen måte. Et eksempel kan være en valutaterminkontrakt som føres til virkelig verdi, mens salgskontrakten i utenlandsk valuta som terminkontrakten er til for å sikre først reflekteres i regnskapet når salget gjennomføres. Denne asymmetrien er sikringsbokføring etter IAS 39 ment å kompensere for. Her må bedrifter ta et valg om hvorvidt de ønsker å bruke sikringsbokføring eller ikke. Sikringsbokføring har som mål å reflektere resultatet som oppstår ved bruk av sikringsaktiviteter (spesielt sikring ved bruk av derivater) gjennom rapportering av effektene av derivater og den sikrede risikoen i den samme regnskapsperioden. Sikringsbokføring skal på sin side være en måte å redusere volatiliteten i resultatet fordi man skaper en match mellom det man sikrer og sikringsinstrumentet. Etersom de regnskapsmessige reglene som må tilfredsstilles for å kunne ta i bruk sikringsbokføring er svært komplekse, innebærer dette at mange selskaper velger å ikke bruke sikringsbokføring. Det jobbes iherdig med å gjøre sikringsbokføring mer anvendelig for et større omfang bedrifter, og det ventes en endelig standard fra IASB tredje kvartal i 2011, noe som gjør temaet svært aktuelt.

Ved siden av temaets aktualitet, er valutasikring og sikringsbokføring temaer vi ikke har berørt i studiet. I tilknytning til at jeg begynner å jobbe med revisjon til høsten ser jeg stor nytte av å lære mer om emnet, hvilket er en viktig del av bakgrunnen for valg av akkurat denne oppgaven.

1.2. Oppgavens problemstilling og avgrensning

I denne oppgaven skal jeg se nærmere på hvilke effekter bruk av sikringsbokføring kan ha for en tenkt bedrift som driver handel i amerikanske dollar. Oppgaven tar for seg derivater som brukes til valutasikring, med fokus på valutaterminer som er blant de mest vanlige sikringsinstrumentene i praksis. Temaet illustreres ved å føre resultat og balanse for tre år for en tenkt bedrift. Resultat og balanse føres først med og uten valutasvingninger, for å demonstrere viktigheten av å sikre seg mot kurssvingninger. Deretter føres resultat og balanse i henhold til IFRS uten sikringsbokføring, og til slutt i henhold til IFRS med sikringsbokføring. Oppgaven inneholder derfor en diskusjon økonomisk sikring som er grunnlaget for hvorfor bedrifter sikrer seg. Deretter følger en diskusjon av regnskapsreglene knyttet til finansielle instrumenter med særlig fokus på derivater, ettersom dette er instrumentene bedrifter vanligvis benytter som sikringsinstrument for å sikre seg mot valutarisiko. Videre kommer jeg til å forklare det regnskapsmessige misforholdet som kan oppstå til tross for effektiv økonomisk sikring, for så å gjennomgå reglene for sikring og effektene av sikringsbokføring. Til slutt brukes denne informasjonen for å illustrere effektene for et foretak uten sikring. Problemstillingen er som følger:

"Hvilke effekter har sikringsbokføring etter IFRS?"

2. Metode

I dette kapittelet skal jeg gjennomgå hvilken metode som har blitt brukt ved utarbeidelsen av oppgaven.

2.1. Kvalitativ metode

Jeg har valgt å bruke kvalitativ metode for å få bedre innsikt i regnskapsføring av finansielle instrumenter for en egenkomponert bedrift. Dette er et forskningsdesign som tar for seg et emne ved bruk av teknikker som tillater forskeren å gi detaljerte tolkninger uten å være avhengig av numeriske tiltak (Zikmund, Babin, Carr, & Griffin, 2010). Kvalitativ metode har et bredt bruksområde, om man kan gjennomføre forskningen på flere måter som ulike intervju typer og casestudier.

2.2. Litteratur og datainnsamling

I denne oppgaven har jeg i all hovedsak benyttet meg av sekundærdata. Sekundærdata er allerede eksisterende informasjon om emnet som tidligere er hentet inn til et annet formål (Zikmund, et al., 2010). Det lønner seg vanligvis å bruke sekundærdata hvis dette finnes ettersom det er mindre tidkrevende å samle inn, og det særlig viktig å være kritisk til kilden som er opphav for informasjonen. Oppgaven teoridel tar utgangspunkt i fagbøker skrevet om emnet, og bedriftens regnskap er ført på grunnlag av denne teorien.

Ettersom analysen bygger på et egenkomponert eksempel, er ikke informasjonen som hentes inn spesifikk for en bedrift. Informasjonen som brukes er litteratur innen fagområdet, og skal bidra til bedre forståelse av hvordan å regnskapsføre finansielle instrumenter på riktig måte.

2.3. Validitet

Validitet handler om gyldighet, som vil si i hvilken grad man måler det man ønsker å måle, og hvorvidt man kan bruke resultatet til å trekke gyldige slutninger om det man har satt seg som formål å måle. Man kan skille mellom indre og ytre validitet. Indre validitet eksisterer i den grad undersøkelsesvariabelen er ansvarlig for enhver variasjon i den avhengige variabelen. Man må derfor spør seg selv hvorvidt manipulering i eksperimentet er grunnen for endring i utfallet man ønsker å undersøke. Ytre validitet er grad av nøyaktighet eksperimentets resultater kan generaliseres.

Ettersom oppgaven baserer seg på en del forenklinger, kan dette være med på å redusere validiteten. På en annen side er eksempelet laget med hensyn på at resultatet ikke skal være for spesifikt for en enkelt bedrift, som gjør muligheten for å generalisere resultatene større. Samlet sett har oppgaven relativt høy grad av validitet, ettersom resultatet forventes å være gjeldende for bedrifter som bruker sikringsinstrumenter.

2.4. Reliabilitet

Reliabilitet er avhengig av dataenes pålitelighet, altså hvorvidt dataene er i overensstemmelse med de faktiske forhold. Eksempelet i oppgaven er laget på grunnlag av en god del forenklinger og forutsetninger, som kan være med på å redusere påliteligheten i oppgaven. På en annen side er alle forenklinger og forutsetninger gjort for å fremme fokus i oppgaven, og redusere kompleksiteter som faller utenfor tema. Derfor har oppgaven høy reliabilitet.

3. Risiko og økonomisk sikring

I dagens samfunn blir ikke bedrifters virksomhet begrenset til innenfor nasjonale grenser. Globaliseringen av markeder for varer, tjenester og kapital gjør at bedrifter er nødt til å ta del i internasjonale markeder. Dette er nødvendig hvis de skal klare å overleve enten ved kjøp av innsatsfaktorer, eller salg av output, og ikke minst for å kunne vokse i et svært konkurranseutsatt miljø. Man er altså utsatt for markedsrisiko, som er den daglige risikoen for at en investor opplever tap som et resultat av svingninger i ulike markedsfaktorer. IFRS 7, som kun gjelder for finansielle instrumenter, definerer markedsrisiko som risikoen for at et finansielt instruments virkelige verdi eller fremtidige kontantstrømmer vil svinge på grunn av endringer i markedspriser. Markedsrisiko omfatter tre typer risiko: valutarisiko, renterisiko og annen prisisiko. Bedrifter har ofte behov for å sikre andre poster enn finansielle instrumenter, og dette faller da utenfor IFRS 7. I analysen illustreres blant annet hvilke effekter valutarisiko kan ha for en bedrifts resultat. Valutarisiko defineres som risikoen for at et finansielt instruments virkelige verdi eller fremtidige kontantstrømmer vil svinge på grunn av valutakursendringer (Myrbakken & Haakanes, 2009). Dette skaper en rekke ulike problemstillinger ettersom man har en valutasort i hjemlandet samt at hvert land man handler med har hver sin valutasort. Dette fører til at foretak som opererer på tvers av landegrenser har valutarisiko. Land på størrelse med Norge er spesielt avhengige av handel med andre land både i form av import og eksport. Bedrifter i små land er gjerne ekstra utsatt for svingninger i kurser knyttet til vanskeligheten med å fakturere i funksjonell valuta, som vil si den valutaen bedriften hovedsakelig bruker. Det kan vise seg å være vanskelig å fakturere større kunder lokalisert i land som for eksempel USA i norske kroner, som gjør at de norske bedriftene gjerne blir nødt til å selge i dollar.

3.1. Valuta

Valuta er et annet land sine penger i form av sedler, mynter, bankinnskudd og lignende. Valutakurs defineres som prisen på et lands valuta målt i et annet lands valuta, og representerer vekslingsforholdet mellom to valutasorter. Norges valuta, Den norske kronen, har en historie som går helt tilbake til 1875 da kronen ble introdusert i Norge. Det ble vedtatt 17. april 1875 at "Pengeenheten skal være en Krone som deles i 100 øre", og tidligere daler- og skillingsbetegnelsene ble avviklet. I oktober samme år gikk Norge inn i den skandinaviske myntunionen (NB, 2007). Siden den tid har verden blitt globalisert og endringene verdensøkonomien har vært igjennom var helt utenkelig hundre år tilbake. Valutamarked

begynte for alvor å ta form i 1971 da president Richard Nixon kuttet tilknytningen mellom dollar og gull. Innen 1973 hadde de fleste landene gått i retning av å ha flytende valutakurs mot dollaren (Stephey, 2008). Et valutamarked defineres som et sted hvor kjøp og salg av valuta skjer, og er kjent for å ha tilnærmet fullkommen konkurranse og fullkommen informasjon. I dag er valutamarkedet et av de største markedene i verden med en gjennomsnittlig omsetning på \$4 trillion daglig, (per april 2010), som er en økning på 20 % sammenlignet med april 2007 (Settlements, 2010). Det er mange og kompliserte faktorer som påvirker valutakurser, som inflasjon, rentesatser, inntektsnivå, myndigheters inngrep, nyheter og forventninger for å nevne noen. Til sist koker det likevel ned til at valutakursen er en pris som bestemmes av tilbud og etterspørsel. Alle faktorene som er med og påvirker valutakursen gjør at man ikke kan forutsette hvordan den kommer til å utvikle seg. Det finnes modeller og analyser man kan bruke, men man kan aldri forutse utviklingen med sikkerhet. Dette gjør det selvsagt problematisk for alle bedriftene som enten skal betale eller venter innbetalinger knyttet til en utenlandsk valutasort. Man kan være heldig eller uheldig, og endringer i valutakurser kan bety suksess eller slutt for et selskap dersom man ikke tar noen forhåndsregler.

For å illustrere effekten av endret valutakurs kan vi se på selskapet XY. XY kjøpte varer til en verdi av \$100.000 14. februar 2011 med 10 dagers betalingsfrist, altså med oppgjør 24. februar. Kursen gikk fra å være NOK 5,85 per dollar til NOK 5,6, som betyr at bedriften fikk varene 25 000 NOK ($100\ 000 \times (5,85 - 5,6)$) billigere på 10 dager. Noen ganger er man heldig som XY var i dette tilfellet, mens andre norske selskaper som var i den motsatte situasjonen og ventet innbetalinger i samme periode og opplevde et tap som resultat av kursendringen.

Dette eksempelet illustrerer hverdagen til utallige bedrifter, og de fleste vil si seg enig i at det å drive en bedrift uten handlingsplaner for inn- og utbetalinger i utenlandsk valuta er en unødvendig risiko å ta. Samtidig krever det en del kunnskap for å kunne sikre seg på best mulig måte, og videre skal jeg gå litt dypere inn i den kunnskap som er verdt å ha på området.

3.2. Risikohåndtering

Som nevnt tidligere møter virksomheter på ulike typer risiko, og type risiko en bedrift er utsatt for varierer selvsagt avhengig av bransje og bedrift. Noen virksomheter er utsatt for risiko knyttet til råvarepriser som pris på kobber og olje, mens andre bedrifter er mer opptatt av risiko knyttet til rente og valutasvingninger. I følge PWC 2009 er en fellesfaktor for

vellykkede virksomheter at de håndterer risiko ved å finne ut hvilken type de er utsatt for og i hvilken grad de er utsatt. Dette avklares gjennom overvåking av den faktiske eksponeringen til ulike typer risikoer. Deretter settes det inn risikoreducerende tiltak som skal redusere risikoen til et ønsket nivå, ofte gjennom bruk av derivater. Det er derimot viktig å være oppmerksom på det faktum at dersom en sikrer seg mot en type risiko, kan det føre til at en annen risiko øker (PWC, 2009). Slike aktiviteter er former for økonomisk sikring, og er et viktig begrep for enhver bedrift med virksomhet som innebærer utenlandsk valuta.

Økonomisk sikring handler om å inngå derivattransaksjoner med en motpart i forventning om at transaksjonene vil redusere eller eliminere virksomhetens risikoeksponering knyttet til en bestemt risiko (PWC, 2009). Beslutninger knyttet til hvilken form for risikohåndtering en bedrift skal velge bestemmes normalt sett i første omgang på styrenivå i bedriften. Det er mange spørsmål styret må ta stilling til, som hvorvidt man skal spekulere eller ikke, hvor stor del av transaksjonene man egentlig ønsker å sikre og hvilke sikringsinstrument man ønsker å bruke. Man må ha i bakhodet at det ikke er mulig å vite hva som er den optimale løsningen før i ettertid, derfor er det viktig at styret velger en bevisst strategi som bedriften kan leve med uansett hva fremtiden måtte bringe. Hvordan bedrifter kan sikre sine utenlands transaksjoner mot valutasvingninger kommer jeg nærmere inn på senere i dette kapittelet. I tillegg må styret ta stilling til regnskapsføring og hvorvidt bedriften skal benytte seg av sikringsbokføring eller ikke, noe jeg skal diskutere i kapittel fire og fem.

3.3. Risikoeksponering

Økonomisk sikring handler altså om å redusere eller eliminere ulike typer risiko som prisrisiko, renterisiko og valutarisiko, som kan forbindes med den sikrede stillingen (PWC, 2009). Med fokus på valuta, handler sikring om hvordan bedrifter best mulig kan sikre sine inn- og utbetalinger, samt kurssikring ved kjøp og salg av valuta. Virksomheter som importerer og eksporterer fra utlandet blir utsatt for valutasvingninger dersom de ikke tar forbehold, og dette vil påvirke virksomhetens inntjening, soliditet og konkurransevne i varierende grad. Derfor er det vanlig at bedrifter ønsker å styre valutarisiko, og de tar ofte i bruk finansielle instrumenter for å oppnå ønsket valutaeksponering (SpareBank1, 2008). For at en bedrift skal ha best mulig forutsetninger for å velge strategi for risikohåndtering, er det viktig å sette seg inn i de ulike formene for risikoeksponering en bedrift kan være utsatt for. Generelt har vi tre former for valutaeksponering; transaksjonseksponering, økonomisk eksponering og omregningseksponering, og jeg skal komme nærmere inn på hver enkelt type i

de neste tre kapitlene. De ulike typene eksponering forteller hvilken situasjon en virksomhet står ovenfor, hvilket bør analyseres for å vite hvordan man best mulig kan sikre seg mot den aktuelle eksponeringen.

3.3.1. Transaksjonseksponering

Transaksjonseksponering handler om i hvilken grad verdien av en virksomhets fremtidige pengetransaksjoner kan påvirkes av svingninger i valutakursen. Både inngående og utgående kontantstrømmer i utenlandsk valuta påvirkes av endringer i den respektive valutakursen, og slike kursendringer kan ha stor innvirkning på en bedrifts fortjeneste, ettersom det ikke er uvanlig for en valutakurs å endre seg opp til 10 % i løpet av et år (Madura & Fox, 2007).

Bedrifter kan fastsette sin samlede transaksjonseksponering knyttet til variasjoner i valutakurser ved å fastsette størrelsen på "netto" kontantstrøm i de aktuelle valutasortene bedriften opererer med. Dersom bedriften har omtrent samme størrelse på inngående og utgående kontantstrømmer i samme valutasort, blir netto kontantstrøm lav hvilket fører til en lav total nettoeksponering. Dersom virksomheten har store inngående kontantstrømmer i en valuta, og store utgående kontantstrømmer i en annen valuta tilsier det en høy netto kontantstrøm og bedriften er dermed eksponert for transaksjonsrisiko (Madura & Fox, 2007).

Bedriften Valuta AS selger og kjøper varer fra både USA, Storbritannia, Frankrike og Spania. Under følger en tabell som viser selskapets netto kontantstrømmer (KS).

Valutasort	Total inngående KS	Total utgående KS	Netto inngående og utgående KS	Forventet vekslingsrate i slutten av Q2	Netto inngående eller utgående KS målt i NOK
USD	\$8 000 000	\$3 000 000	+ \$5 000 000	\$5,70	+ 28 500 000 NOK
Pund	£2 000 000	£9 000 000	- £7 000 000	£9,04	- 63 280 000 NOK
Euro	€13 000 000	€12 550 000	+ €50 000	€7,93	+ 396 500 NOK

Tabell 1: Eksempel på netto kontantstrøm

Siste kolonne viser forventet netto kontantstrøm. Bedriften blir altså påvirket positivt ved en kursøkning i dollar og euro, mens en kursøkning i pund kommer til å ha en negativ effekt. Selv om bedriften har store inn- og utgående kontantstrømmer i euro, kommer en endring i eurokursen til å ha liten effekt på selskapet ettersom netto kontantstrøm er såpass lav, gitt at tidspunkt for inn- og utbetaling sammenfaller. For å løse dette problemet kan bedriften bruke

valutakonto. I dette tilfellet er man også avhengig av at spesielt større inn- og utbetalinger sammenfaller for å unngå likviditetsproblemer.

Man må også huske på at valutakursen i slutten av kvartalet er usikker. Et alternativ til tabellen ovenfor er å lage et estimat som viser effekten av et utvalg valutakurser basert på for eksempel valutakurser den siste måneden, i stede for en spesifikk kurs som brukes i tabellen ovenfor.

Valutasort	Forventet netto KS	Et spekter av potensielle valutakurser	Et spekter av potensiell netto KS i NOK
USD	+ \$5 000 000	5,55 til 5,80	+ 27 750 000 NOK til + 29 000 000 NOK
Pund	- £7 000 000	8,90 til 9,300	-62 300 000 NOK til – 65 100 000 NOK
Euro	+ €50 000	7,70 til 8,05	+ 385 000 NOK til + 402 500 NOK

Tabell 2: Eksempel på rang av netto kontantstrøm
(Madura & Fox, 2007)

Denne tabellen viser at kursene kan føre til større variasjoner i kontantstrømmene.

3.3.2. Økonomisk eksponering

Økonomisk eksponering handler om i hvilken grad en bedrifts nåverdi av fremtidige kontantstrømmer påvirkes av svingninger i valutakurser. Alle forventede, fremtidige transaksjoner som forårsaker transaksjonseksponering kan også forårsake økonomisk eksponering, ettersom disse transaksjonene representerer kontantstrømmer som kan påvirkes av valutakurssvingninger. Økonomisk eksponering er derfor et generelt begrep som innebærer både økonomiske effekter av valutakurser, samt at det inkluderer indirekte effekter på inntekter og kostnader (Madura & Fox, 2007).

Som følge av en styrket kurs for et land, for eksempel at den norske kronen blir sterkere og valutakursen sammenholdt mot USD/NOK synker, blir det billigere for nordmenn å kjøpe utenlandske substitutter. Det vil si at norske bedrifter må regne med redusert salg på det norske markedet på grunn av økt konkurranse fra utlandet. I tillegg må bedrifter regne med lavere innbetalinger fra eksport pålydende i norske kroner ettersom utenlandske importører trenger mer av sin egen valutasort for å betale for varene. Også eksport og investeringer pålydende i utenlandsk valuta vil antagelig synke i verdi. Dette er fordi innbetalinger i en

valutasort som har depreciert veksles om til et lavere beløp dersom den lokale valutaen (i mitt eksempel, den norske kronen) har blitt sterkere (Madura & Fox, 2007).

På en annen side kommer bedriftene sine utbetalinger til å reduseres i form av at kostnader på importerte varer pålydende i utenlandsk valuta reduseres ved en sterkere krone. Derfor vil en styrket krone påvirke både inn- og utbetalinger. Den faktiske effekten på netto kontantstrømmer vil altså komme an på hvorvidt innbetalinger er påvirket mer eller mindre av kurssvingningene sammenlignet med utbetalingene.

I det motsatte tilfellet, hvor valutaen depresierer, vil også effektene bli motsatt sammenlignet med hva som skjer ved en kursøking, forklart i avsnittet ovenfor.

En vanlig situasjon for mange bedrifter er at de kjøper varer og tjenester fra utenlandske leverandører, for så å selge til utenlandske kunder. Denne typen handel innebærer transaksjonseksponeering i form av at transaksjonene påvirkes som forklart ovenfor, samt at det utvides til økonomisk eksponering på grunn av indirekte effekter som utenlandsk konkurranse. I denne situasjonen uttrykkes ofte transaksjonene i den utenlandske valutaen som det kjøpes og selges i. Resultatet av transaksjonene regnes om til bedriftens funksjonelle valuta for finansiell rapportering. I perioden mellom den dagen man inngår en avtale om å selge et produkt til en kjøper i en annen valuta enn sin egen til den dagen salget/oppkjøret foretas kan det oppstå en kursendring, hvor størrelsen på endringen er avhengig av faktorer som tid og valutaens volatilitet. Et godt eksempel på økonomisk eksponering er selskapet Program AS som selger programvarer i USA, og fakturerer i norske kroner. Dersom dollaren depresierer mot kronen, vil det medføre et skifte i etterspørsel hvor amerikanske kunder vil kjøpe mer amerikanske programvareprodukter ettersom det nå har blitt billigere å kjøpe varer på hjemmemarkedet. Dette resulterer i et fall i Program AS sitt salg i USA. Bedriften er altså utsatt for økonomisk eksponering.

3.3.3. Omregningseksponeering

Virksomheter med datterselskap i ulike land fører sitt årsregnskap ved å konsolidere alle sine datterselskapers årsregnskap med morselskapets årsregnskap. Det er ikke mulig å legge til, trekke fra eller kombinere målinger uttrykket i ulike valutaer, derfor regner ledelsen om den utenlandske avdelingens resultater og økonomiske stilling til valutaen som den rapporterende enheten presenterer sitt konsernregnskap i. For å kunne slå dem sammen, må derfor alle årsregnskapene være målt i den samme pengesorten som morselskapet. Ettersom valutakursen

stadig endres, blir omregning av datterselskapers årsregnskaper påvirket av svingningene, som igjen påvirker konsernregnskapet. Omregningseksposering handler altså om eksponering av en virksomhets konsernregnskap ovenfor valutasvingninger, og er kun aktuelt for bedrifter som opererer med datterselskap i utlandet. Regler for å slå sammen årsregnskap er styrt av regnskapsstandarder i det gjeldende landet.

Omregning av årsregnskap påvirker ikke en virksomhet sin kontantstrøm i seg selv, ettersom fortjenesten ikke må konverteres til morselskapets valutasort, kun rapporteres i den aktuelle valutaen. Et problem kan likevel være at morselskapet er avhengig av overføringer fra datterselskap, og selv om ikke overskuddet overføres i dag kommer det til å overføres på et tidspunkt frem i tid. En annen uheldig effekt svingninger i valutakurser kan ha for en bedrift dreier seg om det faktum at mange investorer bruker fortjeneste som mål ved verdsettelse av en bedrift, for å beslutte hvorvidt de ønsker å investere i en bedrift. Ettersom en bedrifts samlede fortjeneste påvirkes av omregningseksposeringen, kan dette også påvirke investorers verdsettelse av virksomheten (Madura & Fox, 2007).

Jernvare AS er et norsk selskap og har et datterselskap Iron AS i USA. Tabellen under viser datterselskapets fortjeneste, gjennomsnittlig vekslingskurs i perioden samt beløpet omregnet til norske kroner:

Periode	Iron AS fortjeneste	Gjennomsnittlig vekslingskurs i perioden	Omregnet Iron AS sin fortjeneste fra USD til NOK
År 1	\$10 000 000	6,60	66 000 000 NOK
År 2	\$10 000 000	5,90	59 000 000 NOK

Tabell 3: Eksempel datterselskap

Tabellen viser at til tross for en identisk fortjeneste i dollar begge årene, er beløpet syv millioner kroner lavere vekslet om til norske kroner på grunn av en svakere krone i år to. Dette gjør Jernvare AS sitt resultat svakere, og kan gi misvisende signaler om bedriftens utvikling. Resultatet reflekterer endring i valutakursen, og sier ikke noe om hvor bra eller dårlig datterselskapet faktisk har klart seg i perioden.

3.3.4. Avsluttende kommentarer

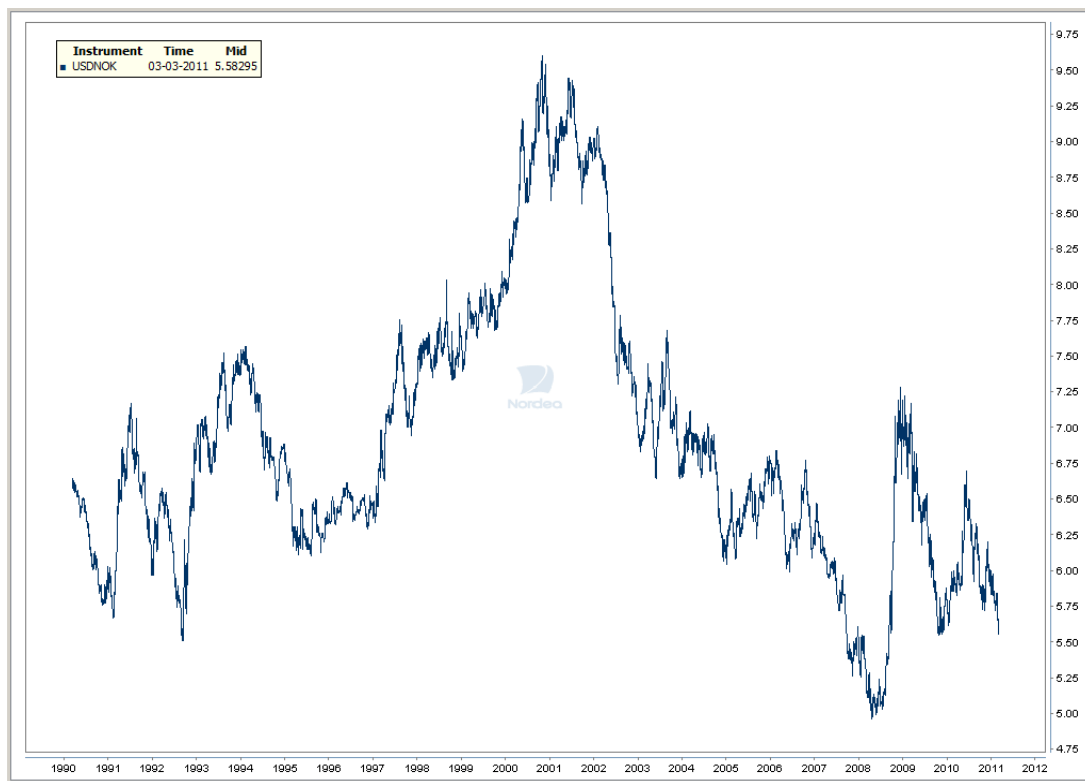
Som det fremkommer i avsnittene ovenfor kan de ulike formene for risikoeksponering ha vesentlige konsekvenser for en bedrifts resultat, og formen for innvirkning er helt avhengig av hvilken type eksponering en bedrift står ovenfor.

Enten man importerer og eksporterer eller om man kun opererer på hjemmemarkedet er man eksponert for kurssvingninger, enten som en direkte eller indirekte effekt. Bedrifter som ikke bruker fremmed valuta blir utsatt for prissvingninger på internasjonale konkurrenters produkter som følge av valutavolatilitet. Uavhengig av hvilken eksponering man er utsatt for, er det viktig å analysere situasjonen for å være best mulig forberedt på fremtiden. Hvilken grad av valutasikring et selskap velger, kommer an på flere faktorer, blant annet grad av risikoaversjon og hvor høy volatilitet de aktuelle valutasorter regnes å ha, ettersom det er forskjell på ulike valutasortes volatilitet. Bedrifter foretar seg disposisjoner i ulike former for økonomisk sikring for å sikre seg mot disse valutasvingningene. Noen av disse disposisjonene kan være bruk av ulike typer derivater, noe jeg skal fokusere på videre i oppgaven. I underkapittel 3.5 skal jeg gå nærmere inn på hvilke produkter som er vanlige å bruke for å hankses med risikoeksponering.

3.4. Den norske kronens historiske forhold til amerikanske dollar

For å få en bedre forståelse for bakgrunnen rundt valutasikring skal jeg gi et par eksempler på hendelser knyttet til Den norske kronen versus amerikanske dollar de siste 20 årene.

Grafen under viser USD mot NOK fra 1990 og frem til i dag.

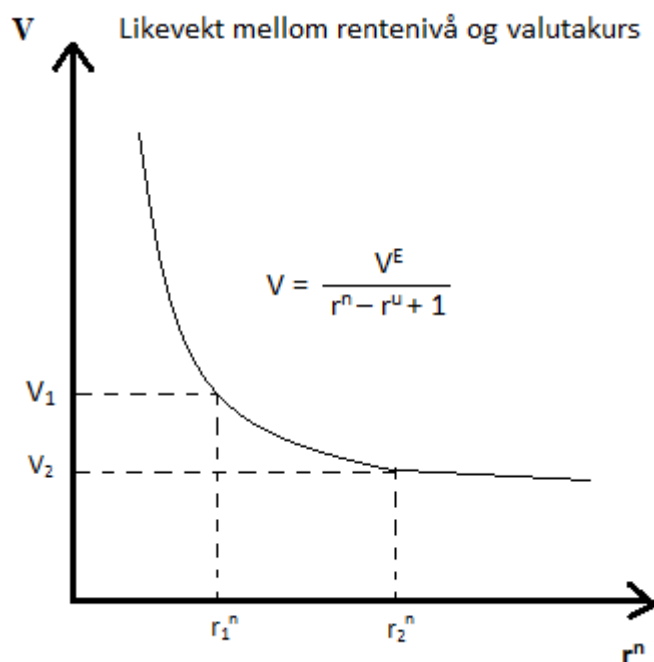
Figur 1: USD/NOK kurser 1990-2011
(Nordea, 2011)

Som diagrammet viser har det vært perioder med enorme svingninger disse 20 årene, og erfaring viser at slike store endringer som regel kommer som et sjokk på økonomien, og fører med seg omfattende konsekvenser for store deler av verden.

For å illustrere hvorfor dette er problematisk, kan man forestille seg en vanlig situasjon hvor en norsk bedrift selger varer for \$1000 000 til en kunde i USA, med innbetaling om tre måneder. La oss si at denne avtalen ble inngått 16. april 2002 da kursen var 8,66. Tre måneder senere på tidspunkt for innbetaling var kursen falt til 7,31, som medførte et tap på 1350 000 ($1000\ 000 \times (8,66 - 7,31)$) i norske kroner. Dersom denne prisen var satt på grunnlag av 10 % fortjeneste, betyr det i praksis at salget gikk med underskudd på om lag 560 000 kr (Pris inklusiv 10 % fortjeneste: $1000\ 000 \times 8,66 = 8\ 660\ 000$. Ca. pris eksklusiv fortjeneste: 7 872 000 ($8660\ 000 / 110 \times 100$). Innbetaling 7310 000 ($1000\ 000 \times 7,31$) Tap: ca. 562 000 ($7872\ 000 - 7310\ 000$)).

En av periodene som også utmerker seg på grafen ovenfor er perioden 1997-2003 hvor dollar blir svært styrket mot kronen. USA på sin side har en svært sterk vekst siste halvdel av 90-tallet, som topper seg høsten 2000. Høsten 2000 blir det stadig mer tydelig at utviklingen i

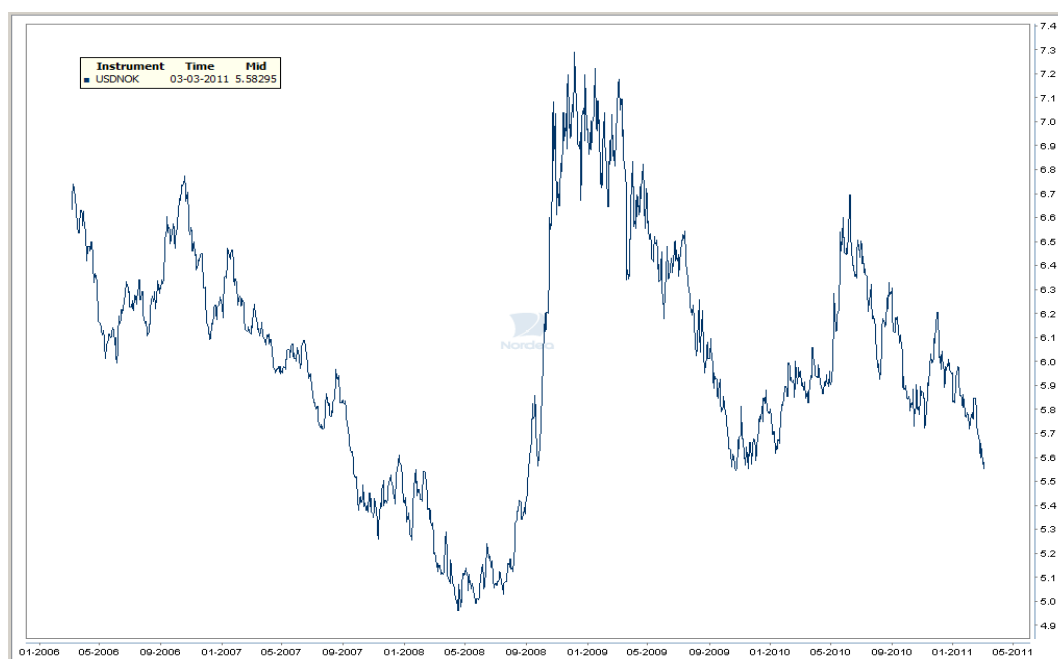
den internasjonale økonomien er svakere enn ventet, og som reaksjon setter sentralbanker rentene enda mer ned. Denne handlingen kan forklares med rentepariteter som vist i figuren under. Rentepariteter er basert på forholdet mellom premien på terminkursen og rentedifferansen. Størrelsen på forskjellen mellom spotkurs og terminkurs skal være rundt det samme som forskjellen på rentene i de to aktuelle landene. Dersom renten i Norge er lavere enn i USA, er terminkursen i Norge høyere (har en premie) over spotprisen (Madura & Fox, 2007). Renteparitet i likevekt vil altså si identisk avkastning innenlands og utenlands: $r^n = r^u + V^E$ à Avkastning hjemme = avkastning utland + forventet valutakurs i fremtiden. Situasjonen i 2000 er at som et resultat av at renter og kurser på det internasjonale markedet er sterkt knyttet sammen, er rentene i USA, Europa og Japan uvanlig lave, og som følge av blant annet overinvesteringer i næringslivet og for sterke forventninger til utviklingen i inntjening, brister aksjemarkedet. I april 2000 sprekker boblen, og dette markerer starten på en resesjon i USA hvor investorene begynner å trekke ut pengene. Rentene blir så lave at det ikke lenger er lønnsomt å investere i USA, flere selger dollar og dollarkursen faller raskt.

Figur 2: Renteparitet
(Madura & Fox, 2007)

Den andre perioden som utmerker seg er kjent som den mest nylige finanskrisen. Diagrammet under viser kursutviklingen de siste seks årene, og kursendringene som forekom i finanskrisen kommer tydelig frem. Finanskrisen betydde slutten for utallige bedrifter verden

over, og krisen som først slo til i stormakten USA brakte med seg ringvirkninger for resten av verden.

Figur 3: USD/NOK kurser 2006-2011
(Nordea, 2011)

Selv om temaet kriser faller utenfor denne avhandlingen er eksemplene ovenfor definitivt skrekkeeksempler på hvorfor det er nødvendig for bedrifter å fokusere på å sikre seg mot både større og mindre valutasvingninger. Et relevant tema er likevel spørsmålet mange har stilt seg i etterkant av finanskrisen: ”Har regnskapsstandardene forsterket finanskrisen?”. Det er verdt å nevne at finanskrisen førte til et behov for endringer i behandling av finansielle instrumenter, og IASB og FASB besluttet i mars 2009 at endringene måtte skje ”in a matter of months, not years”. Fokuset har vært på reglene som omhandler virkelig verdi-måling av finansielle instrumenter, samt tapsavsetning (Madsen & Kjode, 2009a). Mange har pekt på verdibasert regnskapsføring har vært en kriseforsterker, som vil si at regnskapsreglene bidrar til å overvurdere konjunkturer. Dette hadde ikke vært et problem dersom alt hadde blitt målt til virkelig verdi, som oppgaven kommer nærmere inn på senere. En studie av SEC (Securities and Exchange Commission – det amerikanske børstilsynet) gjort av banker i USA viser likevel at dette har vært en faktor av mindre betydning. SEC erkjenner samtidig at det er behov for flere retningslinjer og avklaring knyttet til hvordan virkelig verdi skal måles og rapporteres. Dette på grunnlag av at måling av virkelig verdi blir problematisk når aktiviteten

i ulike markeder stopper opp. SEC setter også søkelyset på regler for tapsavsetning hvor inkonsistente og uoversiktlige regler må gjennomgås (Kvifte & Madsen, 2009b).

Det er også pekt på at markedsbasert regnskapsføring kan ha vært en bidragsyter til finanskrisen. I følge SEC-studien har også dette blitt vist å være av underordnet betydning for de amerikanske bankene som måtte innstilles de første 11 månedene av 2008. Likevel må det nevnes at det kan finnes problemer knyttet til den markedsbaserte regnskapsføringen. Et av problemene knyttes til det at tap først skal regnskapsføres når det foreligger objektive bevis på at tap er inntruffet. Modellen gir en god resultatmåling dersom det konstaterte tap fordeler seg jevnt over tid. Problemet er at det i praksis er urealistisk å forutsette at sannsynligheten for tap på utlån er like stor i hver periode, og at tap på utlån til en kunde ikke er korrelert med tap knyttet til en annen kunde. Det jobbes som nevnt med å utarbeide en ny standard (Kvifte & Madsen, 2009a). I høringsutkastet foreslås det en forventet tapsmodell, hvor man fra førstegangsinnregning av den finansielle eiendelen, og gjennom hele kontraktperioden må gjøre en løpende vurdering av forventede tap. Forskjellen fra dagens modell er at estimerer på fremtidige tap ikke vil bli begrenset med at tapet må være inntruffet. Det gjør at i den nye modellen kan fremtidige kontantstrømmer reduseres med forventet tap, selv om det ikke har skjedd ennå (BDO, 2010).

Valutasvingninger trenger ikke være like dramatiske som i eksemplene ovenfor for å få store konsekvenser for en bedrifts lønnsomhet. Temaet påvirker dessuten andre aktører enn internasjonale bedrifter, nemlig lokale bedrifter som blir påvirket av valutasvingninger gjennom internasjonale konkurrenter på markedet, endringer i rentenivå samt statlige reguleringer som følger slike kriser. Den norske kronen påvirkes som kjent av oljepriser og rentenivå, og et land med såpass mye eksport og import som Norge har en valuta som er sensitiv til ulike hendelser på markeder verden over.

3.5. Derivater

Derivater er finansielle instrumenter som henter sin verdi fra en underliggende pris eller en indeks, som for eksempel en utenlandsk valutakurs eller rentesatser. IAS 32.11 definerer et finansielt instrument som enhver kontrakt som fører til både en finansiell eiendel for ett foretak og en finansiell forpliktelse eller et egenkapitalinstrument for et annet foretak. I henhold til IAS 39 defineres derivater som et finansielt instrument eller annen kontrakt med alle tre følgende kjennetegn:

(a) Dets verdi endres som et resultat av endringer i angitt rente, verdipapirpris, råvarepris, valutakurs, prisindeks eller kursindeks, kredittverdighet eller kredittindeks eller andre variabel, betinget av at det for en ikke-finansiell variabel at variabelen ikke er relatert til en av partene i kontrakten (av og til kalt det ”underliggende”)

(b) Det krever ingen initial nettoinvestering eller en initial nettoinvestering som er mindre enn hva ville bli krevd for andre typer kontrakter som ville forventes å ha en lignende respons til endringer i markedsfaktorer; og

(c) Det gjøres opp på en fremtidig dato

Definisjonen ovenfor refererer til det som ofte kalles ”underliggende”, som kan være rentesatser, råvarepris, valutakurs og mye mer. Kort sagt innebærer en ”underliggende” enhver variabel som endrer seg på en observerbar eller objektivt verifiserbar måte. Et derivat kan ha flere enn en underliggende variabel. Swaper er et godt eksempel, som kan ha underliggende basert på valuta og på rentesatser. (PWC, 2009).

Det må også nevnes at det er vanlig at derivater er av et konkret beløp, for eksempel et spesifikt beløp i valuta, antall enheter, volum eller andre enheter spesifisert i kontrakten. Samtidig kreves det ikke at kjøper/selger investerer/mottar pålydende ved kontraktens inngåelse. Det er samhandlingen mellom pålydende og underliggende som avgjør oppgjørsbeløpet. Dette kan for eksempel bestemmes ved å regne ut pris x antall aksjer, eller ved andre typer formler som tar hensyn til flere faktorer.

I påfølgende kapitler skal jeg gå gjennom de mest utbredte derivatene som benyttes i økonomiske sikringer, og hvor det således er aktuelt med regnskapsmessig sikringsbokføring. Dette er instrumenter som de fleste banker tilbyr. Instrumentene jeg skal gjennomgå er terminforretninger, valutaswaper, valutakonto, valutaopsjoner og strukturerte valutaprodukter. Terminforretninger er produktet jeg kommer til å bruke som sikringsinstrument i oppgavens analysedel.

3.5.1. Terminforretning

En terminforretning er en bindende avtale mellom banken og kunden om kjøp eller salg av et bestemt beløp til en forhåndsavtalt kurs, på et fremtidig tidspunkt. En terminforretning får ingen likviditetseffekter før ved oppgjør, og gjøres opp på det avtalte forfallstidspunktet. Man

bruker en spotkurs, som vil si den aktuelle kursen, samt et tillegg eller fradrag som uttrykker rentedifferansen mellom valutasortene.

Formelen ser slik ut:

- $F = S(1 + p)$

Hvor:

- F = terminkursen (På direkte form, altså antall enheter av hjemmevaluta for en enhet utenlandsk valuta)
- S = Spotkurs (På direkte form, altså antall enheter av hjemmevaluta for en enhet utenlandsk valuta)
- P = Tillegg (premium +) eller fradrag (discount –) uttrykt som 0,05 for 5 % osv.

Dersom dollarens spotkurs er NOK 5,442, og dens 1-årige terminkurs har et termintillegg på 2 %, gir dette en 1-års terminkurs på:

$$\begin{aligned} F &= S(1 + p) \\ &= 5,40(1+0,02) \\ &= \text{NOK } 5,508 \end{aligned}$$

Terminkursen som avtales på forhånd er altså kalkulert og sier noe om markedets forventning til kursen, men sier ikke noe om bankens forventninger (DnBNOR).

Det finnes to typer terminforretninger: Forwardkontrakter og currency futureskontrakter. I de neste avsnittene skal jeg forklare begge kontraktsformene inngående. Begge typene terminkontrakter er passende teknikker for sikring av transaksjonseksposering.

3.5.2. Forwardkontrakter

Denne typen terminkontrakt spesifiserer et beløp i en bestemt valutasort som skal kjøpes eller selges av en virksomhet til en forhåndsavtalt, fremtidig kurs (terminkursen), på et avtalt tidspunkt i fremtiden. Slike kontrakter er vanlig å bruke for å sikre fremtidige innbetalinger eller utbetalinger som forventes å betales eller mottas i fremtiden. På denne måten slipper bedriften å utsettes for svingninger i valutakursen som skjer før overføringen av penger tar sted (Madura & Fox, 2007). De fleste selskaper med valutaeksponering benytter seg av

terminforretninger for å sikre seg økonomisk. Lengden på kontraktperioden skreddersys etter bedriftens behov. Terminkursen for en valutasort varierer vanligvis med kontraktperiodens lengde (antall dager), og beløp og dato for kontrakten kan skreddersys etter bedriftens behov.

Under følger to eksempler på hvordan en virksomhet kan bruke terminkontrakter til å sikre utbetalingene knyttet til henholdsvis import og eksport, ved å låse vekslingsraten.

Bedriften ABC har hovedkontor i Norge og skal betale 1 000 000 USD om 90 dager for importvarer fra USA. Per i dag, 28. februar 2011, kan ABC velge å kjøpe USD som har en spotkurs på NOK 5,59 per dollar, og trenger dermed 5 590 000 NOK. Det første alternativet til ABC er å vente i 90 dager og bruke den valutakursen som er gjeldende på det fremtidige tidspunktet. De siste tre månedene har kursen gått fra å være NOK 6,20 tre måneder tilbake i tid til å bli NOK 5,59, som tilsvarer et fall på rett under 10 %. Dersom ABC er uheldig og opplever en kursøking på 10 % de neste tre månedene innebærer dette et tap på 559 000 NOK (5590 000 – 6149 000). ABC må ta en risikovurdering omkring hvorvidt de ønsker å ta sjansen på at kursen ikke endrer seg ufordelaktig.

Det andre alternativet er å sikre handelen ved å inngå i terminforretninger med en bank. Man kan da henvende seg til en bank som er villig til å inngå i en terminforretning til en bestemt terminkurs. 90 dagers terminkurs for USD/NOK som ble tilbudt av Nordea per 28. februar var 5,62. Dette innebærer altså at ABC kjøper 1 000 000 USD om 90 dager til en tre måneders terminkurs på NOK 5,62. På denne måten unngår bedriften all risiko ved at kursen er avtalt på forhånd. Det kan selvsagt hende at kursen endrer seg i bedriftens favør, men dette er kostnaden man må betale for å sikre seg mot svingningene, ettersom kontrakten binder bedriften til å gjennomføre den avtalte transaksjonen.

På samme måten kan bedriften også sikre fremtidige innbetalinger knyttet til deres eksportvarer. Dersom ABC skal motta 500 000 USD om 90 dager kan bedriften avtale å selge USD om tre måneder i bytte mot NOK. Dersom man antar en terminkurs på NOK 5,62 kan ABC veksle inn det avtalte beløpet på 500 000 USD i bytte mot 2 810 000 NOK om tre måneder når innbetalingen skjer.

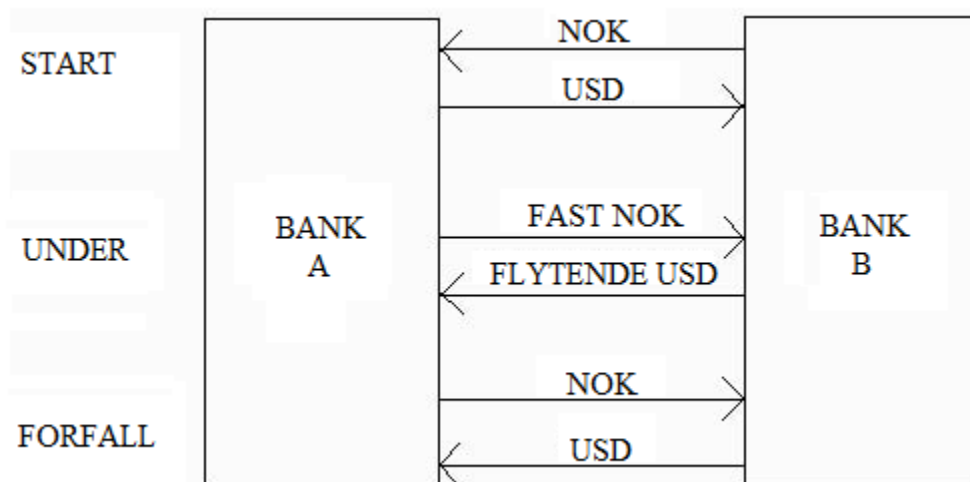
3.5.3. Currency futureskontrakter

Denne form for kontrakt spesifiserer en standard mengde i en valutasort som skal veksles på en bestemt oppgjørsgdag. De ligner en del på forwardkontrakter, men en viktig forskjell er at

futureskontrakter selges på børsen, mens forwardkontrakter selges av forretningsbanker (Madura & Fox, 2007). Aktiv handel bestemmer prisen på kontraktene, og det er mulig med vanlig handel ettersom futureskontrakter opererer med standardiserte beløp på standardiserte oppgjørsdager. I tillegg til at det er vanlig for bedrifter å bruke futureskontrakter for å sikre seg mot valutasvingninger, er det også brukt av spekulanter som håper på å tjene på valutasvingningene. Denne typen terminkontrakter brukes på samme måte som forwardkontrakter, ved å kjøpe futureskontrakter for å sikre utbetalinger, og selge futureskontrakter for å sikre innbetalinger.

3.5.4. Valutaswaper

Valutaswaper er en serie med forwards, og er en avtale mellom to parter om å bytte et låns hovedstol og tilhørende renter i en valutasort med hovedstol og tilhørende rente i en annen valutasort. Man har altså utveksling av hovedstol både ved inngåelse og ved endelig oppgjør. Kontraktene er gyldig for en bestemt periode opp til 10 år, og det er også vanlig å bytte fastrente mot flytende rente, hvor betalingene skjer på datoer som spesifiseres av partene. To av hovedbruksområdene knyttet til swaper er å sikre seg mot valutasvingninger og for å sikre seg bedre lånebetingelser. En slik avtale spesifiserer hovedstolen som skal byttes, løpetid, rente og valutakurs ved kontraktens oppstart. Partene bytter rentebetalinger til den avtalte kursen gjennom hele kontraktens løpetid, og på forfallsdagen bytter partene hovedstol som spesifisert i kontrakten. For å gjennomføre en valutaswap må lånebeløpet være av samme størrelse. Figuren under illustrerer swapens løp.

Figur 4: Valutaswap

Jeg skal gi eksempler på to vanlige måter å gjennomføre dette på. La oss si at bank (A) har behov for lån i NOK, og bank (B) har behov for lån på tilsvarende beløp i USD. Dersom bedrift (A) som er svært anerkjent i USA, har selskapet bedre muligheter for å få gode lånebetingelser i USA enn i Norge hvor selskapet ikke er spesielt kjent. Bank (A) ønsket å betale fast rente, men fikk best lånebetingelser på lån med flytende rente i USD, mens (B) fikk bedre lånebetingelser på fastrentelån i NOK. Dette kan utnyttes ved at (A) tar opp et gunstig lån hos en amerikansk bank og inngår en valutaswap med bank (B) som på sin side tar opp lån i NOK. Etter lånet er tatt opp bytter (A) og (B) hovedstol, slik at begge bankene oppnår bedre lånebetingelser i riktig valutasort. Gjennom perioden betaler derfor (A) fastrenter i NOK til (B), mens (B) betaler flytende renter til (A) i USD. På oppgjørstidspunktet byttes hovedstolen tilbake, og begge bankene har i perioden hatt lån i rett valutasort med bedre rentebetingelsene enn hva de kunne oppnådd hver for seg.

Dersom bankene allerede har tatt opp lån i den valutasorten de har behov for, kan de redusere sin valutaeksponering ved å bytte rentebetalingene til en avtalt forhåndsavtalt rate. I eksempelet mitt innebærer dette at (A) har tatt opp lån i NOK og (B) har tatt opp lån i USD. Deretter har bankene inngått en avtale hvor (A) betaler renter på lånet til (B) i USD og (B) betaler renter på lånet til (A) i NOK til den avtalte raten. På denne måten er begge bankene mindre utsatt for kurssvingninger i hele lånets løpetid. Ved denne formen kan man også bytte fastrente mot flytende rente (og motsatt) dersom bankene har ønsker om en annen type rentebetaling på lånet enn hva de har fra før.

Swaper og langsiktige terminkontrakter er vanlige metoder for sikring mot langsiktig transaksjonseksponering.

3.5.5. Valutakonto

En valutakonto er en bankkonto med innestående i den aktuelle valutaen, for eksempel beløp notert i pund eller euro. Personen som ønsker å sikre seg bruker denne kontoen som en vanlig bankkonto til å betale regninger eller motta betalinger i den aktuelle valutaen. Som importør kan brukeren selv bestemme når det er ønskelig å sette inn penger på konto for å betale ut regninger i senere tid. Og som eksportør kan man bestemme hvor lenge man ønsker å ha pengene rett, men ingen plikt, til å kjøpe retten til å kjøpe (long call), eller kjøpe retten til å selge (long put) et avtalt beløp i valuta til en forhåndsbestemt vekslingskurs. Dette må skje innen eller på et fremtidig tidspunkt avhengig om det er snakk om en amerikansk opsjon eller europeisk opsjon. Eventuelt kan man velge å selge ("shorte") retten til å kjøpe (short call) eller selge retten til å selge (short put) en opsjon, men i motsetning til en long posisjon er man i dette tilfellet pliktet til å gjennomføre salget dersom kjøper ønsker å utøve sin rettighet. Man tjener en premie på opsjonen dersom kursen øker når man shorter put, og hvis kursen reduseres når man shorter call.

Fordelen med en valutaopsjon er at en kan velge å benytte seg av opsjonen eller ikke, og på denne måten ha muligheten til å sikre seg mot ugunstig kursutvikling, samtidig som en kan få utbytte i forbindelse med gunstig kursutvikling. Ulempen er at valutaopsjoner kan være relativt dyre. En betaler en fast premie, som vil være dyrere/billigere avhengig av lengden på løpetiden og hvor gunstig kurs man ønsker å selge det avtalte valutabeløpet til (DnBNOR).

3.5.6. Strukturerte valutaprodukter

Man kan også velge mer avanserte produkter som innebærer en kombinasjon av terminer og opsjoner. Slike strukturerte valutaprodukter gir muligheter for en bedre vekslingskurs og gir muligheten til å oppnå bedre vekslingskurser uten å betale premie for opsjonene ved inngåelse (DnBNOR).

4. Regnskapsregler for finansielle instrumenter

Etter at en virksomhet har valgt strategi for økonomisk sikring, må det tas et valg knyttet til hvilken type regnskapsføring bedriften ønsker å bruke. Valget står mellom vanlig regnskapsbehandling av derivater, og sikringsbokføring. Det første alternativet innebærer å følge reglene for regnskapsføring av finansielle instrumenter, altså IAS 39. Dersom man ikke aktivt velger sikringsbokføring, er det de vanlige reglene etter IAS 39 som vil være gjeldende. Dette kapitlet kommer til å gå dypere inn på disse reglene, samt at det vil ta for seg problemer knyttet til bruken av dette alternativet i form av det som kalles ”regnskapsmessig misforhold”. Sikringsbokføring er ment å bøte på dette misforholdet, og jeg kommer tilbake til dette temaet i kapittel fem.

For å kunne forstå hva ”regnskapsmessig misforhold” innebærer, må man først og fremst forstå hovedprinsippene for hvordan regnskapsføring av finansielle instrumenter under IFRS foregår. IAS 32.11 definerer som nevnt tidligere et finansielt instrument som enhver kontrakt som fører til både en finansiell eiendel for ett foretak og en finansiell forpliktelse eller et egenkapitalinstrument for et annet foretak må følge.

4.1. Bakgrunn for IFRS

De siste årene har det vært store endringer innen finansiell rapportering på verdensbasis, men den desidert største og viktigste endringen er en generell konvergens mot International Financial Reporting Standards (IFRS). Globale bedrifter og internasjonale investorer har behov for regnskapsinformasjon som er forståelig når de skal drive bedrifter eller ta viktige investeringsbeslutninger på tvers av landegrensene. Som et resultat finnes det et overveldende behov for harmoniserte regnskapsprinsipper. De neste avsnittene gir et kort overblikk over utviklingen mot stadig mer harmoniserte regnskapsprinsipper.

International Accounting Standards Committee (IASC) ble etablert allerede i 1973, av en gruppe internasjonale revisororganisasjoner fra blant annet USA, Storbritannia, Australia, Japan, Tyskland og Frankrike. Financial Accounting Standards Board (FASB) ble stiftet samme år og er det sittende standardsettende organet i USA. Formålet med å etablere IASC var å utvikle internasjonale regnskapsstandarder samt å søke en global aksept, og som et resultat ble Internasjonal Accounting Standards (IAS) utviklet. Det var likevel ikke før på 90-tallet at IFRS ble viktig internasjonalt (Fladstad & Tofteland, 2010).

I 2002 ble det også fremstilt et krav i EU som påla alle børsnoterte selskap å føre konsernregnskapet ved bruk av IFRS fra og med 1. januar 2005. I likhet med børsnoterte selskap i EU har også norske børsnoterte foretak utarbeidet konsernregnskap etter internasjonale regnskapsstandarder (IFRS) siden 2005, som et resultat av at dette ble pålagt gjennom EØS-ordningen (Kvifte & Johnsen, 2008). I 2002 omstrukturerte IASC seg til å bli en privat stiftelse som var fristilt fra de nasjonale revisororganisasjonene gjennom den internasjonale revisororganisasjonen IFAC. International Accounting Standards Board (IASB) ble navnet på et nytt styre som nå ble ansvarlig for standardsettingen, og med virkning fra 1. juli 2010 byttet selve stiftelsen navn fra IASC til IFRS Foundation.

Det ble besluttet at alle standarder som ble utarbeidet av IASB skulle kalles International Financial Reporting Standards (IFRS). IAS-ene som da gjaldt ble anerkjent og beholdt samme benevnelse, med mindre revisjonen var så omfattende at IAS-en fremsto som en ny standard (Fladstad & Tofteland, 2010).

”The Norwalk Agreement” var avtalen som gjorde utslaget for at IFRS ble en reell utfordrer til US GAAP. Denne avtalen er en konvergeringsavtale mellom IASB og FASB, som ble inngått i 2002. FASBs samarbeid med IASB for å få IFRS og US GAAP til å konvergere, er et viktig arbeid som vil ha stor innflytelse på hvordan IFRS utvikler seg på verdensbasis (PWC, 2008). Spørsmålet nå er hvorvidt USA kommer til å tillate IFRS eller ikke. Dersom utfallet på dette blir negativt, må man diskutere videre om FASB skal fortsette å være med på standardsettingen sammen med IASB. Utfallet vil helt klart påvirke hvordan IFRS-standardene vil bli seende ut i fremtiden, for med USA om bord vil IFRS i større grad påvirkes av US GAAP.

Konvergeringsavtalen er todelt, hvor det kortsiktige målet er å eliminere mindre forskjeller som ikke krever betydelige revisjoner. Den langsiktige målsettingen er betydelig mer ambisiøs, og innebærer at det skal utvikles felles forståelser og felles regnskapsstandarder på kompliserte problemstillinger (Fladstad & Tofteland, 2010).

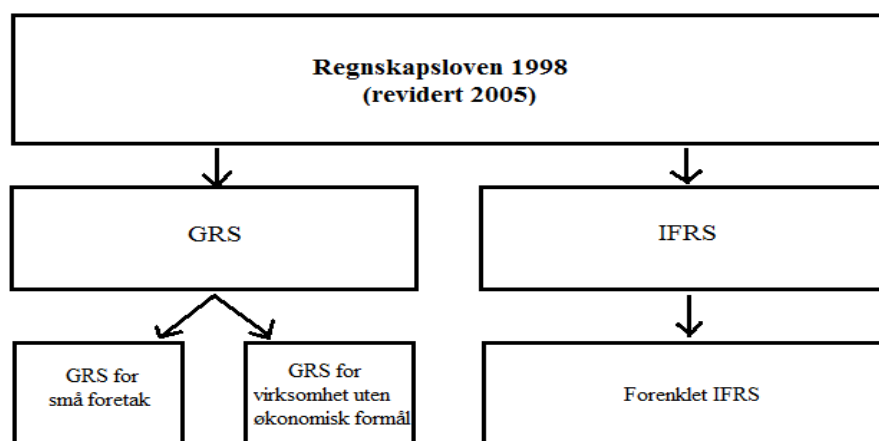
Knyttet til dette arbeidet er det en del hensyn å ta ettersom USA de siste 70 årene har utviklet komplekse regler som er laget for å passe til det amerikanske samfunnet. Som følge av en harmonisering av IFRS og US GAAP, står US GAAP i fare for å eksporteres ut via IFRS til andre samfunn som har en helt annerledes infrastruktur og størrelse på økonomien enn USA. Selv om en sammenfalling av US GAAP og IFRS er viktig, må IASB være påpasselig slik at

ikke denne konvergeringen mot US GAAP gjør standardene upassende for det vide bruksområdet som IFRS er ment å ha (PWC, 2008).

I 2007 ble det besluttet å fjerne kravet om avstemming mot US GAAP for ikke-amerikanske selskaper som er notert på børsen i USA. Dette gjør det enklere for utenlandske selskaper å være notert på amerikansk børs, ettersom de tidligere reglene som gjorde at bedrifter måtte føre regnskap på to ulike måter og som krevde ekstra kompetanse nå fjernes. I tillegg kan dette sees på som et signal om at US GAAP ikke står like sterkt som tidligere. Hvorvidt USA fortsetter utviklingen videre i samme retning vil det komme mer informasjon om i løpet av 2011.

4.1.1. IFRS til Norge

Da EU vedtok krav om bruk av IFRS for børsnoterte selskaper fikk dette en direkte påvirkning på Norge gjennom EØS-avtalen. At utviklingen av god regnskapsskikk måtte bygge på harmonisering med IFRS ble presisert allerede i 1998 av Finanskomiteen, i forbindelse med innstilling til regnskapsloven av 1998. I Norge gikk Finansdepartementet inn for et tosporsystem, som betyr at regnskapspliktige kan velge mellom å avlegge regnskap etter IFRS eller etter god regnskapsskikk (Kvifte & Johnsen, 2008).

Figur 2-1 Tosporsystemet

Figur 5: Tosporsystemet i Norge (Kvifte & Johnsen, 2008)

Som vi ser av figuren kan norske bedrifter velge mellom å bruke IFRS eller GRS (god regnskapsskikk). Forenklet IFRS er ikke faktisk en del av IFRS, men en tilnærming til IFRS, som er den norske gjennomføringen (Kvifte & Johnsen, 2008). Dersom man velger GRS

følger man de grunnleggende prinsippene og vurderingsreglene i regnskapsloven, og disse er heller ikke justert for å samsvare med IFRS. Men man skal likevel prøve å oppnå en harmonisering med IFRS innenfor rammen av prinsippene i dette sporet. Dette gjelder i midlertidig ikke nødvendigvis for små foretak og virksomheter uten økonomiske formål.

Oppsummert finnes det altså fem alternativer i Norge:

1. IFRS
2. Forenklet IFRS
3. God regnskapsskikk
4. GRS for små foretak
5. GRS for ideelle organisasjoner.

(Fladstad & Tofteland, 2010).

Under følger en oversikt over hvilke alternativer de ulike foretakene i Norge kan velge ved føring av konsernregnskap:

	Børsnoterte foretak	Andre foretak	Små foretak	Virksomhet uten økonomiske forhold
Konsernregnskap	IFRS	IFRS Forenklet IFRS GRS	IFRS Forenklet IFRS GRS GRS SME	IFRS Forenklet IFRS GRS GRS for ideelle organisasjoner

Tabell 4: Alternativer for regnskapsføring av konsernregnskap

I tillegg til at alle børsnoterte selskap er pålagt å følge IFRS, har også IFRS påvirket standardsettingen i Norge gjennom anbefalingen om konvergens mot IFRS. Det har blant annet blitt reist spørsmål hvorvidt IFRS for små og mellomstore virksomheter (IFRS SME) skal erstatte GRS. Dette gav Norsk RegnskapsStiftelse (NRS) uttrykk for i et brev til Finansdepartementet, hvor det ble skrevet at IFRS SME er egnet for bruk i Norge og kan erstatte dagens regler etter regnskapsloven og god regnskapsskikk (Baksaas, 2010).

Finansielle instrumenter som er fokus i denne oppgaven, er det området som har ført til størst utfordring ved overgangen fra GRS til IFRS, og forskjellene i regelverkene fører til at flere finansielle instrumenter blir identifisert og regnskapsført ved bruk av IFRS. Hovedregelen etter GRS er at finansielle instrumenter skal vurderes til anskaffelseskost med fradrag for

eventuelle nedskrivninger. IFRS derimot stiller krav til å vurdere en rekke finansielle instrumenter til virkelig verdi. I tillegg fastsettes virkelig verdi etter detaljerte regler i henhold til IFRS, og det angis hvordan finansielle instrumenter skal klassifiseres og regnskapsføres for første gang og når de skal føres ut av balansen (Fardal, 2007). Det finnes for øvrig en del forskjeller mellom GRS og IFRS som det kan være nyttig å vite om, men disse faller utenfor denne oppgavens problemstilling.

4.2. Regnskapsregler etter IFRS

Her følger en kort innføring i de mest sentrale regnskapsprinsippene IAS 32, IAS 39 og IFRS 7, som er knyttet til finansielle instrumenter. Innføringen er ment å gi grunnlag for bedre forståelse av oppgavens tema. Disse regnskapsprinsippene former til sammen hovedgrunnlaget av standarder som håndterer finansielle instrumenter etter IFRS, og samlet dekker de et bredt omfang. I tillegg beskrives IFRS 9 i korthet, som er en standard som fortsatt er under arbeid. Etter planen skal standarden innføres i EU i 2013, og Norge kan ta den i bruk etter å ha fått godkjenning fra EU. Videre vil fokus være på IAS 39, som forklares detaljert senere i kapittelet.

4.2.1. IAS 32: Finansielle instrumenter – presentasjon

Formålet med IAS 32 er å etablere prinsipper for presentasjon og klassifisering av finansielle instrumenter. I tillegg omfatter standarden motregning av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser, som vil si at eiendeler og forpliktelser "slettes" i den grad de dekker hverandre. Standarden spesifiserer også under hvilke omstendigheter dette er mulig (Myrbakken & Haakanes, 2009). Videre utdyper standarden definisjoner for finansielle eiendeler, finansiell gjeld og egenkapitalinstrumenter, og presiserer at finansielle instrumenter skal klassifiseres i balansen i tråd med gjeldende definisjon. Standarden gir også utfyllende prinsipper for innregning og måling av finansielle eiendeler og forpliktelser i IAS 39 og IFRS 7 (Myrbakken & Haakanes, 2009). Dette får ifølge Madsen og Kjøde direkte betydning for hvilke instrumenter som skal regnskapsføres i henhold til IAS 39, samt for hvilke instrumenter som er omfattet av IFRS 7 sine opplysningskrav (Madsen & Kjøde, 2009b).

4.2.2. IAS 39: Finansielle instrumenter – innregning og måling

Formålet med IAS 39 er å etablere prinsipper for innregning og måling av finansielle eiendeler, finansielle forpliktelser og enkelte kontrakter for kjøp eller salg av ikke-finansielle

gjenstander (Myrbakken & Haakanes, 2009). IAS 39 er en svært kompleks og omfattende standard, som også omhandler når og til hvilket beløp et finansielt instrument skal innregnes i et selskaps balanse, hvordan instrumentet skal måles når det er innregnet, samt når og hvordan et finansielt instrument føres ut av balansen (Madsen & Kjøde, 2009c). Sist, men ikke minst omfatter standarden sikringsbokføring som jeg kommer tilbake til i kapittel fem.

4.2.3. IFRS 7: Finansielle instrumenter – opplysninger

Standarden IFRS 7 har som formål å pålegge virksomheter å gi opplysninger som setter brukeren i stand til å vurdere hvilke innvirkninger finansielle instrumenter har på en bedrift sin finansielle stilling og inntjening. I tillegg skal regnskapet vise i hvilket omfang en bedrift er utsatt for risiko som har opphav i finansielle instrumenter, arten av risiko det dreier seg om, og til slutt hvordan denne risikoen håndteres av selskapet. Prinsippene i IFRS 7 er en utfylling av prinsippene i regnskapsstandardene IAS 32 og IAS 39 som omhandler henholdsvis innregning, måling og presentasjon av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser (PWC, 2009), (Myrbakken & Haakanes, 2009). Denne standarden inneholder detaljerte og omfattende bestemmelser som kan være krevende for virksomheter å følge, spesielt for finansinstitusjoner, og det finnes en god del litteratur både på norsk og engelsk som er skrevet med formål om å fungere som en mer praktisk anvendbar veiledning for bedrifter. Ett punkt som fremheves er viktigheten av å ta stilling til hvordan presentere informasjon etter IFRS 7 på en hensiktsmessig måte, med hensyn til hvilke opplysninger som skal gis, og hvordan disse skal fremstilles. Dette er viktig for at innholdet av opplysninger skal være så greit å forstå som mulig. Det stilles en del konkrete krav til opplysninger, hvor Madsen og Kjøde blant annet fremhever at enkelte typer opplysninger skal inndeles i ”klasser”. Også krav om opplysninger knyttet til sikringsbokføring er utvidet fra det som krevdes under IAS 32. Derfra kan man gå videre til kravet knyttet til opplysninger om virkelig verdi, som sier at eiendeler og forpliktelser skal kunne sammenlignes med tilsvarende balanseført verdi. I tillegg stilles det en rekke opplysningskrav knyttet til regnskapsprinsipper, samt kvalitative krav knyttet til hvilken markedsrisiko selskapet er utsatt for og bedriftens strategi for risikostyring (Madsen & Kjøde, 2009e). IFRS 7 krever også en sensitivitetsanalyse av hver enkelt markedsrisiko, som utføres på alle finansielle instrumenter virksomheten har på balansetidspunktet. Analysen skal vise hvordan relevante variabler for risiko kunne ha påvirket resultatet og egenkapitalen, innen et rimelig mulighetsområde (Madsen & Kjøde, 2009e).

4.2.4. IFRS 9

Første del av IFRS 9 ble publisert i november 2009, og standarden har virkningstidspunkt for årsregnskap som starter 1. januar 2013 eller senere. Standarden er ikke godkjent av EU og det er sånn sett usikkert når standarden vil gis virkningstidspunkt for børsnoterte foretak i Norge. Planen er at IFRS 9 etter hvert kommer til å inneholde alle kravene relatert til finansielle instrumenter (Ernst & Young, 2011).

4.3. Finansielle instrumenter – IAS 39

I dette kapitlet skal jeg gå nærmere inn på IAS 39 under IFRS, og fokusere på regler for innregning og måling av finansielle instrumenter.

Det første spørsmålet som dukker opp er *når* et finansielt instrument skal innregnes for første gang. I henhold til IAS 39.14 er det slik: ”Et foretak skal bare innregne en finansiell eiendel eller en finansiell forpliktelse i balansen når foretaket blir part i instrumentets kontraktmessige bestemmelser.” (Madsen & Kjøde, 2009c).

Når dette er avgjort, er det neste som må gjøres i vurderingen av den regnskapsmessige behandlingen av et instrument å vurdere hvorvidt det er et finansielt instrument som hører til under IAS 39, eller om det skal regnskapsføres etter en annen standard. Dette avgjøres ved bruk av definisjoner i IAS 32. Deretter må man sjekke om instrumentet eventuelt faller inn under et av unntakene i IAS 39 (Madsen & Kjøde, 2009c).

Når man har slått fast at et instrument skal regnskapsføres etter IAS 39, må instrumentet klassifiseres i en av de fem kategoriene for finansielle instrumenter som standarden skiller mellom:

1. Instrumenter målt til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet
2. Investeringer som blir holdt til forfall
3. Utlån og fordringer
4. Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg
5. Andre forpliktelser som ikke eies med sikte på videresalg.

Alle finansielle instrumenter må klassifiseres i en av kategoriene for regnskapsmessige formål. Den påfølgende målingen avhenger deretter av hvilken kategori instrumentet er klassifisert i. Noen instrumenter kan kun klassifiseres i en spesifikk kategori mens andre

instrumenter passer inn i flere, og den regnskapspliktige kan da velge hvilken kategori som skal brukes (Fladstad & Tofteland, 2010).

Ved førstegangsinnregning skal alle instrumenter måles til virkelig verdi. Til dette brukes vanligvis transaksjonsprisen, som i de fleste tilfeller antas å representere virkelig verdi. Virkelig verdi defineres i IAS 39.9 som det beløp en eiendel kan omsettes for eller en forpliktelse gjøres opp med, i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte og frivillige parter. Det er også viktig å ha i bakhodet at transaksjonsprisen ikke alltid er det beste målet på virkelig verdi. I de unntakstilfellene hvor virkelig verdi på instrumentet avviker fra selskapets transaksjonspris, medfører det en regnskapsført gevinst/tap på instrumentet ved første gangs regnskapsføring (Madsen & Kjøde, 2009c).

Forskjellen mellom de ulike kategoriene oppstår i midlertidig ved den målingen som følger i etterkant. Klassifikasjon er viktig ettersom kategoriene dikterer hvordan finansielle instrumenter og forpliktelser deretter skal måles i årsregnskapet.

I de påfølgende avsnittene skal jeg komme mer inn på de ulike kategoriene, og hvilken betydning kategoriene har for etterfølgende måling.

4.3.1. Kategori 1: En finansiell eiendel eller en finansiell forpliktelse til virkelig verdi med verdiendring over resultatet

Dette er en finansiell eiendel eller finansiell forpliktelse som oppfyller en av følgende betingelser:

- a) *Den er klassifisert som holdt for omsetning. En finansiell eiendel eller en finansiell forpliktelse blir klassifisert som holdt for omsetning dersom den*
 - (i) *I all hovedsak er anskaffet eller pådratt med det formål å selge den eller kjøpe den tilbake på kort sikt,*
 - (ii) *Er en del av en portefølje av identifiserte finansielle instrumenter som blir styrt sammen, og som det er godtgjort at det foreligger et nylig faktisk mønster for kortsiktig realisering av overskudd for, eller*
 - (iii) *Er et derivat (med unntak for et derivat som er en finansiell garantikontrakt eller et øremerket og effektivt sikringsinstrument).*

- b) Når den førstegangsinregnes, skal den øremerkes av selskapet til virkelig verdi over resultatet. Et selskap kan bare bruke slik øremerking når det tillates etter IAS 39.11A, eller når slik øremerking gir mer relevant informasjon, enten fordi
- (i) Den eliminerer eller i vesentlig grad reduserer en inkonsistens i målingen eller innregning (noen ganger kalt "et regnskapsmessig misforhold") som ellers ville oppstå som følge av måling av eiendeler eller forpliktelser eller av innregning av gevinster eller tap på disse på ulikt grunnlag, eller
 - (ii) En gruppe av finansielle eiendeler, finansielle forpliktelser eller begge deler forvaltes, og deres inntjening vurderes på grunnlag av virkelig verdi, i samsvar med en dokumentert risikohåndterings- eller investeringsstrategi, og informasjonen om konsernet gis internt på dette grunnlag til selskapets nøkkelpersoner i ledelsen (som definert i IAS 24 Opplysninger om nærstående parter, for eksempel selskapets styre og daglige leder).

Instrumenter målt i kategori én skal måles til virkelig verdi, og verdiendringene skal resultatføres, som tittelen tilsier. Unntaket er at egenkapitalinstrumenter som ikke har en virkelig verdi som kan måles pålitelig skal måles til kost (PWC, 2009).

Denne kategorien har både en pliktig klassifisering og en frivillig klassifisering. Alle derivater, samt instrumenter som er holdt for handelsformål eller med intensjon om å kjøpe eller selge på kort sikt, er pliktig regnskapsført i denne kategorien. Den frivillige delen innebærer at også andre instrumenter kan utpekes til regnskapsføring i denne kategorien på frivillig basis, og refereres til som Fair Value Option (FVO) (Madsen & Kjøde, 2009c).

4.3.1.1. Fair Value Option

Fair Value Option (FVO) innebærer at man frivillig kan klassifisere ulike instrumenter til virkelig verdi over resultat, dersom følgende krav tilfredsstilles:

1. Måling og rapportering til virkelig verdi resulterer i mer relevant informasjon, (som spesifisert i utdraget fra standarden ovenfor under punkt b), eller
2. En kontrakt har ett eller flere innebygde derivater som oppfyller visse betingelser. Disse kontraktene kan da, i følge IAS 39, klassifiseres i kategori én med mindre;

- a) *Det innebygde derivatet (de innebygde derivatene) ikke i vesentlig grad endrer de kontantstrømmene som ellers ville ha vært påkrevd i henhold til kontrakten, eller*
- b) *Det med liten eller ingen analyse fremgår når et tilsvarende hybridinstrument (kombinert instrument) første gang vurderes, at det er forbudt å skille det innebygde derivatet (eller derivatene) ut, for eksempel en opsjon til førtidig tilbakemelding innebygd i et lån som gir innehaveren mulighet til å løse inn lånet til dets anslåtte amortiserte kost.*

Ved bruk av FVO trenger man ikke å benytte det valgte prinsippet konsekvent på alle lignende transaksjoner. Man kan med andre ord benytte seg av valgt prinsipp på enkelte eiendeler og forpliktelser, og velge å la være å bruke FVO-prinsippet på andre tilsvarende eiendeler og forpliktelser. Resultatet er at ulike beholdninger av samme typen eiendeler og forpliktelser kan regnskapsføres ulikt (PWC, 2009).

FVO kan kun anvendes på hele instrumenter, og ikke på andeler eller prosentsatser. Dette fordi det kan være vanskelig å isolere og måle en andel av et finansielt instrument dersom andelen påvirkes av mer enn en risiko. Det vil komme mer om FVO etter gjennomgang av de ulike kategoriene.

4.3.2. Kategori 2: Investeringer som holdes til forfall

Dette er ikke-derivative finansielle eiendeler med betalinger som er faste eller lar seg fastsette, samt har et fast forfall. I tillegg må et selskap ha en positiv intensjon om og evne til å holde eiendelen til forfall, med unntak for:

- a) *De som selskapet ved førstegangsinnregning øremerker til virkelig verdi over resultatet,*
- b) *De som selskapet øremerker som tilgjengelig for salg, og*
- c) *De som oppfyller definisjonen av utlån og fordringer.*

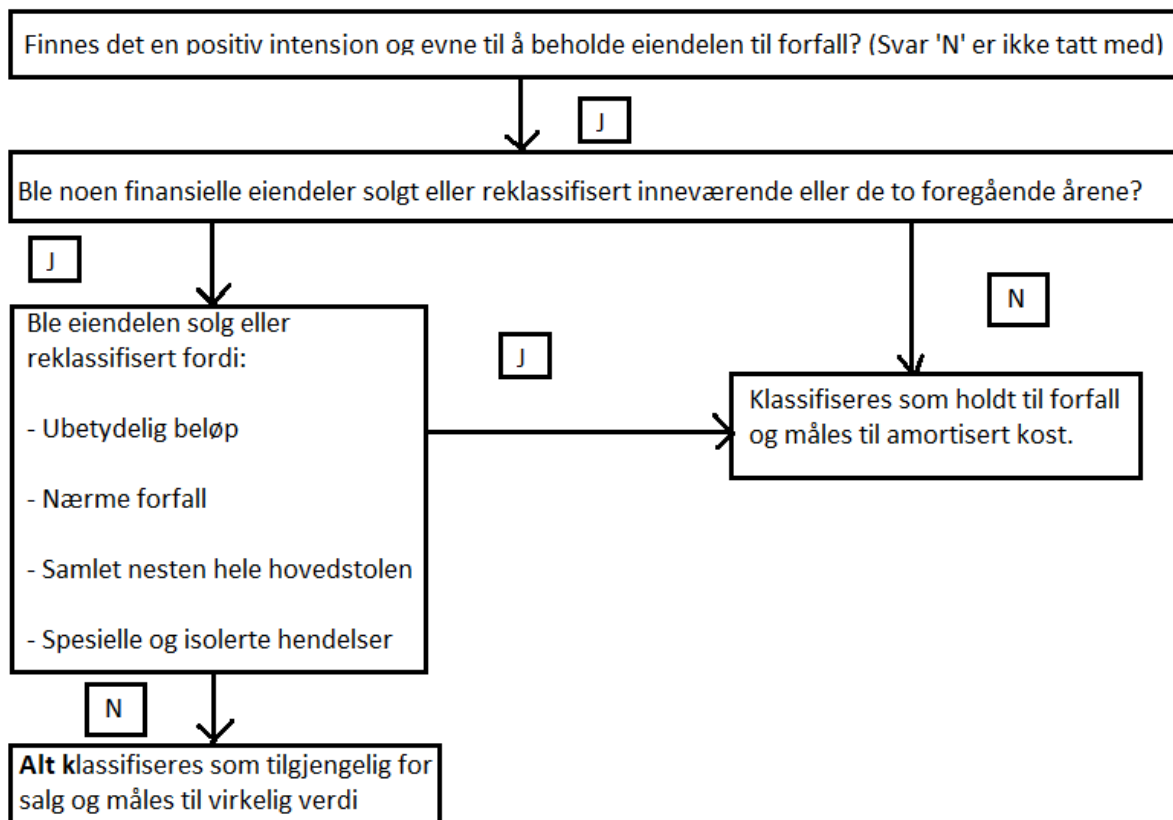
I denne kategori skal alle instrumenter ved påfølgende måling vurderes til amortisert kost ved hjelp av effektiv rentemetode, og instrumentets effektive rente føres til resultatet. Verdiendringer på finansielle eiendeler som måles til amortisert kost resultatføres først ved fraregning eller nedskrivning av verdien på den finansielle eiendelen (Madsen & Kjøde, 2009c).

IAS 39.9 definerer amortisert kost som ”det beløp som instrumentet ble målt til ved første gangs regnskapsføring (initialt beløp) med fradrag for betalte avdrag på hovedstol, med tillegg eller fradrag for akkumulert amortisering av enhver forskjell mellom initialt beløp og pålydende og med fradrag for enhver nedskrivning”. Amortisering skal skje ved bruk av den effektive rentemetoden.

Den effektive rentemetoden er en metode for å kalkulere amortisert kost på finansielle eiendeler eller på finansielle forpliktelser, og en metode for å fordele renteinntekt og rentekostnader over den relevante perioden (PWC, 2009).

For de fleste finansielle eiendeler, betrakter standarden det som mer passende å bruke virkelig verdi, og ikke amortisert kost. Kategori to er altså et unntak. Derfor er også bruken begrenset til instrumenter som har spesielle betingelser og egenskaper, i tillegg til at bruken er begrenset av en hel del detaljerte betingelser. Betingelsene er hovedsakelig laget for å teste hvorvidt virksomheten har en intensjon og evne til å holde disse instrumentene til forfall. Det finnes betydelige straffer for virksomheter som klassifiserer instrumenter i denne kategorien, men selger instrumentene før forfall (PWC, 2009). Virksomheten må vurdere sin intensjon og evne både når de finansielle eiendelene føres første gang, og hver påfølgende balansedag (PWC, 2009).

Figuren under viser i korthet kravene for hva som må være på plass for å kunne klassifisere en finansiell eiendel som holdt til forfall.

Figur 6: Beslutningstre for "holde til forfall"
(PWC, 2009)

4.3.3. Kategori 3: Utlån og fordringer

Omfatter ikke-derivative finansielle eiendeler med betalinger som er faste eller lar seg fastsette, og som ikke blir notert i et aktivt marked, unntatt:

- a) De som selskapet har til hensikt å selge umiddelbart eller på kort sikt, som skal klassifiseres som holdt for omsetning, og de som selskapet ved førstegangsinnregning øremerker til virkelig verdi over resultatet, eller
- b) De som selskapet ved førstegangsinnregning øremerker som tilgjengelige for salg, eller
- c) De som innehaveren kanskje ikke vil kunne gjenvinne praktisk talt hele sin opprinnelige investering i, bortsett fra på grunn av svekket kreditt, og som skal klassifiseres som tilgjengelige for salg.

(IAS 39, para 9)

Instrumenter i kategori tre skal i likhet med instrumenter i kategori to, behandles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metode, og effektiv rente skal resultatføres.

Utlån og fordringer oppstår vanligvis når en virksomhet tilbyr penger, varer eller tjenester direkte til en debitor uten intensjoner om å omsette fordringen (PWC, 2009). Eksempler på finansielle eiendeler som inngår i denne kategorien er kundefordringer ved salg av varer og tjenester, og lån som er utstedt av en bank direkte til kreditor (Madsen & Kjøde, 2009c).

4.3.4. Kategori 4: Finansielle eiendeler tilgjengelige for salg

Omfatter ikke-derivative finansielle eiendeler som er øremerket som tilgjengelige for salg eller ikke klassifisert som:

- a) Utlån og fordringer
- b) Investeringer som holdes til forfall, eller
- c) Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet.

Dette er en frivillig eiendelsklasse, ettersom det er krav om å øremerke alle finansielle instrumenter. Man kan se på det som en slags ”samlekategori” hvor man kan plassere alle instrumentene som ikke passer inn i en av de andre fire kategoriene. Første gang et instrument skal regnskapsføres kan regnskapspliktig velge å plassere alle instrumenter i kategori fire. Men dersom en først har valgt denne kategorien kan man i utgangspunktet ikke bytte til en annen kategori i etterkant. For å omklassifisere i etterkant er det en del betingelser som må oppfylles (Fladstad & Tofteland, 2010). Når det gjelder aksjer, kan de ikke plasseres i verken kategori to eller tre. Det innebærer at dersom aksjen ikke er frivillig eller pliktig klassifisert i kategori én, havner automatisk aksjen inn under denne kategorien, finansielle eiendeler tilgjengelig for salg.

Instrumenter i kategori fire skal måles til virkelig verdi med verdiendringer mot andre inntekter og kostnader under egenkapitalen. Når instrumentet blir solgt, tar en akkumulerte verdiendringer ført mot egenkapitalen ut og resultatfører dem.

4.3.5. Kategori 5: Andre forpliktelser

Andre forpliktelser er finansielle forpliktelser som ikke er klassifisert som finansielt instrument til virkelig verdi med verdiendring over resultatet.

Dette er hovedkategorien for finansielle forpliktelser, og er kategorien hvor det meste av selskapets gjeld vil være klassifisert, med mindre selskapet har stort omfang av finansielle forpliktelser frivillig eller pliktig klassifisert i kategori én.

Andre forpliktelser skal regnskapsføres til amortisert kost med resultatføring av effektiv rente. Verdiendringer i denne kategorien resultatføres ved fraregning.

Felles for alle instrumentene, utenom de i kategori én, er at de skal testes for verdifall, og eventuelt verdifall skal resultatføres som nedskrivninger (Fladstad & Tofteland, 2010).

4.3.6. Avsluttende kommentarer om klassifisering

Som vist i kapitlene ovenfor er kategoriene avgjørende for hvordan de ulike instrumentene skal måles ved påfølgende måling. Enkelte instrumenter skal klassifiseres i en spesifikk kategori, mens i noen tilfeller eksisterer det valgmuligheter. Ut fra dette forstår man at et sikringsinstrument automatisk kan havne i en kategori, mens sikringsobjektet som instrumentet er ment for å sikre, må følge reglene for regnskapsføring gjeldende for det aktuelle objektet. Dette gjør at sikringsinstrumentet og tilhørende sikringsobjekt kan komme til å bli ført på ulik måte, som gjør at det oppstår et regnskapsmessig misforhold, som er temaet for neste kapittel.

4.4. Regnskapsmessig misforhold

IAS 39 har det som kalles en "mixed measurement model" som innebærer at man har muligheten til å måle noen finansielle instrumenter til virkelig verdi, og andre til amortisert kost. Deler av gevinst og tap blir resultatført mens resten føres som annen inntekt. En slik kombinasjon av krav om måling og føring kan resultere i et regnskapsmessig misforhold mellom regnskapsføring av en eiendel og en forpliktelse (PWC, 2009).

Derivater føres i resultatregnskapet til virkelig verdi med deres tilhørende tap og gevinster. Misforholdet oppstår fordi derivatene vanligvis brukes til å sikre eiendeler eller gjeld som er tatt med i balansen til kostpris, avskrevet kostnad eller virkelig verdi, men som har tilhørende tap og gevinster som på sin side ikke føres i balansen.

Et eksempel på en vanlig situasjon som fører til inkonsistent måling er når et lån konverteres fra fast rente til flytende rente ved å benytte en renteswap. Uten sikringsbokføring og bruk av "Fair Value Option" føres fastrentelånet til amortisert kost, mens renteswapen føres i kategori én hvor alle instrumentene skal måles til virkelig verdi, og verdiendringene skal resultatføres. Dette fører til en økonomisk effekt hvor lån med flytende rente har en virkelig verdi som ikke endrer seg sammen med endringene i rentenivået. Dette fører til at det oppstår inkonsistent

måling. Ved bruk av FVO på lån derimot, kan man eliminere måleinkonsistensen som oppstår uten bruk av sikringsbokføring (Madsen & Kjøde, 2009c).

Det er som nevnt svært vanlig å benytte seg av derivater som sikringsinstrumenter. Derivater føres alltid til virkelig verdi dersom ikke sikringsbokføring brukes. Problemet knyttet til dette er at "underliggende" ikke nødvendigvis føres til føres til virkelig verdi, som vi har sett i de foregående kapitlene. I standarden inngår også et verdsettelseshierarki som angir hvordan verdsettelsen skal gjøres i ulike situasjoner. Ettersom IAS 39 inneholder ulike vurderingsregler for ulike poster, kan dette føre til asymmetri i regnskapet.

La oss illustrere dette med et eksempel hvor et selskap har inngått i en valutatermin, altså et derivat. Den inngåtte valutaterminen er til for økonomisk å sikre en salgskontrakt i utenlandsk valuta, hvor varene skal leveres om ni måneder. Her skal verdiendringene på valutaterminen og salgskontrakten virke mot hverandre. Etter IAS 39 skal valutaterminer vurderes til virkelig verdi. Problemet er at salgskontrakter faller utenfor IAS 39, og kontrakten skal først reflekteres i regnskapet når salget blir gjennomført ni måneder senere. Dette medfører asymmetri, og sikringsbokføring etter IAS 39 er ment å kompensere for nettopp slike asymmetriske forhold (Fladstad & Tofteland, 2010).

Her ser vi nytten av å benytte seg av sikringsbokføring. I dette tilfellet er det da mulig å bruke kontantstrømsikring, som gjør det mulig å føre endringer i virkelig verdi til balansen ved årsskiftet det året terminen ble inngått (året før salget gjennomføres). Året etter når salget gjennomføres, resultatfører man endringer i virkelig verdi på derivat og salgskontrakt, slik at resultateffektene på objektet og instrumentet utligner hverandre, gitt at sikringen er effektiv.

4.4.1. Et alternativ: Fair value option

Bruk av FVO som et alternativ til sikringsbokføring er en annen mulighet virksomheter kan benytte for å redusere misforholdet. FVO kan være med å redusere misforholdet forklart ovenfor, for finansielle eiendeler og forpliktelser som ikke er derivater (som man dermed ikke kan anvende sikringsbokføring på), men som har en naturlig utlignende effekt fordi de deler risiko.

For å illustrere FVO kan man eksempelvis se for seg en virksomhet som forventer å utstede et antall like finansielle forpliktelser til en verdi av \$100, og som også forventer å skaffe seg et antall lignende finansielle eiendeler til en total verdi av \$50 som føres til virkelig verdi.

Forutsatt at kriteriene er oppfylt, kan virksomheten betydelig redusere det regnskapsmessige misforholdet ved å utpeke alle eiendelene ved anskaffelse til virkelig verdi i resultatet, men kun utpeke noen av forpliktelsene til virkelig verdi i resultatet. Man kan for eksempel sammenlagt utpeke \$45 av de individuelle forpliktelsene, og la de resterende \$55 fortsette å bli ført til amortisert kost (PWC, 2009). Dette er med på å redusere misforholdet.

Dette kommer likevel ikke uten kostnader. En av ulempene er at under FVO føres hele eiendelen eller forpliktelsen sin endring i virkelig verdi til resultatet, i stede for at kun endringen i virkelig verdi som kan tilskrives risikoen sikret av et utlignende derivat føres til resultatet. Resultatet er at beløpet som føres til resultatet under FVO sannsynligvis ikke blir likt som endringen i virkelig verdi på sikringsderivatet. Dette kan føre til større usikkerhet i resultatet. En annen viktig forskjell er at sikringsbokføring kan oppheves når som helst, mens FVO ikke er mulig å oppheve (PWC, 2009).

4.4.2. Avsluttende kommentarer

Som dette kapitlet viser kan det oppstå et regnskapsmessig misforhold når et selskap inngår i et økonomisk sikringsforhold, gjerne ved bruk av et derivat som for eksempel en terminkontrakt. Kapittel fem handler om sikringsbokføring og gjennomgår dette i detalj og illustrerer denne bokføringsteknikken med flere eksempler. Til slutt i oppgaven vil analysen illustrere sikringsbokføring ved bruk av et større praktisk eksempel.

5. Sikringsbokføring

Når en bedrift sikrer seg mot en økonomisk risiko, brukes et sikringsinstrument som for eksempel et derivat. Sikringsbokføring har som mål å reflektere resultatet som oppstår ved bruk av sikringsaktiviteter (spesielt sikring ved bruk av derivater) gjennom rapportering av effektene av derivater og den sikrede risikoen i den samme regnskapsperioden. Som nevnt ovenfor er målet med sikringsbokføring å korrigere det regnskapsmessige misforholdet som oppstår ved vanlig regnskapsføring etter IFRS. Kort forklart gjøres dette ved å endre tidspunktet for føring av gevinst og tap på enten sikringsobjektet eller på sikringsinstrumentet. Endringene gjør at effektene av sikringsinstrumentene og den risikoen knyttet til de tilhørende sikringsobjektene rapporteres i samme regnskapsperiode (PWC, 2005).

IAS 39 skiller mellom tre ulike former for sikring, som har ulike implikasjoner for tidspunkt for regnskapsføring av sikringsobjekt og sikringsinstrument:

- Virkelig verdi-sikring
- Kontantstrømsikring
- Sikring av en nettoinvestering i en utenlandsk virksomhet.

For å kunne forklare sikringsbokføring mer inngående, må man vite hva de ulike formene for sikring innebærer. Senere i kapittelet blir de ulike formene forklart nærmere og illustrert med eksempel.

5.1. Konsepter

Før jeg går nærmere inn på de ulike formene for sikring, defineres og forklares et par sentrale konsepter i tilknytning til sikringsbokføring i de neste underkapitlene.

5.1.1. Sikringsobjekt

IAS 39.9 definerer et sikringsobjekt som en eiendel, en forpliktelse, en bindende avtale, en svært sannsynlig fremtidig transaksjon, eller en netto investering i en utenlandsk virksomhet som eksponerer virksomheten for risiko i endringer i virkelig verdi eller fremtidige kontantstrømmer, og er utpekt som sikret. Ifølge IAS 39 kan et sikringsobjekt for eksempel være:

- Regnskapsførte eiendeler eller forpliktelser, for eksempel fordringer, aksjer, varelager og lån.
- Bindende avtaler som ikke er regnskapsført, for eksempel en bindende avtale om kjøp av et skip i USD.
- Svært sannsynlige fremtidige transaksjoner, for eksempel svært sannsynlige fremtidige salgsinntekter i USD.
- Valutaeksponeringen knyttet til investeringer i utenlandske virksomheter.

Et av nøkkelmomentene i definisjonen ovenfor er at sikringsobjektet må eksponere virksomheten for endringer i virkelig verdi eller fremtidig kontantstrømmer som kan påvirke resultatet i inneværende eller fremtidige perioder. Et objekt eller en risiko som ikke potensielt vil kunne påvirke resultatet vil heller ikke kunne inngå i et sikringsforhold.

5.1.2. Sikringsinstrument

I henhold til IAS 39 er et sikringsinstrument et derivat, eller (i tilfellet for sikring av risikoen for endringer i valutakurser) en ikke-derivativ finansiell eiendel eller forpliktelse, som har en virkelig verdi eller kontantstrøm som forventes å utligne endringer i virkelig verdi eller kontantstrømmer til det tilhørende sikringsobjektet.

Det finnes mange restriksjoner på hva som kan brukes som sikringsinstrument i en ”gyldig” sikring, altså en sikring som kan kvalifiseres til sikringsbøkføring. Et av kravene er som forklart i definisjonen, at virksomheten må ha en forventning om at sikringsinstrumentets virkelig verdi eller kontantstrøm skal utligne endringene i den virkelige verdien eller kontantstrømmen til sikringsobjektet som kan tilskrives sikringsrisikoen. Mer om kriteriene kommer i kapittel 5.3.

5.1.3. Bindende avtaler

En bindende avtale (eller ”firm commitments”) er utvekslingen av en spesiell mengde av ressurser til en spesifisert pris på en spesifisert fremtidig dato.

I tillegg til slike enkle avtaler som definisjonen beskriver, kan en bindende avtale også være avtaler som for eksempel anleggskontrakter som har periodiske betalinger basert på dokumentert progresjon eller milepæler.

5.2. Bakgrunn og utvikling

IAS 39 ble publisert i mars 1999. Innføringen av IAS 39 var i midlertidig obligatorisk for perioder med oppstart i 2001. Denne originale versjonen av IAS 39 ble kalt interim standard og håndterte regler for måling og innregning av finansielle instrumenter, inkludert regler for sikring. Opprinnelsen av IAS 39 kan man i stor grad finne i US GAAP, og det er begrenset med forskjeller mellom de to systemene. Siden innføringen har det vært flere viktige endringer i standarden. Et eksempel på en slik endring er en endring fra mars 2004 som omfattet porteføljesikringer av renterisiko, som gjorde det enklere for enkelte banker og finansielle institusjoner å oppnå sikringsbokføring. Man venter også som nevnt tidligere, på nye regler på sikring som et ledd i å erstatte IAS 39.

Markedet for derivater har hatt en sterk, fortsatt vekst over de siste 20 til 30 årene. Dette reflekterer økningen av bedrifters bruk av slike instrumenter, vanligvis for å sikre sin finansielle risiko. Derfor har også den regnskapsmessige behandlingen av derivater og sikringsaktiviteter fått en viktig rolle. Historisk sett har den regnskapsmessige veiledningen på området hatt vanskeligheter med å holde følge med forretningspraksisen, og i beste fall har saker i stor grad blitt håndtert stykkevis. Før standarder som IAS 39 ble utviklet, måtte virksomheter ofte utvikle sine egne regnskapsprinsipper for sikring slik at regnskapet reflekterte formålet med å inngå i slike transaksjoner (Ernst & Young, 2011).

Sikringsbokføring går på et vis i mot standardsetternes formål med regnskapsføring av finansielle instrumenter, altså en helhetlig virkelig verdimodell. Sikring baserer seg på ledelsens hensikt med å knytte sammen det som standardsetterne ser på som to eller flere separate transaksjoner. Det overstyrer altså de regnskapskravene som ellers hadde vært gjeldende dersom transaksjonene hadde blitt behandlet separat. På tross av standardsetternes mål, var det tydelig at en opphevelse av sikringsbokføring ikke kom til å bli akseptert av brukerne av finansiell rapportering. Resultatet ble som kjent at sikringsbokføring ble innført som en del av IAS 39, og det første høringsutkastet ble godkjent for publisering i desember 1998 (Ernst & Young, 2011).

5.3. Kriterier

Til tross for de klare fordelene ved å benytte seg av sikringsbokføring som vises i dette kapitlet, er det likevel mange selskaper som velger å ikke bruke denne formen for regnskapsmessig sikring. Dette er fordi det følger med strenge kriterier som må oppfylles for

at en virksomhet skal kunne benytte seg av sikringsbokføring, som jeg her skal komme nærmere inn på.

IAS 39 har satt frem et sett strenge kriterier som må oppfylles før sikringsbokføring kan tas i bruk. Disse kriteriene krever at sikringsforholdet er bestemt og formelt dokumentert ved sikringens begynnelse. Dette inkluderer identifisering og dokumentasjon av formålet for risikostyring, sikringsobjektet, sikringsinstrumentet, opphavet for risikoen som skal sikres, samt hvordan sikringens effektivitet skal evalueres. I tillegg stilles det krav til dokumentasjon som viser at sikringen er høyst effektiv, både ved oppstart og kontinuerlig gjennom hele perioden sikringen gjelder for (PWC, 2009). Effektivitetsgraden må til enhver tid holde seg innenfor området 80 % - 125 %. Dette testes ved bruk av to typer effektivitetstester; en fremtidsorientert effektivitetstest, og en tilbakeskuende effektivitetstest. Som et resultat av dette er ikke alle sikringsaktiviteter som bedrifter inngår kvalifisert for sikringsbokføring. I tillegg vil sikringsbokføringen opphøre dersom virksomheten ikke lenger oppfyller et eller flere av de overnevnte kravene. Ettersom reglene gir virksomheter muligheten til å overskride vanlig regnskapsbehandling av derivater eller gir muligheten til å justere balanseført verdi av eiendeler og gjeld er sikringsbokføring derfor et privilegium, ikke en rettighet (PWC, 2005).

5.4. Tre typer sikringsforhold

I IAS 39 finnes det som nevnt tre typer sikringsforhold, som hver for seg vil bli forklart detaljert etter denne korte introduksjonen om hver enkelt type:

En *virkelig verdi-sikring* er en sikringsrelasjon hvor selskapet ønsker å sikre seg mot eksponeringen av endringer i virkelig verdi knyttet til regnskapsførte eiendeler eller forpliktelser eller bindende tilsagn (det vil si bindende avtaler). Verdieksponeeringen må kunne henføres til en spesifikk risiko og må potensielt kunne påvirke resultatet. Det innebærer at sikringsobjektet må ha en risiko som er identifiserbar og målbar (Madsen & Kjøde, 2009d).

En *kontantstrømsikring* er en sikring av eksponeringen mot variabilitet i kontantstrømmer som kan tilskrives en gitt risiko assosiert med en balanseført eiendel eller forpliktelse (som for eksempel all, en andel av eller komponenter av fremtidige rentebetalinger på lån med flytende rente) eller en fremtidig transaksjon (som for eksempel et forventet kjøp eller salg) og som potensielt vil påvirke rapportert resultat. I tillegg kan altså valutaeksponeeringen knyttet til bindende avtaler sikres som en kontantstrømsikring (Madsen & Kjøde, 2009d).

Nettoinvestering i utenlandsk virksomhet skal omregnes til presentasjonsvaluta etter dagskursprinsippet ved konsolidering av utenlandske datterselskaper. Dette vil gi opphav til omregningsdifferanser som midlertidig føres mot en egen komponent av egenkapitalen. Når nettoinvesteringen selges eller avhendes på annen måte, vil i midlertidig omregningsdifferansene som er ført mot den separate komponenten av egenkapitalen, reklassifiseres til resultatet (Madsen & Kjøde, 2009d).

I de neste tre underkapitlene skal jeg gå nærmere inn på hver enkelt type sikring.

5.4.1. Virkelig verdi-sikring

Sikring av virkelig verdi vil si at det er en risiko for at sikringsobjektet sin virkelige verdi kan endre seg som en reaksjon på variabler som for eksempel valutakurser, og man ønsker å sikre seg mot denne risikoen. Innvirkningen på resultatet kan være umiddelbar eller forventes å skje i fremtidige perioder. I dette tilfellet blir gevinst og tap på både sikringsinstrumentet og på sikringsobjektet ført i resultatet (PWC, 2009).

Noen eksempler på virkelig verdi-sikring som ofte oppstår i praksis:

<p>Sikring av risikoeksponering ovenfor markedspris</p> <p>En virksomhet låser fast verdien på varelageret ved å inngå i en vare-futureskontrakt.</p>	<p>Virkelig verdieksponering</p> <p>Virksomheten sikrer risikoen for endringer i varelagerets samlede virkelige verdi.</p>
<p>Sikring av renteeksponering</p> <p>En virksomhet med fastrentelån konverterer lånet til flytende rente ved bruk av en renteswap</p>	<p>Virksomheten sikrer risikoen for endringer i virkelig verdi av gjelden som kommer av endring i renten.</p>
<p>Sikring av valutaeksponering</p> <p>En virksomhet inngår i en bindende kontrakt for å kjøpe maskiner til et fast beløp i utenlandsk valuta på en fremtidig dato, og sikrer beløpet i sin funksjonelle valuta ved å inngå i en forward valutakontrakt.</p>	<p>Virksomheten sikrer risikoen for endringer i kjøpsprisen av maskinene som kommer av endringer i valutakursen.</p>

Tabell 5: Eksempler på virkelig verdi-sikring (PWC, 2009)

Under følger fremgangsmåten for å oppnå resultatmessig periodisering i en virkelig verdi-sikring. Dette forklares med utgangspunkt i eksempelet ovenfor: sikring av valutaeksponering.

- Man fremskynder resultatføringen av verdiendringer på det sikrede objektet. I eksempelet er objektet det fastsatte beløpet i funksjonell valuta man skal kjøpe maskiner for. Dersom beløpet endrer seg, fremskyndes resultatføringen av endringene.
 - Dette gjelder kun verdiendringene som skyldes den risikoen objektet er sikret med henhold på. Det innebærer at man kun skal fremskynde resultatføringen av verdiendringer som skyldes endringer i valutakursen.
 - Det kreves også en tilhørende justering av balanseverdien på objektet. Balanseverdien av beløpet må derfor justeres ved en eventuell verdiendring.
- Regnskapsføringen av sikringsinstrumentet følger de vanlige vurderingsreglene for det aktuelle instrumentet. Forwardkontrakten skal altså regnskapsføres på vanlig måte, og for et derivat betyr dette fortsatt virkelig verdimåling med resultatføring av verdiendringene (Madsen & Kjøde, 2009d).

Under følger et enkelt eksempel fra den originale versjonen av IAS 39, hentet fra IGAAP av E&Y.

I løpet av år 1, kjøper en investor et gjeldsinstrument med fastrente for \$100 og klassifiserer den som tilgjengelig for salg. I slutten av år 2 er eiendelens virkelige verdi \$110. For å bevare denne verdien, inngår investoren i en sikring ved å kjøpe et derivat med en virkelig verdi lik null. Ved utgangen av år 2 har derivatet en virkelig verdi på \$5 og gjeldsinstrumentet har en tilsvarende reduksjon i virkelig verdi (dens virkelige verdi endres ikke som et resultat av andre faktorer enn renter).

Investoren ville registret følgende regnskapsposter:

År 1	\$	\$
Gjeldsinstrument	100	
Kontanter		100
- For å reflektere kjøp av instrumentet		
Gjeldsinstrument	10	
OCI		10
- For å postere økningen i instrumentets virkelige verdi i OCI.		
År 2	\$	\$
Derivat	-	
Kontanter		-
- For å postere kjøp av derivatet til virkelig verdi lik null.		
Derivat	5	
Resultat		5
- For å føre økningen i derivatets virkelige verdi i resultatet.		
Resultat	5	
Gjeldsinstrument		5
- For å føre reduksjonen i instrumentet sin virkelige verdi i resultatet.		

Tabell 6: Talleksempel virkelig verdi-sikring

Selv om eksempelet er forenklet og ikke hensyntar alle effekter, som for eksempel renter under den effektive rentemetoden, kommer de grunnleggende prinsippene i sikringsbokføring tydelig frem.

5.4.2. Kontantstrømsikring

Når det er en risiko for at sikringsobjektet sin *fremtidige kontantstrøm* kan endre seg som reaksjon på ulike variabler, blir gevinst og tap på sikringsinstrumentet først og fremst ført til andre inntekter og siden flyttet fra egenkapital til resultat ettersom sikringsobjektet påvirker resultatet.

Noen eksempler på kontantstrøm sikringer som ofte oppstår i praksis:

Sikring av risikoeksponering ovenfor markedspris	Kontantstrømeksponering
En virksomhet som har høy sannsynlighet for salg av en vare i fremtiden til den fremtidig gjeldende markedsprisen ”fastlåser” salgsprisen på varene ved å inngå i en futureskontrakt.	Virksomheten sikrer risikoen for variabilitet i innkommende kontantstrømmer fra salget som skyldes endringer i varens markedspris.

Sikring av renteeksponering	
En virksomhet med flytende rente på lånet konverterer renten på gjelden til en fast rente ved bruk av renteswap.	Virksomheten sikrer risikoen for variabilitet i rentebetalingene som kommer av endringer i renten spesifisert for lånet.
Sikring av renteeksponering	
En virksomhet med flytende rente på lånet konverterer renten på gjelden til en fast rente ved bruk av renteswap.	Virksomheten sikrer risikoen for variabilitet i rentebetalingene som kommer av endringer i renten spesifisert for lånet.
Sikring av valutaeksponering	
En virksomhet som har høy sannsynlighet for salg i utenlandsk valuta tar ut en forward valutakontrakt for å ”fastlåse” den lokale (funksjonelle) valutaprisen på varen.	Virksomheten sikrer risikoen for endringer i det lokale (funksjonelle) valutabeløpet på salget som kommer av endringer i valutakurser.

Tabell 7: Eksempler på kontantstrømsikring (PWC, 2009)

Under følger fremgangsmåten for å oppnå resultatmessig periodisering i en kontantstrømsikring. Dette forklares med utgangspunkt i eksempelet ovenfor: sikring av valutaeksponering.

- I en kontantstrømsikring utsettes resultatføringen av verdiendring på sikringsinstrumentet. Sikringsinstrumentet i dette eksempelet er en forwardkontrakt. Gevinster/tap på forwardkontrakten regnskapsføres over OCI til en separat komponent av egenkapitalen inntil den sikrede transaksjonen inntreffer. Dersom forwardkontrakten skal gjøres opp i april 2011 når salget finner sted, innebærer dette at man fører gevinst/tap på denne måten frem april 2011 når transaksjonen inntreffer.
- Når sikringsobjektet, valutaprisen i dette tilfellet, skal regnskapsføres, skal verdiendringene reklassifiseres fra egenkapitalen og resultatføres samtidig som den sikrede transaksjonen påvirker resultatet.
 - Dette gjelder i tilfellet av mitt eksempel, hvor sikringsobjektet er en fremtidig transaksjon som resultatføres direkte ved resultatføringen av salgsinntekter.

(Madsen & Kjøde, 2009d)

I andre tilfeller gjelder disse reglene:

Hvis sikringsobjektet er en fremtidig transaksjon som medfører balanseføring av en eiendel eller forpliktelse, skal verdiendringene reklassifiseres fra EK og resultatføres samtidig som sikringsobjektet påvirker resultatet. Eksempelvis gjennom avskrivninger, vareforbruk, resultatføring av renteinntekter eller rentekostnader.

Hvis sikringsobjektet er en fremtidig transaksjon som medfører balanseføring av noe som ikke er et finansielt instrument, for eksempel et skip, skal verdiendringene reklassifiseres fra EK og resultatføres som en justering av initial balanseført verdi (Madsen & Kjøde, 2009d).

Kontantstrømsikring er sikringsformen som kommer til å bli anvendt i analysedelens praktiske eksempel, i forbindelse med kjøp av skip og salg av varer.

Eksempel på kontantstrømsikring, fra PWC 2009:

1. oktober 2010 har en virksomhet innen metallraffinering 1 million Troy ounces av sølv på varelageret. (Troy ounces er et vanlig vektsystem for sølv og 1 Troy ounce (oz) tilsvarer ca. 31 kg.) Sølv har en historisk kost på \$5 per Troy ounces, som tilsvarer en total verdi på \$5m. Virksomheten bestemmer seg for å bruke en sølv-forwardkontrakt som en kontantstrømsikring av det forutsatte salget på 1 million Troy ounces av sølv til en kunde. Salget forventes å finne sted 31. mars 2011. Det er svært sannsynlig at salget vil finne sted basert på historisk salg med den aktuelle kunden. Virksomheten sikrer sin eksponering ovenfor endringer i kontantstrømmer fra dette høyst sannsynlige salget. Futureskontrakten ble inngått 1. oktober 2010 på en råvarebørs for 1 million Troy oz sølv til en forwardpris på \$5,55 per oz. Kontrakten utgår 31. mars 2011 og vil bli gjort opp netto i kontanter. Dette er den samme datoen virksomheten forventer å levere 1 million Troy oz sølv til kunden, til den samme forwardprisen.

	Spotpris	Forwardpris (For levering 31. mars 2011)	Virkelig verdi av forwardkontrakten. Antar avkastning på 6 % per år
1 okt. 2010	\$5,40	\$5,55	-
31 des. 2010	\$5,30	\$5,40	147 830*
31 mars 2011		\$5,25	300 000*

Tabell 8: Talleksempel kontantstrøm sikring

*Virkelig verdi = $(1\text{m oz} \times (5,55 - 5,40)/1,06^{1/4}) = \$147\ 830$

*Virkelig verdi = $(1\text{m oz} \times (5,55 - 5,25)) = \$300\ 000$

- Informasjon til senere: $300\ 000 - 147\ 830 = 152\ 170$

Antar at sikringsforholdet kvalifiserer for kontantstrømsikring. Årsregnskapet forberedes 31. desember hvert år. Tabellen viser relaterte posteringene i regnskapet.

Dato	Transaksjon	Kontanter	Forward- kontrakt	Debit/kredit Egenkapital	Lager av sølv	Resultat
31 des. 2010	Endring i virkelig verdi på forward kontrakt		147 830*	(147 830)		
31. mars 2011	Endring i virkelig verdi på forward kontrakt		152 170	(152 170)		
31. mars 2011	Salg av sølvlageret (til \$5,25)	5 250 000				(5 250 000)
31. mars 2011	Salgskostnader				(5 000 000)	5 000 000
31. mars 2011	Resirkulering av sikringsgevinst fra EK			300 000		(300 000)
31. mars 2011	Oppgjør av forward kontrakt	300 000	(300 000)			
		5 550 000	-	-	(5 000 000)	(550 000)

Tabell 9: Fortsettelse talleksempel kontantstrøm sikring

Som man ser har virksomheten ”låst” kontantstrømmen gjennom sikringstransaksjonen til en pris på \$5,55 per Troy oz sølv, altså \$5 500 000. Dette tilsvarer salg til spotpris pluss gevinst på derivatet.

5.4.3. Sikring av en nettoinvestering i en utenlandsk virksomhet

Når det er en risiko for at sikringsobjektet sin balanseførte verdi av nettoinvestering i en utenlandsk virksomhet kan endre seg som svar på valutasvingninger, vil tap og gevinst på sikringsobjektet først og fremst bli ført til andre inntekter og kostnader. Deretter føres det til

bedriftens resultat fra egenkapital som er til rådighet i den utenlandske virksomheten (PWC, 2009). Nettoinvestering vil si egenkapitalen i den utenlandske enheten med tillegg av konsernmellomværender som ikke forventes gjort opp i overskuelig fremtid og derved anses som en del av nettoinvesteringen etter IAS 21.

Ettersom IAS 39 gir lite veiledning på hva som kan og ikke kan anses som et gyldig nettoinvesterings sikringsforhold, ble det nødvendig med nærmere avklaringer for å rydde opp i ulike synspunkter for hva som var reglene. I juli 2008 ble IFRIC 16 – *Hedges of a Net Investment in a Foreign Operation*, publisert, og ble gjeldende for perioder med oppstart fra og med 1. oktober 2008, kun for sikring av nettoinvestering i utenlandsk virksomhet. IFRIC 16 avklarer saker som at denne form for sikring kun kan brukes når den utenlandske virksomhetens netto eiendeler inkluderes i årsregnskapet. I tillegg omfattes saker som naturen av den sikrede risikoen og hvilke beløp av det sikrede objektet et sikringsforhold kan gjelde for, og hvilke beløp som skal reklassifiseres fra egenkapital til resultat som en reklassifiseringsjustering ved salg av utenlandsk virksomhet (Ernst & Young, 2011).

IFRIC 16 sier at sikringsobjektet kan være et beløp av netto eiendeler tilsvarende eller lavere enn balanseført verdi av netto eiendeler til den utenlandske virksomheten i morselskapets konsernregnskap. Nettoinvesteringen som sikres kan kun sikres med henhold på valutarisiko. Den sikrede risikoen kan da være valutaeksponering som oppstår mellom den funksjonelle valutaen til en utenlandsk virksomhet og den funksjonelle valutaen til et av morselskapene. Både derivater og andre finansielle instrumenter kan brukes som sikringsinstrumenter dersom de oppfyller nødvendige krav (Ernst & Young, 2011).

Eksempler på sikringsinstrumenter som er vanlige å bruke er valutaterminer, valutaswaper og lån i samme valuta som nettoinvesteringen. Regnskapsføringen av sikring av nettoinvestering skjer på samme måte som en kontantstrømsikring (Madsen & Kjøde, 2009d).

5.5. Mer om sikring

Det er som nevnt tidligere, etablert særskilte regler for sikringstransaksjoner for å bøte på den regnskapsmessige asymmetrien. Formålet med disse reglene er å oppnå resultatmessig sammenstilling mellom gevinster og tap på sikringsinstrumenter og gevinster og tap på sikrede transaksjoner som skyldes den risikoen disse transaksjonene er sikret med henhold på. I en kontantstrømsikring oppnås denne resultatmessige sammenstillingen ved at man endrer

tidspunktet for resultatføring av gevinst og tap på sikringsinstrumentet, som forklart tidligere. Her er det snakk om en utsatt resultatføring av gevinster og tap på sikringsinstrumentet ved at den effektive delen av verdiendringen føres midlertidig over fra OCI (other comprehensive income) til en separat komponent av egenkapitalen. I en virkelig verdi-sikring oppnås dette som nevnt ved å endre tidspunktet for resultatføring av gevinster og tap på sikringsobjektet som skyldes den risiko objektet er sikret med henhold på. Her er det snakk om en fremskyndet resultatføring av verdiendringer på sikringsobjektet i forhold til de risikoene som objektet er sikret med henhold på. Sagt på en annen måte innebærer sikringsbøkføring å reflektere resultatene av sikringsaktiviteten ved å rapportere effektene av derivatene og risikoen som man sikrer i samme periode (Madsen & Kjøde, 2009a).

Den regnskapsmessige asymmetrien som korrigeres ved bruk av sikringsbøkføring oppstår som følge av ulik målebasis for et sikringsinstrument og et sikret objekt eller transaksjon. Om fastrenteeksponeringen ved en fastrenteplassering motvirkes ved å ta opp fastrentefinansiering vil både innlån og plassering kunne måles ut fra samme målebasis, enten virkelig verdi eller amortisert kost. Det vil derved ikke være behov for å korrigere regnskapsføringen for å oppnå sammenstilling i dette tilfellet. Det samme vil for eksempel gjelde dersom priseksponeringen ved en fastpriskontrakt for en distributør motvirkes ved å inngå en kjøpsavtale med fast pris. Sikringsreglene til IAS 39 kommer derved bare til anvendelse når et derivat, som er pliktig målt på virkelig verdibasis, benyttes som sikringsinstrument eller når andre finansielle instrumenter som er gjenstand for dagskursomregning benyttes som sikringsinstrumenter for valutarisiko (Madsen & Kjøde, 2009d).

La meg illustrere dette nærmere: 01.01.11 inngår bedriften ABC AS i en avtale om å selge varer til USA til \$1000. Levering og betaling skal skje 1 år senere, 01.01.12. For økonomisk å sikre seg mot valutasvingninger inngår ABC AS i en terminkontrakt om å selge \$1000 til en kurs på 6. Kursen på kontraktstidspunkt er 5,8.

31.12.11 og 01.01.12 er kursen 6,3. ABC AS har et urealisert tap på terminkontrakten på 300 ($1000 * (6,3 - 6)$). Men selskapet har en tilsvarende gevinst på salgskontrakten, som først skal føres når salget gjennomføres i 2012.

Tabellen under viser regnskapsføring med sikringen i henhold til IAS 39. (Forutsetter at kriterier for sikring er oppfylt)

31.12.11	
Kreditt valutatermin (Balanse)	300
Debit andre inntekter og kostnader	300
Netto resultat =	0

01.01.12	
Debit valutatermin (Balanse)	300
Kredit bank (Balanse)	300
Kredit andre inntekter og kostnader i totalresultatet	300
Debit finanskostnad (Resultat)	300
Kreditt salgsinntekt (Resultat)	6300
Debit bank (Balanse)	6300
Nettoresultat =	6000

Tabell 10: Talleksempel sikring av ihht. IAS 39
(Fladstad & Tofteland, 2010)

Som vi nå har sett, gir sikringsbokføring ledelsen en mulighet til å redusere eller eliminere usikkerhet i resultatregnskapet som ellers ville oppstått hvis sikringsobjektet og sikringsinstrumentet ble tatt hensyn til separat.

5.6. Sikringsbokføring i fremtiden

Sikringsbokføring er et dagsaktuelt tema som står ovenfor omfattende endringer i nær fremtid. Etersom standarden er svært kompleks og krevende å følge, jobbes det kontinuerlig med å lage regler som kan erstatte de gamle og gjøre sikringsbokføring mer anvendelig. IASB jobber med prosjekter knyttet til finansielle instrumenter, og publiserte nylig ”Exposure Draft – Hegde Accounting” (ED) hvor det ble lagt frem forslag om å vesentlig forenkle sikringsbokføring under IFRS. Dette kapitlet skal ta for seg områder av vesentlig kompleksitet innen sikringsbokføring, og hvordan IASB foreslår å forenkle kravene i IFRS 9.

5.6.1. Hovedproblemene med sikringsbokføring under IAS 39

Mangelen på et overordnet prinsipp fremheves som en viktig kilde for kompleksitet under IAS 39. Sikringsbokføring er satt sammen av unntak fra vanlige regnskapsprinsipper,

restriksjoner, effektivitetstester og på toppen av det hele; regler som til tider er motsigende, noe som gjør sikringsbokføring svært komplekst (Ernst & Young, 2010).

Et annet problem er misforholdet mellom anvendelsen av sikringsbokføring og en virksomhets risikostyring, som kan føre til at virksomheters strategi for risikostyring ikke kommer tydelig frem for brukerne i årsregnskapet. Selv om sikringsbokføring er valgfritt er det problematisk at en bedrift som har økonomisk sikring, ikke får dette tydelig frem i regnskapet ved bruk av sikringsbokføring som er ment for nettopp dette formålet.

IAS 39 gir heller ikke muligheter for sikring av spesifikke komponenter av ikke-finansielle poster. Dette betyr i praksis at dersom en bedrift inngår en kontrakt for økonomisk sikring av råvarekomponenter som kobber, gull eller sukker, tillater ikke dagens regler å reflektere dette i virksomhetens finansielle rapportering.

Dagens regler gjør også spesifisering av sikringsobjektsgrupper til en stor utfordring ettersom mange kriterier må oppfylles for at de skal kunne grupperes sammen. Resultatet er at selv om sikringsobjektene har en tydelig økonomisk link til hverandre, er det mange som likevel ikke kan spesifiseres i et sikringsforhold som en gruppe.

Et siste problem som fremheves, er de tungvinte kravene for kvantitativ effektivitetstesting. Knyttet sammen med mangelen på veiledning for hvordan testingen skal utføres, gir dette opphav til vilkårlige resultater og alvorlige konsekvenser (Ernst & Young, 2010).

5.6.2. Endringsforslag i høringsutkastet

ED uttrykker at formålet med sikringsbokføring er å representere effekten av en virksomhets risikostyringsaktiviteter i bedriftens årsresultat. Nærmere bestemt hvilke aktiviteter som benytter finansielle instrumenter for å styre eksponering som oppstår på grunnlag av spesifikke risikoer som kan påvirke resultatet.

Det foreslås betydelige endringer i IFRS 7 – Disclosures. Målet er å skape en sterkere link mellom en virksomhets risikostyring og hvordan strategien blir brukt for å styre risikoer, hvordan sikringsaktivitetene kan påvirke mengden, timingen og usikkerheten knyttet til fremtidige kontantstrømmer, og effekten sikringsbokføring har hatt på virksomhetens årsregnskap (Ernst & Young, 2010).

5.6.2.1. Sikringsobjekter

ED åpner for at risikokomponenter kan utpekes som sikringsobjekter, dersom de er separat identifiserbare fra hverandre, samt at komponentene er pålitelig målbare. Reglene vil også gjøre det mulig å bruke sikringsbokføring på spesifikke risikoer knyttet til ikke-finansielle objekter. Kravene for å spesifisere grupper av sikringsobjekter har også blitt løsnet noe på i det fremlagte forslaget.

5.6.2.2. Sikringsinstrumenter

ED kommer også med forslag som vil løse store deler av problemene knyttet til bruk av opsjoner. Videre foreslås det å tillate at kontantinstrumenter som er klassifiserte til virkelig verdi i resultatet, skal kunne anses som et sikringsinstrument for enhver risiko, i motsetning til før da kontanter kun var lov å brukes for sikring mot valutarisiko.

5.6.2.3. Vurdering av sikringseffektivitet

Forslaget innebærer kun en fremtidsorientert vurdering, og hvorvidt man skal bruke kvalitativ eller kvantitativ metode kommer an på kjennetegn ved sikringsforholdet. Kravet om effektivitet innenfor intervallet 80 % - 125 % blir fjernet, og det kommer ikke til å finnes et spesifikt effektivitetsnivå som må nås for å kunne bruke sikringsbokføring.

5.6.2.4. Ineffektivitet

Ineffektivitet som oppstår på grunn av et sikringsforhold føres i resultatet. Dette beregnes ved bruk av "the dollar offset method", altså forskjellen mellom endring i sikringsinstrumentets virkelig verdi og endringen i sikringsobjektets virkelig verdi knyttet til den sikrede risikoen.

5.6.2.5. Opphør av sikringsforhold

Det er obligatorisk å avbryte sikringsbokføring dersom virksomhetens risikostyring endrer seg.

5.6.3. Innføring

Forslaget som ligger på bordet nå, er at den nye standarden skal bli obligatorisk fra og med 1. januar 2013. Den nye modellen for sikringsbokføring kan for øvrig kun adopteres av bedrifter samlet med resten av kravene i IFRS 9.

For virksomheter som allerede bruker IFRS, antas det at omtrent alle tidligere sikringsbokføringsforhold fortsatt kvalifiserer i den nye modellen. I de få situasjonene hvor dette ikke er saken, må forholdet avsluttes for at føringen skal bli korrekt (Ernst & Young, 2010).

6. Analyse og resultater

Målet med denne delen av oppgaven er å vise hvordan sikringsbokføring kan påvirke en bedrifts resultat og balanse i praksis. For å vise dette på best mulig måte skal jeg som nevnt i innledningen, få frem effektene ved hjelp av å bruke et eksempel i form av en egenkomponert bedrift. Jeg kommer til å presentere resultat og balanse for 2008, 2009 og 2010 på fire forskjellige måter.

6.1. Bedriften "AkTek"

Bedriften AkTek har hovedkontor i Norge og produserer fiskefôr som selges til bedrifter innen oppdrettsnæringen i Chile. AkTek er ledende på markedet innen produksjon av fiskefôr. Dette på grunn av den spesielle sammensetning av næringsinnhold i fôret, som over tid har vist seg å være svært fordelaktig for laksens vekst sammenlignet med andre typer fôr på markedet. Dette er også grunnen til at chilenske oppdrettsbedrifter bestiller fôr helt fra Norge. AkTek selger altså kun varer til Chile og alle transaksjoner med Chile skjer i amerikanske dollar.

I Chile drives det stort sett kun med lakseoppdrett, og derfor produserer og selger AkTek kun ett produkt til Chile, nemlig deres ledende produkt innen laksefôr; "SalmonBites". SalmonBites er et standardisert produkt, og produseres og fraktes med skip til Chile straks bestilling mottas. På grunn av den lange veien med skip fra Norge, fraktes fôret i store kvantum. Fra bestilling finner sted tar det to måned før kunden har mottatt og betalt for produktet. Chile handler i amerikanske dollar med andre land, hvilket innebærer at alle AkTek sine kundefordringer er i USD. På grunn av dette bruker selskapet terminkontrakter for å sikre seg mot valutasvingninger. AkTek kjøper alle sine råvarer fra norske produsenter, og deres varekjøp er derfor ikke utsatt for valutasvingninger. Dette betyr at AkTek kun har behov for å sikre varesalg mot valutasvingninger og ikke varekjøp.

I tillegg anskaffer AkTek i løpet av perioden to nye skip fra USA som skal brukes til å frakte laksefôret. Skipet som blir kjøpt i 2009 er en mindre modell enn skipene bedriften allerede eier. Skipet brukes spesielt på sommerstid, og skal ha lavere overfartstid enn skip av standard størrelse. Skipet som kjøpes i 2010 er av standard størrelse og rommer mer varer, men har også lengre overfartstid enn skipet som kjøpes i 2009. Ettersom de to skipene som kjøpes i løpet av 2008-2010 produseres i USA, skjer betalingen i USD. Også disse skipene sikres med terminkontrakter.

6.2. Forutsetninger

Jeg forutsetter at casebedriften oppfyller alle kriteriene for sikringsbokføring, og at alle sikringene er 100 % effektive. AkTek fører regnskap etter IFRS. For best mulig å få frem hvilke effekter valutasvingninger, økonomiske sikringer og sikringsbokføring kan ha på regnskapet, har jeg valgt å holde en del poster i eksempelet relativt ”enkle”. Forenklingene forklares i notene etter presentasjon av resultatet.

Regnskap og balanse for AkTek presenteres på fire måter, på grunnlag av ulike forutsetninger. De fire eksemplene er som følger:

1. Regnskap uten valutasvingninger (antar at alt skjer i NOK)
2. Regnskap med valutasvingninger (antar at alt skjer i USD)
3. Regnskap med derivater uten sikringsbokføring
4. Regnskap med derivater og sikringsbokføring

Kort oppsummert viser det første eksempelet regnskap og balanse hvor alle kjøp og salg skjer i NOK. Eksempel to er utvidet til å innebære eksponering ovenfor kurssvingninger knyttet til varesalg og kjøp av to skip. Eksempel tre viser resultat og balanse med derivater, nærmere bestemt terminkontrakter, uten sikringsbokføring. Asymmetrien som oppstår i regnskapsføringen mellom sikringsinstrument og sikringsobjekt gjør at bedriften benytter sikringsbokføring i eksempel fire.

Bedriftens ni varesalg, kjøp av to skip, samt terminkontraktene, er de eneste transaksjonene som vil bli påvirket som et resultat av nye forutsetninger fra et eksempel til et annet.

Hvert eksempel forklares i følgende rekkefølge:

1. Introduksjon om hva eksempelet handler om
2. Forklaring og utregninger av endringer som kommer av ny forutsetning
3. Forklaring av nye poster i resultatet
4. Forklaring av nye poster i balansen
5. Et varesalg og et kjøp av skip illustreres på t-kontoer

Etter presentasjon av de fire eksemplene sammenlignes resultatene i følgende rekkefølge:

1. Regnskap med valutasvingninger sammenlignes med regnskap uten valutasvingninger.
2. Regnskap med derivater *uten* sikringsbokføring sammenlignes med regnskap med valutasvingninger.
3. Regnskap med derivater *og* sikringsbokføring sammenlignes med regnskap med valutasvingninger.
4. Regnskap med derivater *og* sikringsbokføring sammenlignes med regnskap med derivater *uten* sikringsbokføring.

6.2.1. Regnskaps uten valutasingninger

Eksempelet som presenteres her viser resultat og balanse for 2008, 2009 og 2010, forutsatt at alle av AkTek sine transaksjoner skjer i NOK. I dette regnskapet har man altså ingen valutasingninger, og derfor har ikke bedriften behov for å sikre sine inn- og utbetalinger.

Først skal kapittelet handle om postene knyttet til varesalg og kjøp av skip, som resulterer i endringer når nye forutsetninger introduseres.

Videre presenteres resultat og balanse med noteopplysninger, deretter følger detaljerte forklaringer til regnskapet. Forutsetningene som presenteres i noteopplysningene gjelder gjennom hele oppgaven.

6.2.1.1. Regnskapstall

Her forklares de ulike momentene i AkTeks resultat og balanse som presenteres i sin helhet litt senere.

6.2.1.1.1. Varesalg

AkTek selger større varepartier til Chile tre ganger per år. Under vises en oversikt over bedriftens salg. Som nevnt tidligere tar det to måneder fra bestilling til betaling. Alle varesalg leveres og gjøres opp samme år. Dette betyr at saldo på kundefordringer er null i utgående balanse i alle årene. Datoene i tabellen på neste side representerer tidspunktet for registrering av salgsinntekt ved levering, hvilket tilfredsstillers kriteriene under IAS 18 for inntektsføring ved overgang av risiko og kontroll. IAS 18 diskuteres ikke nærmere, ettersom det faller utenfor oppgavens fokus.

	2010	2009	2008
15.02.	450 000	410 000	320 000
15.05	330 000	270 000	450 000
01.08.	310 000	290 000	420 000

Tabell 11: Varesalg uten valutasingninger

6.2.1.1.2. Varekjøp

I september 2008 og 2009 beslutter AkTek at firmaet har behov for å investere i nye skip som skal brukes til frakt av varer til Chile. Juli året etter mottas skipet, og selskapet balansefører skipet og leverandørgjelden knyttet til kjøpet. Leverandørgjelden knyttet til de to kjøpene

gjøres opp to måneder etter levering. Tabellen under viser når AkTek mottar de to skipene som bestilles i september året før.

	2010	2009	2008
01.07.	121 000	82 500	-

Tabell 12: Kjøp av skip uten valutasingninger

6.2.1.1.3. Andre regnskapsposter

Lønn, andre driftskostnader, avskrivninger, renteinntekter, rentekostnader, bygning og tomter, langsiktig gjeld og betalbar skatt er alle poster som ikke endres når nye forutsetninger introduseres videre i oppgaven. Overnevnte poster involverer en enkeltpostering av hele beløpet som vises i resultat og balanse, i henhold til noteopplysningene som forklares senere.

Varekjøp er også en post som er lik gjennom hele oppgaven. Bedriften kjøper inn råvarer som brukes i produksjonen tre ganger i året. Under følger en oversikt over varekjøp.

	2010	2009	2008
01.02.	440 000	400 000	340 000
01.04.	200 000	420 000	400 000
01.11.	60 000	30 000	40 000

Tabell 13: Varekjøp uten valutasingninger

Varelagersystemet er av typen kontinuerlig oppdatert lagersystem, som vil si at varelageret til enhver tid viser hva som faktisk er på lager. Dette gir bedriften en tidsmessig bedre oversikt over hva som finnes på lageret, enn ved andre lagersystemer hvor beholdning beregnes per uke eller per måned. Dette fører til at varene føres ut av varelageret straks de blir solgt, og registreres i resultatet som varekostnad. Varekostnaden er alltid 70 % av salgsinntekt. Jeg fortsetter at varekostnad beregnes ut i fra tidspunkt for levering, og dermed ikke påvirkes av kursendringer. Bedriften kjøper alle råvarene som brukes i produksjonen av en norsk leverandør, noe som innebærer at varekjøpene ikke blir påvirket av nye forutsetningene som introduseres etter hvert i oppgaven.

Salgsinntekten er lik gjennom hele oppgaven, som er grunnen for at varekostnaden ikke endres i løpet av oppgaven. Tabellen under viser varekostnad knyttet til varesalg over treårsperioden.

	2010	2009	2008
15.02.	315 000	287 000	224 000
15.05	231 000	189 000	315 000
01.08.	217 000	203 000	294 000

Tabell 14: Varekostnad

Ettersom overnevnte poster ikke er fokus i analysen, forklares de ikke nærmere.

6.2.1.2. Resultat

Her presenteres AkTeks resultat for en treårsperiode. Spesielle forutsetninger som ikke allerede har blitt forklart ovenfor, forklares i noteopplysninger etter presentasjon av resultatet.

Resultat	Note	2010	2009	2008
Driftsinntekter				
Salgsinntekt	1	1 090 000	970 000	1 190 000
Driftskostnader				
Varekostnad	2	763 000	679 000	833 000
Lønnskostnad	3	160 000	150 000	140 000
<u>Annen driftskostnad</u>	4	<u>105 000</u>	<u>95 000</u>	<u>80 000</u>
Sum driftskostnader		1 028 000	924 000	1 053 000
Driftsresultat før avskrivninger				
Avskrivninger	5	9 000	8 100	3 000
Driftsresultat				
53 000 37 900 134 000				
Finansinntekter og finanskostnader				
Finansinntekter	6	15 367	34 223	25 000
<u>Finanskostnader</u>	7	<u>17 505</u>	<u>21 698</u>	<u>24 000</u>
Sum finansposter		-2 138	12 525	1 000
Resultat før skattekostnad				
Skattekostnad	8	14 241	14 119	37 800
Årsresultat				
36 620 36 306 97 200				

Tabell 15: Resultat uten valutasingninger

Noter:

For å holde fokus på det som er relevant for problemstillingen, har jeg gjort en del forenklinger i regnskapsføringen. Disse forklares i notene under, og vil ikke ha noen praktisk betydning for det oppgaven min er ment å vise. Notene forklart under gjelder gjennom hele oppgaven, og gjentas ikke. Alle regnskapstall i oppgaven er i 1000.

1. Salgsinntekt: Tar ikke hensyn til merverdiavgift.
2. Varekostnad: Eksempelet opererer kun med et varelager, som inkluderer råvarer, varer i arbeid og ferdigvarer. Varekostnaden er alltid 70 % av salgsinntekten.
3. Lønnskostnad: Lønn registreres som en enkelt føring 1 juni hvert år. Oppgaven tar ikke hensyn til arbeidsgiveravgift og feriepenger.
4. Annen driftskostnad: Denne posten inkluderer alle driftskostnader en fôrprodusent har, og føres sammen i en post uten videre spesifisering av hvilke kostnader dette innebærer.
5. Avskrivninger: Avskrivninger øker på grunn av kjøp av nye anleggsmidler.
6. Finansinntekter: Finansinntektene består av renteinntekter på bankinnskudd. Innskuddsrentene som er brukt er 5,5 % i 2008, 4,5 % i 2009 og 3 % i 2010.
7. Lånerenten er beregnet av langsiktig gjeld, og innebærer rentekostnader på lån. Lånerenten som er brukt er 6 % i 2008, 5,5 % i 2009, og 4 % i 2010.
8. Skattekostnad 28 %, og betalbar skatt = Utlignet skatt. Dette er en svært forenklet form av virkeligheten.

6.2.1.3. Balanse

På neste side følger AkTeks utgående balanse for 2008, 2009 og 2010.

Utgående balanse	2010	2009	2008
Eiendeler			
Bygninger og tomter	1 000	1 000	1 000
Maskiner og utstyr	220 400	108 400	34 000
Varelager	165 000	228 000	57 000
Kundefordringer	-	-	-
<u>Kontanter og bankinnskudd</u>	<u>524 468</u>	<u>512 225</u>	<u>760 500</u>
Sum eiendeler	910 868	849 625	852 500

Egenkapital og gjeld	2010	2009	2008
Egenkapital 01.01	416 506	380 200	283 000
<u>Resultat</u>	<u>36 620</u>	<u>36 306</u>	<u>97 200</u>
Egenkapital 31.12	453 126	416 506	380 200
Langsiktig gjeld	383 500	389 000	394 500
Leverandørgjeld	60 000	30 000	40 000
<u>Betalbar skatt</u>	<u>14 241</u>	<u>14 119</u>	<u>37 800</u>
Sum egenkapital og gjeld	910 868	849 625	852 500

Tabell 16: Balanse uten valutasingninger

Etter hvert som de nye forutsetningene gjør at poster i balansen endrer seg, vil postene og tilhørende endringer forklares under eksempelet de gjelder for.

6.2.1.4. Illustrasjon

Her illustreres et varesalg og et varekjøp på t-kontoer, i henhold til forutsetningene presentert tidligere. De tre neste eksemplene har illustrasjon av det samme varesalget og kjøp av skip, slik at man bedre kan forstå endringenes betydning for regnskapsføringen fra et eksempel til et annet.

6.2.1.4.1. Varesalg

Illustrasjon på t-kontoer av varesalg i eksempelet regnskap uten valutasingninger: Salg 1 i 2009, på 410 000 kr.

Bankinnskudd		Kundefordringer		Varelager	
		410 000 (1)			287 000 (2)
410 000 (3)			410 000 (3)		

Salgsinntekt		Varekostnad	
	410 000 (1)	287 000 (2)	

I dette eksempelet er de øverste kontoene balansekontoer, mens kontoene nederst er resultatkontoer.

(1) Varesalg

(2) Varekostnad knyttet til salg:

- $287\,000 = 410\,000 * 0,7$

(3) Mottar betaling fra kunde

6.2.1.4.2. Kjøp av skip

Illustrasjon på t-kontoer av kjøp i situasjonen regnskap uten valutasvingninger: Kjøp av skip i 2009, på 82 500 kr.

Bankinnskudd		Leverandørgjeld		Maskiner og utstyr	
			82 500 (1)	82 500 (1)	
	82 500 (2)	82 500 (2)			

(1) Mottar skip

(2) Betaler for skip

Situasjonen som AkTek befinner seg i dette eksempelet er det mange bedrifter som ikke er så heldige å være i. Neste kapittel skal handle om en situasjon med valutasvingninger som mange virksomheter står ovenfor, og hvordan dette kan påvirke en bedrifts resultat.

6.2.2. Regnskap med valutasvingninger

I dette kapittelet presenteres samme regnskapet på nytt, denne gangen med en ny forutsetning som fører til endringer i resultatet sammenlignet med forrige eksempel. Dette skjer på grunn av omregning til dagskurs i henhold til IAS 21. Her utsettes nemlig AkTeks ni varesalg, samt kjøp av to nye skip for svingninger i valutakursen.

6.2.2.1. Spotkurser

Ettersom valutakursene som brukes er fiktive har det vært mulig å manipulere kursendringene til å bli betydelige for å få effektene tydelig frem. For at det skal være oversiktlig å følge med på utregningene gjennom oppgaven, brukes følgende periodebaserte valutakurser gjennom resten av oppgaven.

	2010	2009	2008
01.01. - 31.03.	6,60	5,90	6,90
01.04. - 31.06.	6,50	6,00	7,00
01.07. - 31.12.	6,70	5,55	7,50
01.10. - 31.12.	6,50	6,00	7,10

Tabell 17: Spotkurser

6.2.2.2. Varesalg

Tabellen på neste side viser hva kundefordringen lyder på ved varesalg, og hva beløpet tilsvarer i dollar. Dollarbeløpet er det beløpet kunden faktureres for. Dette brukes for å beregne verdien av innbetalingen på grunnlag av dollarbeløpet og gjeldende kurs ved innbetaling. Til slutt vises differansen mellom salg og innbetaling.

Dato	Beskrivelse	Valuta	2010	2009	2008
15.02.	Salg 1	NOK	450 000	410 000	320 000
15.05.	Salg 2	NOK	330 000	270 000	450 000
01.08.	salg 3	NOK	310 000	290 000	420 000
15.02.	Kurs salg 1	USD/NOK	6,60	5,90	6,90
15.05.	Kurs salg 2	USD/NOK	6,50	6,00	7,00
01.08.	kurs salg 3	USD/NOK	6,70	5,50	7,50
15.02.	Fakturert beløp salg 1	USD	68 182	69 492	46 377
15.05.	Fakturert beløp salg 2	USD	50 769	45 000	64 286
01.08.	Fakturert beløp salg 3	USD	46 269	52 727	56 000
	Sum	USD	165 220	167 219	166 663
	Utregning salg 1 i 2008			46 377 = 320 000/6,90	
15.02.	Kurs innbetaling 1	USD/NOK	6,50	6,00	7,00
15.07.	Kurs innbetaling 2	USD/NOK	6,70	5,50	7,50
01.10.	Kurs innbetaling 3	USD/NOK	6,50	6,00	7,10
15.02.	Innbetaling 1	NOK	443 182	416 949	324 638
15.07.	Innbetaling 2	NOK	340 154	247 500	482 143
01.10.	Innbetaling 3	NOK	300 746	316 364	397 600
	Sum	NOK	1 084 082	980 813	1 204 381
	Utregning salg 1			324 638 = 46 733*7,00	
	Differanse salg 1	NOK	-6 818	6 949	4 638
	Differanse salg 2	NOK	10 154	-22 500	32 143
	Differanse salg 3	NOK	-9 254	26 364	-22 400
	Sum	NOK	-5 918	10 813	14 381
	Utregning salg 1			4 638 = 324 638-320 000	

Tabell 18: Varesalg med valutasvingninger

Tallene i tabellen er sentrale for resultatendringene som forklares etter at utregning for skip har blitt presentert. Differansen viser gevinst/tap knyttet til et salg som oppstår fra levering til betaling, som et resultat av valutasvingninger.

6.2.2.3. Kjøp av skip

Ved bestilling er dollarbeløpet skipene skal kjøpes for henholdsvis 11 000 og 22 000 i 2008 og 2009. Ved bestilling regnes beløpet om til norske kroner på grunnlag av kursen på bestillingstidspunkt, hvilket er beløpet som blir tatt utgangspunkt i ved mottagelse av skipet og ved betaling. Ut i fra tabellen ser man hvilket beløp AkTek blir fakturert for, hva som faktisk innbetales, og gevinst og tap ved kjøpene. I tillegg til differansen som oppstår fra

AkTek mottar skipet til faktura forfaller, må man også huske at bedriften har hatt et teoretisk tap siden bestilling av skipet, sammenlignet med eksempelet uten valutasvingninger.

Dato	Beskrivelse	Valuta	2010	2009	2008
20.09.	Verdi ved bestilling	USD		22 000	11 000
01.07.-31.09	Kurs bestilling, levering, betaling	USD/NOK	6,70	5,50	7,50
20.09.	Bestilling	NOK		121 000	82 500
	Utrekning			82 500 = 11 000*7,50	
01.07.	Levering	USD	22 000	11 000	
01.07.	Fakturert beløp	NOK	147 400	60 500	
	Utrekning			60 500 = 11 000*5,50	
20.07.	Utbetaling	NOK	147 400	60 500	
	Differanse	NOK	-26 400	22 000	
	Utrekning			22 000 = 82 500-60 500	

Tabell 19: Kjøp av skip med valutasvingninger

Differansen mellom utbetaling og verdi ved bestilling kan man kjenne igjen senere i oppgaven ved gjennomgang av balansen. AkTek taper ikke på kjøp av skip fra levering til betaling, ettersom kursen ikke endrer seg i perioden.

6.2.2.4. Resultat

Her følger resultatpostene som har endret seg etter at forutsetningen om valutasvingninger ble introdusert. Tallene kjennes igjen fra gjennomgang av utregninger for varesalg ovenfor.

	2010	2009	2008
Finansinntekter:			
Gevinst/tap på fordringer	- 5 918	10 813	14 381
- Finanskostnader:			
Gevinst/tap på kjøp av skip	-	-	-
Sum finansposter	- 5 918	10 813	14 381

Tabell 20: Resultat med valutasvingninger

Som nevnt har selskapet alle sine kundefordringer i USD, i tillegg til at bedriften går til anskaffelse av to skip i løpet av perioden fakturert i USD. Sum finansposter viser hvilke utslag kursendringene får i bedriftens resultat.

I tillegg til endringene vist i tabellen ovenfor bidrar skattekostnad til endring i sluttresultatet. Etter presentasjon av balansetall vil endringene bli forklart og illustrert ved hjelp av t-kontoer.

6.2.2.5. Balanse

På samme måte som for resultatet, presenteres her balansekontoene bankinnskudd og maskiner og utstyr. Dette er kontoene som har hatt den mest sentrale endringen i balansen som følge av valutasingninger.

	2010	2009	2008
Eiendeler			
Bankinnskudd	224 800	86 400	34 000
Maskiner og utstyr	534 069	556 039	774 881

Tabell 21: Balanse for regnskap med valutasingninger

Posten maskiner og utstyr har endret seg henholdsvis 22 000 og – 26 400 som utregninger for kjøp viste ovenfor. Dette kommer som et resultat av at AkTek nå befinner seg i en situasjon med valutasingninger. Nærmere diskusjon rundt endringer i balansen kommer etter endt presentasjon av de fire ulike situasjonene.

6.2.2.6. Illustrasjon

Det er nå klart at valutasingningene gir utslag i både resultat og balanse. For å gi en bedre forståelse for hvordan dette skjer, demonstreres et salg og et kjøp på t-kontoer.

6.2.2.6.1. Varesalg

Illustrasjon på t-kontoer av salg i tilfellet regnskap med valutasingninger: Salg 1 i 2009, på 410 000 kr.

Bankinnskudd		Kundefordringer		Varelager	
		410 000 (1)			287 000 (2)
416 949 (3)			416 949 (3)		
		6 949 (4)			

Salgsinntekt		Varekostnad		Gevinst/tap på fordringer	
	410 000 (1)				
		287 000 (2)			
					6 949 (4)

(1) 15.02. Varesalg

- Registreres som salgsinntekt og kundefordring

(2) 15.02. Varekostnad knyttet til salg

- $287\,000 = 410\,000 * 0,7$
- Varene tas ut av varelager, og føres som en kostnad i resultatet samtidig som salgsinntekt føres.

(3) 15.04. Mottar betaling fra kunde

- $416\,949 = 410\,000/5,90*6,00$
- Kundefordringen gjøres delvis opp (utenom gevinsten) og bankinnskudd øker.

(4) 15.04. Gevinst på fordring:

- $6\,949 = 410\,000/5,90*6,00 - 410\,000$
- Kundefordringen gjøres opp, og finansinntektene øker.

Som vi ser her, er postering for salg relativ lik som i eksempelet uten valutasvingninger. Forskjellen er at man må justere for gevinst på kundefordringer, som et resultat av en endring i valutakursen fra levering til betaling. 15. februar faktureres kunden 410 000 NOK som tilsvarer \$69 492. Når innbetaling finner sted to måneder senere har kursen økt fra 5,90 til 6,00 og \$69 492 kan nå veksles om til 416 949 NOK.

6.2.2.6.2. Kjøp av skip

Illustrasjon på t-kontoer av kjøp i tilfellet regnskap med valutasvingninger: Kjøp av skip i 2009, på 60 500 kr.

Bankinnskudd		Leverandørgjeld		Maskiner og utstyr	
	60 500 (2)	60 500 (2)	60 500 (1)	60 500 (1)	

(1) Mottar skip: $60\,500 = 11\,000*5,50$

(2) Betaler for skip: $60\,500 = 11\,000*5,50$

Denne føringen fører til en lavere verdi på skipet, samt at bedriften må betale 22 000 kr mindre for skipet sammenlignet med forrige eksempel. Her ser vi at føringen er gjort på samme måte som i eksempel en, bare med andre tall. Dette er fordi kursen ikke har endret seg fra levering til betaling.

Bedriften ønsker ikke å være eksponert i valuta ettersom dette faller utenfor AkTeks virkeområde. Neste kapittel skal handle om AkTeks løsning på problemet.

6.2.3. Regnskap med derivater uten sikringsbokføring

For å unngå ustabiliteten kursendringene skaper for bedriftens resultat, beslutter AkTek å benytte seg av terminkontrakter. Mer spesifikt tas forwardkontrakter i bruk ettersom disse kan skreddersys etter AkTek sitt behov. Regnskapsføringen i dette eksempelet er gjort i henhold til reglene som gjelder for regnskapsføring av derivater etter IFRS, som vil si regnskapsføring av derivater uten bruk av sikringsbokføring.

6.2.3.1. Terminkurser

Ettersom prising av terminkontrakter ikke er relevant for denne oppgaven, forutsetter jeg at terminkursen alltid ligger 0,03 USD/NOK over spotkursen. Følgende periodebaserte terminkurser brukes videre i oppgaven.

	2010	2009	2008
01.01. - 31.03.	6,63	5,93	6,93
01.04. - 31.06.	6,53	6,03	7,03
01.07. - 31.12.	6,73	5,58	7,53
01.10. - 31.12.	6,53	6,03	7,13

Tabell 22: Terminkurser

I min regnskapsmessige behandling av derivater er renteelementet holdt utenfor. Virkelig verdi regnes derfor eksempelvis ut slik:

Terminkurs ved inngåelse av terminkontrakt på 410 000kr: 7,53. Terminkurs ved årsskiftet: 7,13. Virkelig verdi av derivat ved årsskiftet: $21\ 867 = ((7,53-7,13)*(410\ 000/7,50))$. Derivater måles etter IFRS til virkelig verdi med verdiendringer over resultat.

6.2.3.2. Varesalg og terminkontrakter

Først følger en oversikt over hvilke terminkontrakter AkTek har inngått for å sikre sine varesalg. Deretter følger en oversikt over alle utregninger knyttet til varesalg. Resultatet presenteres etter utregningene for salg og kjøp.

Tabellen på neste side viser at AkTek har inngått tre terminkontrakter i august hvert år av ulik varighet. Dette er for å sikre varesalgene som har oppgjør året etter.

Varesalg	2010	2009	2008
15.08. 8 måneder til oppgjør	400 000	450 000	410 000
15.08. 11 måneder til oppgjør	330 000	330 000	270 000
15.08. 14 måneder til oppgjør	310 000	310 000	290 000
Terminkurs ved inngåelse	6,73	5,53	7,53

Tabell 23: Terminkontrakter varesalg

Tabellen er en oversikt over tidspunkt for inngåelse av terminkontrakter, og hvilket beløp til hvilket tidspunkt sikringene er ment for. Kontraktene er til for å sikre høyst sannsynlige salg i fremtiden, som bedriften med høy sannsynlig kommer til å gjennomføre. Som forklart i kapitlet ”forutsetninger”, forutsetter jeg at sikringen er 100 % effektive. Dette innebærer at når salget gjennomføres 8 – 14 måneder etter inngåelse av sikringen, er salgsbeløpet lik pålydende på terminkontrakten. I tillegg skjer salget den datoen det var forventet å inntreffe. Terminkontraktene listet i tabellen er derfor lik faktisk gjennomførte salg.

Her følger en detaljert oversikt over alle utregninger knyttet til terminkontrakter for salg, *uten* sikringsbokføring.

Kort oppsummering av innhold i tabellen som følger på de to neste sidene:

Først vises beløpene hvert salg er sikret for, og på hvilket tidspunkt. Tett etter følger kursen ved inngåelse av terminkontrakten, som brukes til å regne om det fastlåste beløpet til dollar. Dette dollarbeløpet er sentralt for videre beregninger. Ettersom endringer i virkelig verdi føres kontinuerlig over resultatet, vises endring i virkelig verdi til årsskiftet, levering og betaling, samt total endring fra inngåelse til levering, og fra inngåelse til betaling. Deretter beregnes beløpet bedriften har fått inn som bankinnskudd. Differansen som følger til slutt viser forskjellen på innbetaling og sikret beløp, som tilsvarer forskjellen mellom spotkurs og terminkurs ved inngåelse. Alle utregninger vises underveis.

Aktuelle forkortelser i tabellen: v. v = Virkelig verdi. 1, 2, 3 = Salg 1, salg 2, salg 3, t. = termin.

Dato	Beskrivelse	Valuta	2010	2009	2008
15.08.	1. Sikres året før salget skjer	NOK	400 000	450 000	410 000
15.08.	2. Sikres året før salget skjer	NOK	330 000	330 000	270 000
15.08.	3. Sikres året før salget skjer	NOK	310 000	310 000	290 000
15.08.	Spotkurs ved inngåelse av termin	USD/NOK	6,70	5,50	7,50
15.08.	Terminkurs ved inngåelse av termin	USD/NOK	6,73	5,53	7,53
15.08.	1. Fastlåst beløp i dollar	USD	59 701	81 818	54 667
15.08.	2. Fastlåst beløp i dollar	USD	49 254	60 000	36 000
15.08.	3. Fastlåst beløp i dollar	USD	46 269	56 364	38 667
	Utrekning for salg 1, øk. sikret i 2008			54 667 = 410000/7,50	
31.12.	Terminkurs ved årsskiftet	USD/NOK	6,53	6,03	7,13
31.12.	1. Endring v.v. t. Inngåelse – årsskiftet	NOK	11 940	-40 909	21 867
31.12.	2. Endring v.v. t. Inngåelse - årsskiftet	NOK	9 851	-30 000	14 400
31.12.	3. Endring v.v. t. Inngåelse - årsskiftet	NOK	9 254	-28 182	15 467
	Sum	NOK	<u>31 045</u>	<u>-99 091</u>	<u>51 733</u>
	Utrekning for salg 1, øk. sikret i 2008			21 867 = (7,53-7,13)*54 667	
15.02.	1. Terminkurs ved levering	USD/NOK	6,63	5,93	
15.05.	2. Terminkurs ved levering	USD/NOK	6,53	6,03	
01.08.	3. Terminkurs ved levering	USD/NOK	6,73	5,53	
15.02.	1. Endring v.v. t. Årsskiftet - levering	NOK	-49 091	65 600	
15.05.	2. Endring v.v. t. Årsskiftet - levering	NOK	-30 000	39 600	
01.08.	3. Endring v.v. t. Årsskiftet - levering	NOK	<u>-39 455</u>	<u>61 867</u>	
	Sum	NOK	-118 545	167 067	
	Utrekning for salg 1, øk. sikret i 2008			65 600 = (7,53-5,93)*54 667-21 867	
15.02.	1. Tot.endr. v.v. t. Inngåelse - levering	NOK	-90 000	87 467	
15.05.	2. Tot.endr. v.v. t. Inngåelse - levering	NOK	-60 000	54 000	
01.08.	3. Tot.endr. v.v. t. Inngåelse - levering	NOK	<u>-67 636</u>	<u>77 333</u>	
	Sum	NOK	-217 636	218 800	
	Utrekning for salg 1, øk. sikret i 2008			87 467 = 21 867+65 600	

Dato	Beskrivelse	Valuta	2010	2009	2008
15.04.	1. Spotkurs ved betaling	USD/NOK	6,50	6,00	
15.07.	2. Spotkurs ved betaling	USD/NOK	6,70	5,50	
01.10.	3. Spotkurs ved betaling	USD/NOK	6,50	6,00	
15.04.	1. Tot.endr. v.v. t. Inngåelse - betaling	NOK	-79 364	83 640	
15.07.	2. Tot.endr. v.v. t. Inngåelse - betaling	NOK	-70 200	73 080	
01.10.	3. Tot.endr. v.v. t. Inngåelse - betaling	NOK	-54 673	59 160	
	Sum	NOK	-204 236	215 880	
	Utrekning for salg 1, øk. sikret i 2008		83 640	= (7,53-6,00)*54 667	
15.04.	1. Innbetaling	NOK	452 455	411 640	
15.07.	2. Innbetaling	NOK	331 800	271 080	
01.10.	3. Innbetaling	NOK	311 691	291 160	
	Sum	NOK	1 095 945	973 880	
	Utrekning for salg 1, øk. sikret i 2008		411 640	= 54 667 *6,00+83 640	
15.04.	1. Differanse sikret beløp og innbet.	NOK	2 455	1 640	
15.07.	2. Differanse sikret beløp og innbet.	NOK	1 800	1 080	
01.10.	3. Differanse sikret beløp og innbet.	NOK	1 691	1 160	
	Sum	NOK	5 945	3 880	
	Utrekning for salg 1, øk. sikret i 2008		1 640	= 411 640-410 000	
	Alternativ utregning		1 640 = (6,00*54 667-5,90*54 667)+(83 640-87 467)		
	Sum gevinst/tap salg	NOK	136 081	-146 944	51 733
	Utregn. Gev/tap - sikret i 09		-146 944 = -99 091+167 067-218 800+3 880		

Tabell 24: Utrekning av salg sikret av terminkontrakter

Sum gevinst/tap salg tilsvarender endring i finansposter i resultatet, som diskuteres nærmere etter gjennomgang av utregninger for kjøp av skip.

6.2.3.3. Kjøp av skip og terminkontrakter

Her ser man at AkTek har inngått to sikringskontrakter for å sikre sine kjøp av et mindre og et større skip. Kontraktene gjøres opp ti måneder etter inngåelse når bedriften betaler for skipene.

Kjøp av skip	2009	2008
20.09.		
10 måneder til oppgjør	121 000	82 500
Terminkurs ved inngåelse	5,53	7,53

Tabell 25: Terminkontrakter kjøp av skip

Tabellen som følger under viser alle utregninger knyttet til kjøp av skip, sikret av terminkontraktene som oversikten i tabellen viser. Oversikten er bygget opp på samme måte som utregninger for varesalg.

Forkortelser: t. = termin, v.v. = virkelig verdig

Dato	Beskrivelse	Valuta	2010	2009	2008
20.09.	Sikres 10 mnd. før betaling	NOK		121 000	82 500
20.09.	Spotkurs inngåelse av termin	USD/NOK	6,70	5,50	7,50
20.09.	Terminkurs inngåelse av termin	USD/NOK	6,73	5,53	7,53
20.09.	Fastlåst beløp i dollar			22 000	11 000
31.12.	Terminkurs ved årsskiftet	USD/NOK	6,53	6,03	7,13
31.12.	Endring v.v. t. Inngåelse - årsskiftet	NOK		-11 000	4 400
	Utregning, øk. sikret i 2008			11 000 = 82 500/7,50	
01.07.	Terminkurs ved levering	USD/NOK	6,73	5,53	
01.07.	Endring v.v. t. Årsskiftet - levering	NOK	-15 400	17 600	
	Utregning, øk. sikret i 2008			17 600 = (7,53-5,53)*11 000-4 400	
01.07.	Tot.endr. v.v. t. Inngåelse - levering	NOK	-26 400	22 000	
	Utregning, øk. sikret i 2008			22 000 = (7,53-5,53)*11 000	
20.07.	Spotkurs ved betaling	USD/NOK	6,7	5,5	
20.07.	Tot.endr. v.v. t. Inngåelse - betaling	NOK	-25 740	22 330	
	Utregning, øk. sikret i 2008			22 330 = (7,53-5,5)*11 000	
20.07.	Utbetaling	NOK	121 660	82 830	
	Utregning, øk. sikret i 2008			82 830 = 11 000*5,50+22 330	
20.07.	Differanse sikret beløp og innbet.	NOK	660	330	
	Utregning, øk. sikret i 2008			330 = 22 330 - 22 000	
	Sum gevinst/tap	NOK	10 340	-15 070	4 400
	Utregning, øk. sikret i 2009			-15 070 = -11 000+17 600-22 000+330	

Tabell 26: Utregning av kjøp sikret av terminkontrakter

Legg merke til sum gevinst/tap som skal brukes senere i oppgaven ved gjennomgang av resultatet.

6.2.3.4. Resultat

Her følger resultatpostene som har endret seg etter at bedriften tok i bruk derivater for å sikre seg mot valutasvingninger.

	2010	2009	2008
Finansinntekter:			
Gevinst/tap terminkontrakt salg	136 081	- 146 944	51 733
- Finanskostnader:			
Gevinst/tap terminkontrakt kjøp	10 340	- 15 070	4 400
Sum finansposter	125 741	- 131 874	47 333

Tabell 27: Resultat for regnskap med derivater uten sikringsbokføring

Sum finansposter tilsvarer sum gevinst og tap vist ovenfor i tabellene for utregning av varesalg og kjøp av skip. Postene består altså av endring i virkelig verdi på terminkontraktene. Uten bruk av sikringsbokføring føres endring i virkelig verdi på terminkontrakt til resultatet.

6.2.3.5. Balanse

Postene i balansen som påvirkes av den nye forutsetningen vises i tabellen under.

	2010	2009	2008
Eiendeler			
Terminkontrakt salg	31 044	- 99 091	51 733
Bankinnskudd	556 683	502 522	760 500
Maskiner og utstyr	220 400	108 400	34 000
Gjeld			
Terminkontrakt kjøp	- 1 320	- 11 000	4 400

Tabell 28: Balanse for regnskap med derivater uten sikringsbokføring

Terminkontrakt salg og terminkontrakt kjøp er nye poster i balansen sammenlignet med regnskap med valutasvingninger. Posten maskiner og utstyr har endret seg tilsvarende total endring i virkelig verdi av termin fra inngåelse til betaling (22 000 og – 26 400). Utregning ble vist i tabellen for utregning av kjøp av skip ved bruk av terminkontrakt.

6.2.3.6. Illustrasjon

Postene vist ovenfor har som sagt forandret seg på grunn av den nye forutsetningen om bruk av derivater i form av terminkontrakter. Her demonstreres et varesalg og et kjøp av skip på t-kontoer.

6.2.3.6.1. Varesalg

Illustrasjon på t-kontoer av salg i tilfellet regnskap med terminkontrakter uten sikringsbokføring: Salg 1 i 2009, på 410 000 kr.

Dato	Hva	Spotpris	Terminkurs	Virkelig verdi
15.08.08	Inngår terminforretning	7,50	7,53	-
31.12.08	Årsskiftet	7,10	7,13	21 867
15.02.09	Leverer varer	5,90	5,93	87 467
15.04.09	Betaling/oppgjør	7,50	-	83 640

Tabell 29: Kurser ved salg sikret av terminkontrakt uten sikringsbokføring

Her følger forklaring på utregninger for tabellen ovenfor:

- Virkelig verdi på termin ved årsskiftet er lik endring i kurs fra inngåelse til årsskiftet. Endring resultatføres.
 - $21\,867 = (7,53 - 7,13) * (410\,000 / 7,50)$
- Virkelig verdi på termin ved levering er lik endring i kurs fra inngåelse til levering. Endring fra 31.12. til levering resultatføres. Utregning av resultatført beløp vises etter presentasjon av t-kontoene.
 - $87\,467 = (7,53 - 5,93) * (410\,000 / 7,50)$
- Virkelig verdi på termin ved oppgjør av terminkontrakten er lik endring i kurs fra inngåelse til betaling totalt sett. Endring fra levering til betaling resultatføres, og utregninger følger etter t-kontoene.
 - $83\,640 = (7,53 - 6,00) * (410\,000 / 7,50)$

Som beskrevet tidligere, må man legge merke til at alle verdiendringer føres til resultatet. Alle tallene ført på t-konter er forklart og regnet ut under.

Terminkontrakt		Gevinst/tap terminkontrakt salg		Kasse	
21 867 (1)			21 867 (1)		
65 600 (2)			65 600 (2)		
	3 827 (5)	87 467 (4)			
		3 827 (5)			
	83 640 (7)		5 467 (6)	328 000 (6)	
				83 640 (7)	

Salgsinntekt		Kundefordringer	
	322 533 (3)	322 533 (3)	
	87 467 (4)		
			322 533 (6)

(1) 31.12.08. Endring i beløpets virkelig verdi fra inngåelse til årsskiftet.

- $21\,867 = (7,53-7,13) \cdot (410\,000/7,50)$

(2) 15.02.09. Endring i beløpets virkelig verdi fra årsskiftet til levering.

- $65\,600 = (7,53-5,93) \cdot (410\,000/7,50) - ((7,53-7,13) \cdot (410\,000/7,50))$

(3) 15.02.09. Levering av varene. Fører salg til dagens spotkurs.

- $322\,533 = 5,90 \cdot 410\,000/7,50$

(4) 15.02.09. Justerer salgsinntekt ettersom salgsinntekt i punkt (3) føres til spotkurs, og ikke representerer virkelig salgsinntekt. Sum av punkt (3) og (4) tilsvarer 410 000 som er beløpet AkTek har låst fast med terminkontrakten. Salgsinntekt justeres med verdiendring fra inngåelse til levering.

- $87\,467 = (7,53-5,93) \cdot (410\,000/7,50)$

(5) 15.04.09. Endring i virkelig verdi fra levering til betaling.

- $3\,827 = ((7,53-5,93) \cdot (410\,000/7,50)) - ((7,53-6,00) \cdot (410\,000/7,50))$

(6) 15.04.09. Mottar betaling fra kunde. Kundefordring gjøres opp. Innbetaling tilsvarer dagens spotkurs. Gevinst og tap tilsvarer differanse mellom bankinnskudd og kundefordring.

- Kundefordring: $322\,533 = 5,90 \cdot (410\,000/7,50)$

- Bankinnskudd: $328\,000 = 6,00 \cdot (410\,000/7,50)$

- Gevinst og tap: $5\,467 = 6,00 \cdot (410\,000/7,50) - 5,90 \cdot (410\,000/7,50)$

(7) Gjør opp terminkontrakt – total endring i virkelig verdi fra inngåelse til betaling.

- $83\,640 = (7,53-6,00)*(410\,000/7,50)$

Legg merke til punkt (6) 5 467 – punkt (5) 3 827 = 1 640, som er forskjellen mellom spotkurs og terminkurs ved inngåelse av sikringen. $(7,53-7,50)*410\,000*7,50 = 1\,640$.

T-kontene er en oversiktlig måte å illustrere hvorfor resultateffektene blir såpass store når man fører endring i virkelig verdi til resultatet. Spesielt bør man merke seg resultateffektene i 2008 som oppstår på grunn av terminkontrakten, selv om salget ikke finner sted før i 2009.

6.2.3.6.2. Kjøp av skip

Illustrasjon t-kontoer av kjøp i tilfellet regnskap med terminkontrakter uten sikringsbokføring på, kjøp av skip 2009, \$11 000.

Dato	Hva	Spotpris	Terminkurs	Virkelig verdi
20.09.08	Bestilling	7,50	7,53	-
31.12.08	Årsskiftet	7,10	7,13	- 4 400
01.07.09	Levering	5,50	5,53	- 22 000
20.07.09	Betaling	5,50	-	- 22 330

Tabell 30: Kurser ved kjøp sikret av terminkontrakt uten sikringsbokføring

Forklaring utregning – gjort på samme måte som ved salg:

- Virkelig verdi ved årsskiftet er lik endring i kurs fra inngåelse til årsskiftet. Endringene resultatføres.
 - $-4\,400 = (7,13-7,53)*11\,000$
- Virkelig verdi ved levering er lik endring i kurs fra inngåelse til levering. Endringene fra 31.12. til levering resultatføres.
 - $-22\,000 = (5,53-7,53)*11\,000$
- Virkelig verdi ved oppgjør av terminkontrakten er lik endring i kurs fra inngåelse til betaling. Endringene fra levering til betaling resultatføres.
 - $-22\,330 = (5,50-7,53)*11\,000$

Alle føringer forklares nærmere med utregninger etter presentasjon på t-kontoene.

Terminkontrakt	
	4 400 (1)
	17 600 (2)
	330 (5)
22 330 (7)	

Gevinst/tap terminkontrakt kjøp	
4 400 (1)	
17 600 (2)	
330 (5)	22 000 (4)

Kasse	
	60 500 (6)
	22 330 (7)

Maskiner og utstyr	
60 500 (3)	
22 000 (4)	

Leverandørgjeld	
	60 500 (3)
60 500 (6)	

(1) 31.12.08. Endring i beløpets virkelig verdi fra inngåelse til årsskiftet.

- $4\,400 = (7,53 - 7,13) * 11\,000$

(2) 01.07.09. Endring i beløpets virkelig verdi fra årsskiftet til levering.

- $17\,600 = (7,53 - 5,53) * 11\,000 - 4\,400$

(3) 01.07.09. Levering av varene. Fører salg til dagens spotkurs.

- $60\,500 = 5,50 * 11\,000$

(4) Justerer kontoen for maskiner ettersom maskinene i punkt (3) føres til spotkurs, og ikke representerer riktig verdi. Sum av punkt (3) og (4) tilsvarer 82 500 som er beløpet AkTek har låst fast med terminkontrakten. Kontoen justeres med verdiendring fra inngåelse til levering.

- $22\,000 = (7,53 - 5,53) * 11\,000$

(5) 20.07.09. Forskjell mellom sikret beløp og utbetaling.

- $330 = (7,53 - 5,50) * 11\,000 - (7,53 - 5,53) * 11\,000$

(6) Betaler til leverandør. Leverandørgjeld gjøres opp. Utbetaling tilsvarer dagens spotkurs.

- $60\,500 = 5,50 * 11\,000$

(7) Gjør opp terminkontrakt – total endring i virkelig verdi fra inngåelse til betaling.

- $22\,330 = (7,53 - 5,50) * 11\,000$

På samme måte som for salg, er t-kontene for kjøpet er en oversiktlig illustrasjon på hvorfor resultateffektene blir så store når man fører endring i virkelig verdi til resultatet. Også her bør

man merke seg at man får resultateffekter på 4 400 kr i 2008 på grunn av terminkontrakten, selv om kjøpet ikke finner sted før i 2009.

Man så tidligere at finanspostene var av betydelig størrelse ved bruk av regnskapsføring uten sikringsbokføring. AkTek ser seg nødt til å ta grep for å oppnå et resultat som får frem det faktum at bedriften har inngått i effektive økonomiske sikringer. Neste kapittel skal handle om løsningen på problemet.

6.2.4. Regnskap med derivater og sikringsbokføring

Som forrige eksempel viste, oppstår resultateffekter på grunn av terminkontraktene ettersom man må føre endring i virkelig verdi løpende over resultatregnskapet fra inngåelse. For å unngå dette beslutter AkTek å bruke sikringsbokføring. Dette kapitlet skal vise AkTek sitt regnskap ført i henhold til reglene som gjelder for sikringsbokføring, med forutsetningen om at alle kriterier er oppfylt. Forskjellen fra eksempelet før er at ved bruk av sikringsbokføring føres løpende endring i virkelig verdi på derivatene over OCI til en separat komponent i egenkapitalen. Når sikringsobjekt realiseres løses egenkapitaleffekten opp. På denne måten oppstår ingen resultateffekt det året sikringskontrakten inngås.

6.2.4.1. Varesalg og terminkontrakter

I dette kapitlet gjelder samme terminkurser og terminkontrakter som i eksempel tre om derivater uten sikringsbokføring. For å gjøre det greiere å følge med videre, repeteres først terminkontraktene som AkTek har inngått for å sikre varesalgene sine.

Varesalg	2010	2009	2008
15.08. 8 måneder til oppgjør	400 000	450 000	410 000
15.08. 11 måneder til oppgjør	330 000	330 000	270 000
15.08. 14 måneder til oppgjør	310 000	310 000	290 000
Terminkurs ved inngåelse	6,73	5,53	7,53

Tabell 31: Terminkontrakter varesalg

Tabellen under er et utdrag fra utregning for salg i eksempel tre. Repetisjonen omfatter tallene som er mest sentrale for dette eksempelet. Man husker fra eksempelet hvor AkTek brukte derivater uten sikringsbokføring, at alle virkelig verdiendringer ble ført til resultatet. Fordelen ved bruk av sikringsbokføring er at alle verdiendringene føres til en egenkapitalkonto som i denne oppgaven refereres til som ”verdiendring terminkontrakter”. Dette gjør at man unngår resultateffektene året før salget gjennomføres. Tabellen under inneholder tallene som føres til resultatkontoen gevinst/tap terminkontrakter også ved bruk av sikringsbokføring.

15.04.	1. Differanse sikret beløp og innbet.	NOK	2 455	1 640
15.07.	2. Differanse sikret beløp og innbet.	NOK	1 800	1 080
01.10.	3. Differanse sikret beløp og innbet.	NOK	<u>1 691</u>	<u>1 160</u>
	Sum	NOK	5 945	3 880
	Utrekning for salg 1, sikret i 2008		1 640 = 411 640-410 000	

Tabell 32: Deler av utregning salg sikret av terminkontrakter

Kun forskjellen mellom spotkurs og terminkurs ved inngåelse føres til resultatet ved bruk av sikringsbokføring. Dette gjør at man unngår at økonomiske sikringer får negative effekter på resultatet. Senere beskrives endringer i resultat og balanse i egne kapitler, for kjøp og salg samlet.

6.2.4.2. Kjøp av skip og terminkontrakter

I likhet med salg, repeteres først terminkontraktene som AkTek har inngått for å sikre kjøp.

Kjøp av skip	2009	2008
20.09.		
10 måneder til oppgjør	121 000	82 500
Terminkurs ved inngåelse	5,53	7,53

Tabell 33: Terminkontrakter kjøp av skip

Tabellen under er et utdrag fra tidligere utregning for kjøp med terminkontrakter fra eksempel tre. Tallene som vises her er sentrale for bruk av sikringsbokføring.

20.07.	Differanse sikret beløp og innbet.	NOK	660	330
	Utrekning, sikret i 2008		330 = 22 330 - 22 000	
	Sum gevinst/tap		10 340	-15 070
	Utrekning, sikret i 2009		-15 070 = -11 000+17 600-22 000+330	4 400

Tabell 34: Deler av utregning kjøp sikret av terminkontrakter

Differanse mellom sikret beløp og innbetalt beløp (eventuelt differanse mellom spotkurs og terminkurs) tilsvarer endringer i finansposter for kjøp.

6.2.4.3. Resultat

Her presenteres postene som er spesielle for regnskap med derivater og sikringsbokføring.

	2010	2009	2008
Finansinntekter:			
Gevinst/tap terminkontrakt salg	5 945	3 880	-
- Finanskostnader:			
Gevinst/tap terminkontrakt kjøp	- 660	330	-
Sum finansposter	6 605	3 550	-

Tabell 35: Resultat for regnskap med derivater og sikringsbokføring

Legg merke til samlet resultateffekt ved bruk av derivater og sikringsbokføring. I forrige eksempel hvor sikringsbokføring ikke ble brukt var finansposter betydelig høyere. I tillegg inneholdt regnskapet finansposter i 2008. Resultatet skal diskuteres og sammenlignes etter endt gjennomgang av eksempel fire.

6.2.4.4. Balanse

Her vises balansepostene som har blitt påvirket etter innføring av terminkontrakter og sikringsbokføring.

	2010	2009	2008
Eiendeler			
Terminkontrakt salg	31 044	- 99 091	51 733
Bankinnskudd	532 416	515 775	760 500
Gjeld			
Terminkontrakt kjøp	- 1 320	- 11 000	4 400
Verdiendring terminkontrakter	31 045	- 88 091	47 333

Tabell 36: Balanse for regnskap med derivater og sikringsbokføring

Beløpene til postene terminkontrakt salg og terminkontrakt kjøp gjenkjennes fra eksempel tre. Legg merke til at balansen inneholder en ny post, nemlig ”endring i terminkontrakter”. Illustrasjonen på t-kontoer som følger i neste kapittel viser hvordan dette er motposten for terminkontrakter. Posten brukes på tilsvarende måte som gevinst/tap på terminkontrakt ble brukt i eksempelet med derivater uten sikringsbokføring.

6.2.4.5. Illustrasjon

I likhet med tidligere eksempler, har postene vist ovenfor forandret seg på grunn av den nye forutsetningen om bruk av derivater med sikringsbokføring. Her demonstreres et salg og et kjøp på t-kontoer.

6.2.4.5.1. Varesalg

I dette eksempelet er føringene stort sett like som i forrige eksempel med derivater uten sikringsbokføring. Forskjellen er at balansekontoen verdiendring terminkontrakter brukes i stedet for gevinst/tap terminkontrakter salg. Selv om endringen kan virke liten, har man sett ovenfor hvilke implikasjoner dette har for resultatet.

Illustrasjon på t-kontoer av salg i tilfellet regnskap med terminkontrakter og sikringsbokføring: Salg 1 i 2009, på 410 000 kr.

Alle tall og utregninger er like som i eksempel tre.

Terminkontrakt		Gevinst/tap terminkontrakt salg		Verdiendring terminkontrakter	
21 867 (1)					21 867 (1)
65 600 (2)					65 600 (2)
	3 827 (5)	3 827 (5)		87 467 (4)	
	83 640 (7)		5 467 (6)		

Salgsinntekt		Kundefordringer		Kasse	
	322 533 (3)	322 533 (3)			
	87 467 (4)				
			322 533 (6)	328 000 (6)	
				83 640 (7)	

Ettersom beskrivelse og utregning av tallene er identiske med t-kontoene fra eksempelet med derivater uten sikringsbokføring, vises de ikke på nytt her.

Forskjellen ved bruk av sikringsbokføring er at sikringseffekter ført i egenkapital løses opp når sikringsobjekt påvirker resultatet. Den eneste gevinst/tapseffekten som oppstår, kommer

av at spotkurs og terminkurs ikke er like. Alle føringer knyttet til et salg føres i samme år, hvilket betyr at det ikke oppstår et misforhold mellom sikringsinstrument (terminkontrakt) og sikringsobjektet (varesalget).

6.2.4.5.2. Kjøp av skip

Illustrasjon på t-kontoer av salg i tilfellet regnskap med terminkontrakter og sikringsbokføring: kjøp av skip \$11 000.

I likhet med varesalg, ser man atføringene for kjøp av skip med sikringsbokføring ligner mye påføringene for kjøp av skip uten sikringsbokføring. Legg merke til at kontoen ”verdiendring terminkontrakter” er tatt i bruk, i stede for kontoen ”gevinst/tap terminkontrakt”.

Terminkontrakt		Gevinst/tap terminkontrakt kjøp		Verdiendring terminkontrakter	
	4 400 (1)			4 400 (1)	
	17 600 (2)			17 600 (2)	
		330 (5)			22 000 (4)
22 330 (7)	330 (5)				

Maskiner og utstyr		Leverandørgjeld		Kasse	
60 500 (3)			60 500 (3)		
22 000 (4)		60 500 (6)			60 500 (6)
					22 330 (7)

Forklaring på utregningene er like som i eksempel tre – derivater uten sikringsbokføring.

6.2.5. Sammenligning av funnene

Gjennomgang av de fire ulike eksemplene har vist hvilke implikasjoner hver forutsetning har i praksis. Her presenteres en sammenligning av de ulike eksemplene gjennomgått i kapittelet.

1. Regnskap med valutasingninger sammenlignes med regnskap uten valutasingninger.
2. Regnskap med derivater *uten* sikringsbokføring sammenlignes med regnskap med valutasingninger.
3. Regnskap med derivater *og* sikringsbokføring sammenlignes med regnskap med valutasingninger.
4. Regnskap med derivater *og* sikringsbokføring sammenlignes med regnskap med derivater *uten* sikringsbokføring.

6.2.5.1. Resultat med valutasingninger vs. resultat uten valutasingninger

AkTek befinner seg ikke lenger i en situasjon uten valutasingninger, noe som har en sentral innvirkning på resultatet. I dette kapittelet skal situasjonen med valutasingninger sammenlignes med situasjonen uten valutasingninger. Finanspostene som presenteres her er hovedforskjellen mellom de to situasjonene.

	2010	2009	2008
Finansposter med valutasingninger	- 5 918	10 813	14 381

Tabell 37: Finansposter med valutasingninger

Som kjent er det ingen spesielle finansposter knyttet til resultat uten valutasingninger utenom de som gjelder i alle fire eksemplene som ikke tas hensyn til her. Differansen mellom de to situasjonene er derfor i sin helhet finansposter med valutasingninger vist i tabellen.

Under ser man sammenligning av resultattallene med og uten valutasingninger, som illustrer hvilken effekt forutsetningen om valutasingninger har hatt på resultatet.

	2010	2009	2008
Resultat med valutasingninger	33 306	44 557	107 554
Resultat uten valutasingninger	36 620	36 306	97 200
Differanse	- 3 314	8 251	10 354
Økning/reduksjon i %	- 9,1 %	22,7 %	*10,6 %

Tabell 38: Resultat med vs. uten valutasingninger

*Økning/reduksjon i % 2008 = $107\,554/97\,200 \approx 10,6\%$

Som vi ser her har valutasvingningene hatt en stor effekt på resultatet. De første to årene var AkTek heldig med kursendringen, men i 2010 fikk selskapet oppleve medaljens bakside. Tabellen illustrerer risikoen knyttet til å operere i en situasjon med valutasvingninger uten å sikre selskapet mot potensielle tap.

Videre presenteres balanseforskjellene i de to tilfellene. Postene som har hatt en endring av betydning er maskiner og utstyr, samt bankinnskudd.

	2010	2009	2008
Differanse maskiner og utstyr	4 400	- 22 000	-
Differanse bankinnskudd	9 601	43 814	14 381

Tabell 39: Balanse med valutasvingninger vs. uten valutasvingninger

Maskiner og utstyr har endret seg som følge av at skipene har endret verdi. Som vi så i tabellen for utregninger ved kjøp av skip, så kommer verdiendringen av en prisreduksjon på 22 000 og en prisøkning på 26 400 i henholdsvis 2009 og 2010. Endring i posten ”maskiner og utstyr” viser denne endringen. Akkumulert økning på 4 400 i 2010, kommer av summen av endringer over begge årene: $-22\,000 + 26\,400$.

Bankinnskudd påvirkes av flere poster. Blant annet som følge av resultatendringer som fører til en ny egenkapital og utlignet skatt. Hva endringene i bankinnskudd sammenlignet med eksempel en skyldes, kan illustreres med tall fra 2009:

Endring i bankinnskudd 2009 (43 814) = sum finansposter 2008 (14 381) + sum finansposter 2009 (10 813) + reduksjon i betaling for skip (22 000) + renteendring (647) – utlignet skatt (4 027).

Kort oppsummert er gevinst/tap på fordringer, samt maskiner og utstyr postene som fører til hovedforskjellen mellom de to situasjonene. I tillegg må usikkerheten i situasjonen med valutasvingninger tas frem som en sentral forskjell.

6.2.5.2. Derivater uten sikringsbøker vs. valutasvingninger

Etter at AkTek erfarte problemet med ikke å sikre seg mot svingninger i valutakursen, besluttet selskapet som kjent å innføre terminkontrakter. Dette kapitlet skal sammenligne

resultat og balanse i situasjonen hvor AkTek har valg å bruke terminer men ikke sikringsbokføring, med situasjonen hvor selskapet er utsatt for valutasingninger. Finanspostene er en sentral faktor bak forskjellen mellom situasjonene, illustrert under.

	2010	2009	2008
Finansposter med terminkontrakter	125 741	- 131 874	47 333
Finansposter med valutasingninger	- 5 918	10 813	14 381
Differanse	131 659	- 142 687	32 952

Tabell 40: Finansposter med valutasingninger vs. derivater uten sikring

Tabellen under viser hvordan terminkontraktene (uten sikringsbokføring) påvirker resultatet sammenlignet med å operere uten derivater. Som vist ovenfor, oppstår de enorme endringene som følge av finanspostene i eksempel tre.

	2010	2009	2008
Resultat med derivater uten sikringsbokføring	126 944	- 58 643	131 280
Resultat med valutasingninger	33 306	44 557	107 554
Differanse	93 638	- 103 200	23 726
Differanse i %	281 %	- 231,4 %	22,1 %

Tabell 41: Resultat med valutasingninger vs. derivater uten sikring

Det kommer tydelig frem at bruk av derivater uten sikringsbokføring har uheldige effekter for AkTeks resultat. Til tross for effektiv økonomisk sikring, reflekteres ikke effekten av terminkontraktene i resultatet i form av lavere resultatvolatilitet. Man skulle kanskje tro at det var resultatmessig fordelaktig for en virksomhet å sikre seg mot valutasingninger, ettersom det er økonomisk fordelaktig. På grunn av regnskapsreglene knyttet til føring av derivater, er ikke det nødvendigvis tilfellet. I dette tilfellet har terminkontraktene motsatt effekt på resultatet når ikke sikringsbokføring anvendes. Tabellen illustrerer altså tydelig problemet mange bedrifter står ovenfor knyttet til resultatvolatilitet.

Videre presenteres balanseforskjellene i de to tilfellene. Postene som har endret seg er bankinnskudd, maskiner og utstyr, samt terminkontrakt salg og terminkontrakt kjøp som er helt nye poster i eksempel tre. Differanser vist under, regnes ut i fra balanse med terminkontrakter uten sikring med fratrukk for balanse med valutasingninger.

	2010	2009	2008
Differanse bankinnskudd	22 614	- 53 517	- 14 381
Differanse maskiner og utstyr	- 4 400	22 000	-
Differanse terminkontrakt salg	31 044	- 99 091	51 733
Differanse terminkontrakt kjøp	- 1 320	- 11 000	4 400

Tabell 42: Balanse terminkontrakter uten sikring vs. valutasvingninger

Differanse i bankinnskudd skyldes hovedsakelig en sammensetning av endringene i overnevnte poster. Sentrale poster er altså terminkontrakter, gevinst og tap på fordringer samt verdiendring på skipene. I tillegg påvirkes selvsagt egenkapital og utlignet skatt som følge av resultatendringer.

Differansen i posten maskiner og utstyr kommer av ulik regnskapspraksis i de to situasjonene. Regler knyttet til regnskapsføring av anleggsmidler når selskapet ikke benytter derivater tilsier at anleggsmidler må føres til kostpris. Ved bruk av derivater kan selskapet benytte seg av virkelig verdi.

Terminkontrakt salg og terminkontrakt kjøp er balanseposter som ikke brukes ved regnskapsføring med valutasvingninger uten terminkontrakter.

Kort oppsummert er det endring i virkelig verdi på terminkontrakter knyttet til varesalg og kjøp av skip, som fører til hovedforskjellen mellom de to situasjonene.

6.2.5.3. Derivater og sikringsbokføring vs. valutasvingninger

Her følger en sammenligning av resultat og balanse i situasjonen hvor AkTek har valg å bruke terminer og sikringsbokføring med situasjonen hvor selskapet er utsatt for valutasvingninger. I likhet med forrige kapittel forklares først finansposter og resultat, deretter differanser i balansen i de to situasjonene.

	2010	2009	2008
Finansposter med terminkontrakter og sikring	6 605	3 550	-
Finansposter med valutasvingninger	- 5 918	10 813	14 381
Differanse	12 523	- 7 263	- 14 381

Tabell 43: Finansposter med valutasvingninger vs. derivater og sikring

Finansposter med valutasingninger illustrerer at AkTek tjente penger på ikke å sikre seg i 2008 og 2009, men opplevde et tap i 2010. Her er det tydelig at derivater med sikringsbokføring demper nettopp denne effekten. I en situasjon med valutasingninger, gjøres gevinst og tap på fordringer og leverandørgjeld av valutakursene gjeldene ved levering og betaling. Dette innebærer at resultatet kan være svært variabelt. I situasjonen terminkontrakter og sikringsbokføring utgjør finansposten forskjell i spotkurs og terminkurs, og varierer kun med hensyn på terminkontraktens beløper. Finansposten er derfor større i 2010 ettersom summen av kundefordringer er høyere i 2010 sammenlignet med 2009.

	2010	2009	2008
Resultat med derivater og sikringsbokføring	41 453	38 862	97 200
Resultat med valutasingninger	33 306	44 557	107 554
Differanse	8 147	- 5 695	- 10 354
Differanse i prosent	24,5 %	- 12,8 %	- 9,6 %

Tabell 44: Resultat derivater og sikringsbokføring vs. valutasingninger

Differansen viser at terminkontraktene har virket på riktig måte, nemlig stabilisert resultatet til ikke å variere betydelig med valutasingninger. Terminkontraktene låser som kjent fast kursen ved inngåelse av kontrakten, som gjør at bedrifter unngår tap. Samtidig må man huske at eventuell gevinst dersom kursen går riktig vei for selskapet går tapt. Virksomheter kan ikke forutse hvorvidt valutasingninger blir fordelaktige eller ikke. Når et selskap inngår i en terminkontrakt er faren for å tape potensiell gevinst risikoen som følger med. Ved å velge å bruke terminkontrakter og sikringsbokføring unngås risikoen knyttet kursendringer.

	2010	2009	2008
Differanse bankinnskudd	- 1 653	- 40 264	- 14 381
Differanse maskiner og utstyr	- 4 400	22 000	-
Differanse terminkontrakt salg	31 044	- 99 091	51 733
Differanse terminkontrakt kjøp	- 1 320	- 11 000	4 400
Differanse verdiendring terminkontrakter	31 045	- 88 091	47 333

Tabell 45: Terminkontrakter med sikring vs. valutasingninger

De tre mellomste postene i balansen varierer på samme måte som tilsvarende poster i forrige kapittel. Nytt i situasjonen med terminkontrakter og sikringsbokføring er verdiendring terminkontrakter. Denne egenkapitalkontoen gjør det mulig å føre endring i virkelig verdi til

balansen. Balansekontoen fører til at terminkontrakter får lav innvirkning på resultatet, hvilket er målet med sikringsbokføring.

Kort oppsummert er valutasvinger, samt inngåtte terminkontrakter den mest sentrale forskjellen mellom resultatet i de to situasjonene.

6.2.5.4. Derivater og sikringsbokføring vs. derivater uten sikringsbokføring

Sikringsbokføring fører til betydelig lavere resultatvolatilitet, sammenlignet med eksempel tre hvor AkTek ikke benytter seg av sikringsbokføring. Under ser vi hvor stor forskjellen i finanspostene faktisk er.

	2010	2009	2008
Finansposter med sikringsbokføring	6 605	3 550	-
Finansposter uten sikringsbokføring	125 741	- 131 874	47 333
Differanse	- 119 136	- 135 424	- 47 333

Tabell 46: Finansposter med sikringsbokføring vs. uten sikringsbokføring

En viktig forskjell er at resultat uten sikringsbokføring består av endring i virkelig verdi samme år som kontraktene inngås. I 2008 har AkTek inngått tre salgskontrakter og en kjøpskontrakt, hvilket har en samlet endring i verdi fra inngåelse til årsskiftet på totalt 47 333 kr. Endring i virkelig verdi året før varesalg og kjøp av skip gjennomføres resultatføres ikke når AkTek benytter sikringsbokføring. I 2009 og 2010 er tilsvarende finansposter summen av alle virkelig verdiendringer inneværende år, i tillegg til endring fra inngåelse av terminkontrakt til årsskiftet, for terminkontrakter som er ment å sikre varesalg og kjøp av skip året etter inngåelse.

	2010	2009	2008
Resultat med derivater og sikringsbokføring	41 453	38 862	97 200
Resultat med derivater uten sikringsbokføring	126 944	- 58 643	131 280
Differanse	- 85 491	97 505	- 34 080
Differanse i prosent	- 67,4 %	166,3 %	- 26 %

Tabell 47: Resultat derivater og sikringsbokføring vs. uten sikringsbokføring

Man har sett at regnskapsføring av derivater i eksempel tre og fire involverer samme beløper ført på ulik måte. Tabellen ovenfor demonstrerer tydelig forskjellen de to regnskapsformene

fører til. Det er helt klart at resultat med derivater uten sikringsbokføring fører til betydelig høyere resultatvolatilitet sammenlignet med bruk av sikringsbokføring.

	2010	2009	2008
Differanse bankinnskudd	-24 267	13 253	-
Differanse verdiendring terminkontrakter	31 045	- 88 091	47 333

Tabell 48: Balanse terminkontrakter og sikring vs. terminkontrakter uten sikring

Effekten som slår ut i resultatet uten bruk av sikringsbokføring slår i stede ut i balansen ved bruk av sikringsbokføring. Differanse finansposter uten sikringsbokføring i 2008 tilsvarer balanseposten verdiendring terminkontrakter med sikringsbokføring i 2008. I 2009 tilsvarer posten (- 88 091) summen av fjorårets saldo (47 333) og total endring i finansposter (-135 424).

Kort oppsummert er føringsforskjellen av virkelig verdiendringer opphavet til forskjellen mellom de to situasjonene.

6.2.5.5. Oppsummering av sammenligninger

Avslutningsvis følger en oppsummering av de fire ulike resultatene. Først presenteres en oversikt over resultatene, deretter en prosentvis sammenligning hvor situasjonen uten valutasingninger brukes som base.

	2010	2009	2008	Totalt
Resultat med derivater og sikringsbokføring	41 453	38 862	97 200	177 515
Resultat med derivater uten sikringsbokføring	126 944	- 58 643	131 280	199 581
Resultat med valutasingninger	33 306	44 557	107 554	185 417
Resultat uten valutasingninger	36 620	36 306	97 200	170 126
Endring fra resultat uten valutasingninger				
Differanse %, derivater og sikringsbokføring	13,2 %	7,0 %	0,0 %	20,2 %
Differanse %, derivater uten sikringsbokføring	246,7 %	- 261,5 %	35,0 %	*20,2 %
Differanse %, valutasingninger	- 9,1 %	22,7 %	10,6 %	24,2 %

Tabell 49: Sammenligning av fire resultat

$$* 20,2 = 247,7 - 261,5 + 35$$

Resultat med terminkontrakter uten sikringsbokføring viser seg ha desidert størst utslag i form av resultatvolatilitet, også sammenlignet med regnskap med valutasvingninger.

Samlet viser de fire ulike eksemplene at sikringsbokføring gir minst resultatvolatilitet.

Selv om det kan se ut som om regnskap med valutasvingninger ikke har like store utslag som man kanskje hadde ventet, er det viktig å huske at mange faktorer spiller inn her. I regnskapet med valutasvingninger er finanspostene på sett og vis "tilfeldig". Eksempelvis taper ikke AkTek på skipene som kjøpes, ettersom kursen i dette tilfellet ikke endres fra levering til betaling, noe selskapet ikke visste på forhånd. Kundefordringer på sin side hadde hatt en helt annen verdi dersom alle varesalg hadde blitt flyttet for eksempel to måneder frem.

I tilfellet av derivater med sikringsbokføring vinner/taper aldri selskapet mer enn forskjellen mellom spotkurs og terminkurs. Selskapet vet derfor til en viss grad hva som ventes.

Total endring i prosent over tre år er lik med og uten bruk av sikringsbokføring. En felles, samlet endring på 20 % er derfor en tydelig indikator på hvilken ustabilitet bedriftens resultat utsettes for ved å velge å ikke bruke sikringsbokføring. Selv om resultatet over tid jevnes ut, fremstilles ikke hvert enkelt års resultat korrekt med tanke på et selskaps økonomiske sikringer.

På dette grunnlaget velger AkTek derfor å benytte seg av sikringsbokføring.

7. Begrensninger og videre forskning

De mest sentrale begrensningene i denne oppgaven er de forutsetningene og forenklingene jeg har lagt inn. Oppgaven tar som kjent utgangspunkt i et egenkomponert eksempel som er basert på en forenkling av virkeligheten, for å belyse teorier knyttet til emnet. Forslag til videre studier innen emnet er å utvide eksempelet ved å ta bort en eller flere av forutsetningene, eventuelt å bruke en reell bedrift. På denne måten blir oppgaven mer omfattende, og mer virkelighetsnær. Etter ny standard for sikringsbokføring innføres kan man også sammenligne gammel med ny standard og undersøke hvilken betydning innføringen har hatt for en reell bedrift.

En utvikling av eksempelet jeg har brukt kan gjøres på mange måter. Først og fremst kan man velge å benytte flere typer sikringsinstrument som valutaswaper og opsjoner, samt å ta hensyn til renteelementet etter den effektive rentemetoden. Man kan også illustrere hva som skjer i tilfellet av ineffektivitet, og vise hvilke regnskapsmessige utslag dette har. I tillegg kan man velge å vise at bedriften oppfyller de strenge kriteriene knyttet til sikringsbokføring som dokumentasjon, samt at man kan gjennomføre effektivitetstesting. Til slutt kan man illustrere hvordan et sikringsforhold avsluttes.

8. Konklusjon

I masteroppgaven har jeg valgt å skrive om sikringsbokføring etter IFRS. Dette har blitt illustrert ved å bruke en egenkomponert bedrift. Problemstillingen er som følger:

Hvilke effekter har sikringsbokføring etter IFRS?

Oppgaven har tatt utgangspunkt i en egenkomponert bedrift, og forutsetter at sikringene er effektive og alle krav om dokumentasjon er oppfylt. Analysen tar utgangspunkt i regnskap for 2008, 2009 og 2010 i fire ulike situasjoner.

1. Regnskap uten valutasvingninger (antar at alt skjer i NOK)
2. Regnskap med valutasvingninger (antar at alt skjer i USD)
3. Regnskap med derivater uten sikringsbokføring
4. Regnskap med derivater og sikringsbokføring

Selskaper som driver handel internasjonalt utsettes for valutaeksponering, som kan komme i form av transaksjonseksponering, økonomisk eksponering og omregningseksponering. Virksomheter opplever ofte å tape på utestående kundefordringer, eller måtte betale mer for å dekke utestående leverandørgjeld som et resultat av kursendringer. Når en bedrifts kundefordringer og leverandørgjeld utsettes for valutasvingninger, er det mange som velger å bruke sikringsinstrumenter for å unngå denne risikoen. Dette er grunnlaget for hvorfor mange virksomheter ønsker å sikre seg mot valutasvingninger. Analysen viser hvordan valutasvingninger kan føre til uforberedte resultatendringer.

Når ikke sikringsbokføring tas i bruk måles terminkontrakter etter IAS 39 til virkelig verdi med verdiendringer over resultat. Dette fører til et misforhold mellom sikringsinstrument og sikringsobjekt. Et misforhold oppstår fordi derivatene vanligvis brukes til å sikre eiendeler eller gjeld som er tatt med i balansen til kostpris, avskrevet kostnad eller virkelig verdi, men som har tilhørende tap og gevinster som på sin side ikke føres i balansen. Terminkontrakter er mye brukt blant bedrifter for å unngå risikoen. Som illustrert i analysen fører resultatføringen av virkelig verdiendringer på terminkontraktene til store svingninger i resultatet fra år til år, når selskaper velger å bruke terminkontrakter, men uten at sikringsbokføring praktiseres.

Ved bruk av sikringsbokføring føres endringer i virkelig verdi over resultat, og som en konsekvens oppføres derivatene til virkelig verdi i balansen. Dette er med på å bøte på

misforholdet mellom sikringsinstrument og sikringsobjekt. Resultateffektene reduseres derfor betydelig sammenlignet med ikke å bruke sikringsbokføring, og gjør at resultatet reflekterer bedriftens økonomiske sikringer. Analysen viser at det eneste tapet bedriften opplever kommer av forskjellen mellom spotkurs og terminkurs. Bedriften befinner seg altså i en relativt forutsigbar situasjon sammenlignet med situasjonen med valutasvingninger, og en resultatmessig tryggere situasjonen sammenlignet med terminkontrakter uten sikringsbokføring.

Analysen gir klare signaler om at en virksomhet bør bruke sikringsbokføring ved inngåelse av terminkontrakter, ettersom det å ikke bruke sikringsbokføring fører til høy resultatvolatilitet.

9. Kilder

- Baksaas, K. M. (2010). Bør Norge innføre IFRS SME? *Magma*.
- BDO. (2010). BDO Innsikt Januar 2010. Hentet 15 februar 2011 fra http://www.bdo.no/Documents/Nyhetsbrev/BDO_INNSIKT_01_2010_screen.pdf
- DnBNOR. *Hva er valutasikring?* Hentet 31 januar 2011 fra <https://http://www.dnbnor.no/bedrift/markets/valuta-renter/valuta-og-rentesikring/merinfo/hva-er-valutasikring.html>
- Ernst & Young. (2010). Hedge accounting under IFRS - all set for change.
- Ernst & Young. (2011). *International GAAP 2011 - Generally Accepted Accounting Practice under Internatioanl Financial Reporting Standards*. Wiley.
- Fardal, A. (2007). IFRS og norske regnskapsregler. *Magma*.
- Fladstad, H. N. & Tofteland, A. (2010). *Finansregnskap*. Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke.
- Kvifte, S. S. & Johnsen, A. (2008). *Konseptuelle rammeverk for regnskap*. Oslo: Den norske revisorforening.
- Kvifte, S. S. & Madsen, R. (2009a). Regnskapet som finanskriseforsterker - amortisert kost. I *Praktisk Økonomi og Finans: Ernst & Young*.
- Kvifte, S. S. & Madsen, R. (2009b). Regnskapet som finanskriseforsterker - verdibasert regnskapsføring. I *Praktisk Økonomi og Finans (Vol. 1/2009): Ernst & Young*.
- Madsen, R. & Kjøde, L. A. (2009a). Finansielle instrumenter - oversiktsartikkel. I S. S. Kvifte, & T. Haugnes (Red.), *IFRS i Norge: tema- og bransjeartikler*. Oslo: Ernst & Young.
- Madsen, R. & Kjøde, L. A. (2009b). IAS 32 Finansielle instrumenter - presentasjon IS. S. Kvifte, & T. Haugnes (Red.), *IFRS i Norge: tema- og bransjeartikler*. Oslo: Ernst & Young.
- Madsen, R. & Kjøde, L. A. (2009c). IAS 39 Finansielle instrumenter - innregning og måling. I S. S. Kvifte, & T. Haugnes (Red.), *IFRS i Norge: tema- og bransjeartikler*. Oslo: Ernst & Young.
- Madsen, R. & Kjøde, L. A. (2009d). IAS 39 Finansielle instrumenter - sikringsbokføring. I S. S. Kvifte, & T. Haugnes (Red.), *IFRS i Norge Tema- og bransjeartikler*. Oslo: Ernst & Young.

- Madsen, R. & Kjøde, L. A. (2009e). IFRS 7 Finansielle instrumenter - Opplysninger. I N. K. Bø, & A.-C. Bernhoft (Red.), *IFRS i Norge: tema- og bransjeartikler*. Oslo: Ernst & Young.
- Madura, J. & Fox, R. (2007). *International financial management*. London: Thomson Learning.
- Myrbakken, E. & Haakanes, S. (2009). *IFRS på norsk: forskrift om internasjonale regnskapsstandarder*. Oslo: Den norske revisorforening.
- NB. (2007). *Norges Banks historie*. Hentet 31 januar 2011 fra http://www.norges-bank.no/templates/article___64943.aspx
- Nordea. (2011). Charts: Nordea e-Markets.
- PWC. (2005). *International Financial Reporting Standards: IAS 39 - Achieving hedge accounting in practice*.
- PWC. (2008). *IFRS manual of accounting 2009*. London: CCH.
- PWC. (2009). *Manual of accounting Financial Instruments 2010*. London: CCH.
- Settlements, B. f. I. (2010). *Triennial Central Bank Survey of Foreign Exchange and Derivatives Market Activity in April 2010 - Preliminary global results - Turnover*. Hentet 15 februar 2011 fra <http://www.bis.org/publ/rpfx10.htm>
- SpareBank1. (2008). *Valutasikring*. Hentet 31 januar 2011 fra [http://www.smn.no/weblink/felles/wlobjekter.nsf/viewunid/A6436D90C3A977BBC12572EA00280C7C/\\$file/Valutasikring Endelig.pdf](http://www.smn.no/weblink/felles/wlobjekter.nsf/viewunid/A6436D90C3A977BBC12572EA00280C7C/$file/Valutasikring%20Endelig.pdf)
- Stephey, M. J. (2008). *A Brief History of Bretton Woods System*. Hentet 15 februar 2011 fra <http://www.time.com/time/business/article/0,8599,1852254,00.html> Ernst & Young.
- (2010). Hedge accounting under IFRS - all set for change.
- Madura, J. & Fox, R. (2007). *International financial management*. London: Thomson Learning.
- Zikmund, W. G., Babin, B. J., Carr, J. C. & Griffin, M. (2010). *Business Research Methods*. South-Western Cengage Learning.

10. Vedlegg

Vedleggsregister

Eksempel 1: Resultat, balanse og posteringer for 2008, 2009, 2010.....	1
Resultat og balanse eks. 1.....	1
Posteringer 2008, eks. 1.....	2
Posteringer 2009, eks. 1.....	5
Posteringer 2010, eks. 1.....	8
Eksempel 2: Resultat, balanse og posteringer for 2008, 2009, 2010.....	11
Resultat og balanse eks. 2.....	11
Posteringer 2008, eks. 2.....	12
Posteringer 2009, eks. 2.....	15
Posteringer 2010, eks. 2.....	18
Eksempel 3: Resultat, balanse og posteringer for 2008, 2009, 2010.....	21
Resultat og balanse eks. 3.....	21
Posteringer 2008, eks. 3.....	22
Posteringer 2009, eks. 3.....	26
Posteringer 2010, eks. 3.....	31
Eksempel 4: Resultat, balanse og posteringer for 2008, 2009, 2010.....	36
Resultat og balanse eks. 4.....	36
Posteringer 2008, eks. 4.....	37
Posteringer 2009, eks. 4.....	40
Posteringer 2010, eks. 4.....	43

Eksempel 1: Resultat, balanse og posteringer for 2008, 2009, 2010

Resultat og balanse eks. 1.

Resultat	Noter	2010	2009	2008
Driftsinntekter				
Salgsinntekt	1	1 090 000	970 000	1 190 000
Driftskostnader				
Varekostnad	2	763 000	679 000	833 000
Lønnskostnad	3	160 000	150 000	140 000
<u>Annen driftskostnad</u>	4	<u>105 000</u>	<u>95 000</u>	<u>80 000</u>
Sum driftskostnader		1 028 000	924 000	1 053 000
Driftsresultat før avskrivninger		62 000	46 000	137 000
Avskrivninger	5	9 000	8 100	3 000
Driftsresultat		53 000	37 900	134 000
Finansinntekter og finanskostnader				
Finansinntekter	6	15 367	34 223	25 000
<u>Finanskostnader</u>	7	<u>17 505</u>	<u>21 698</u>	<u>24 000</u>
Sum finansposter		-2 138	12 525	1 000
Resultat før skattekostnad		50 862	50 425	135 000
Skattekostnad	8	14 241	14 119	37 800
Årsresultat		36 620	36 306	97 200

Utgående balanse	Noter	2010	2009	2008	2007
Eiendeler					
Bygninger og tomter		1 000	1 000	1 000	4 000
Maskiner og utstyr		220 400	108 400	34 000	34 000
Varelager	1	165 000	228 000	57 000	110 000
Kundefordringer		-	-	-	120 000
<u>Kontanter og bankinnskudd</u>		<u>524 468</u>	<u>512 225</u>	<u>760 500</u>	<u>500 000</u>
Sum eiendeler		910 868	849 625	852 500	768 000

Egenkapital og gjeld	Noter	2010	2009	2008	2007
Egenkapital 01.01		416 506	380 200	283 000	
Resultat		36 620	36 306	97 200	
Egenkapital 31.12		453 126	416 506	380 200	283 000
Langsiktig gjeld		383 500	389 000	394 500	400 000
Leverandørgjeld		60 000	30 000	40 000	70 000
Betalbar skatt		14 241	14 119	37 800	15 000
Sum egenkapital og gjeld		910 868	849 625	852 500	768 000

Posteringer 2008, eks. 1.

- Eventuelle utregninger vises etter presentasjon av posteringer for 2008. Dette gjelder på samme måte for alle påfølgende eksempler.

Dato	Tekst	Bilag	Bankinnskudd		Kundefordringer		Varelager		Maskiner og utstyr		Bygninger og tomter		Leverandørgjeld		Langsiktig gjeld		Betalbar skatt	
			Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
01.01.	Inngående saldo	1	500000		120000		110000		34000		4000		70000		400000			15000
01.01.	Betalt lev.gjeld 07	2		70000								70000						
01.02.	Partivarekjøp (1)	3				340000						340000						
15.02.	Mottatt KF fra 07	4	120000			120000												
15.02.	Partivaresalg (1)	5			320000													
15.02.	Varekost salg (1)	6					224000											
01.04.	Partivarekjøp (2)	7				400000						400000						
15.04.	Betalt lev.gjeld (1)	8		340000								340000						
15.04.	Betaling fra kunde (1)	9	320000			320000												
15.05.	Partivaresalg (2)	10			450000													
15.05.	Varekost salg (2)	11					315000											
30.05.	Utlignet skatt	12		15000														15000
01.06.	Betalt lev.gjeld (2)	13		400000								400000						
01.06.	Andre driftskostnader	14		80000														
01.06.	Lønn	15		140000														
15.07.	Betaling fra kunde (2)	16	450000			450000												
01.08.	Partivaresalg (3)	17			420000													
01.08.	Varekost salg (3)	18					294000											
20.09.	Bestiller nytt skip	19																
01.10.	Betaling fra kunde (3)	20	420000			420000												
01.11.	Partivarekjøp (3)	21				40000						40000						
31.12.	Avskrivninger	22									3000							
31.12.	Renteinntekter	23	25000															
31.12.	Renter og avdrag lån	24		29500										5500				
31.12.	Årets skattekostnad	25																37800
			1835000	1074500	1310000	1310000	890000	833000	34000	0	4000	3000	810000	850000	5500	400000	15000	52800
	Sum		760500		0		57000		34000		1000		40000		394500			37800

2008	Salgsinntekt		Varekostnad		Lønn		Annen driftskost		Avskrivninger		Finansinntekter		Finanskostnader		Betalbar skatt		
	Bilag	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
1																	
2																	
3																	
4																	
5			320000														
6				224000													
7																	
8																	
9																	
10			450000														
11				315000													
12																	
13																	
14							80000										
15					140000												
16																	
17			420000														
18				294000													
19																	
20																	
21																	
22									3000								
23											25000						
24												24000					
25																37800	
	0	1190000	833000	0	140000	0	80000	0	3000	0	0	25000	24000	0	37800	0	
Sum		1190000	833000		140000		80000		3000			25000	24000		37800		

Utrekninger eks. 1. 2008

Bilag	Tekst	Utrekning
1.	Inngående saldo	Kommer fra inngående balanse
6.	Varekost salg (1)	Salgsinntekt salg (1) * sats for varekostnad • $224000=320000*0,7$
11.	Varekost salg (2)	Salgsinntekt salg (2) * sats for varekostnad • $315000=450000*0,7$
18.	Varekost salg (3)	Salgsinntekt salg (3) * sats for varekostnad • $294000=420000*0,7$
23.	Renteinntekter	Rentesats * bankinnskudd inngående balanse • $25000=0,050* 500000$
24.	Renter og avdrag langsiktig lån	Avdrag + (Langsiktig gjeld * rentesats) • $29500=5500+(400000*0,060)$
25.	Årets skattesats	Kommer fra resultatet

Posterings 2009, eks. 1.

Dato	Tekst	Bilag	Bankinnskudd		Kundefordringer		Varelager		Maskiner og utstyr		Bygninger og tomter		Leverandørgjeld		Langsiktig gjeld		Betalbar skatt	
			Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
01.01.	Inngående saldo	1	760500		0		57000		34000		1000		40000		394500		37800	
01.01.	Betalt lev.gjeld (3) 08	2		40000								40000						
01.02.	Partivarekjøp (1)	3					400000						400000					
15.02.	Partivaresalg (1)	4			410000													
15.02.	Varekost salg (1)	5						287000										
01.04.	Partivarekjøp (2)	6						420000					420000					
15.04.	Betaling fra kunde (1)	7	410000			410000												
15.04.	Betalt lev.gjeld (1)	8		400000								400000						
15.05.	Partivaresalg (2)	9			270000													
15.05.	Varekost salg (2)	10						189000										
30.05.	Utlignet skatt	11		37800														37800
01.06.	Betalt lev.gjeld (2)	12		420000								420000						
01.06.	Andre driftskostnader	13		95000														
01.06.	Lønn	14		150000														
01.07.	Mottar skip	15							82500				82500					
15.07.	Betaling fra kunde (2)	16	270000			270000												
20.07.	Betaling for skip	17		82500								82500						
01.08.	Partivaresalg (3)	18			290000													
01.08.	Varekost salg (3)	19						203000										
20.09.	Bestiller nytt skip	20																
01.10.	Betaling fra kunde (3)	21	290000			290000												
01.11.	Partivarekjøp (3)	22					30000						30000					
31.12.	Avskrivninger	23							8100									
31.12.	Renteinntekter	24	34223															
31.12.	Renter og avdrag lån	25		27198											5500			
31.12.	Årets skattekostnad	26																14119
			1764723	1252498	970000	970000	907000	679000	116500	8100	1000	0	942500	972500	5500	394500	37800	51919
	Sum		512225		0		228000		108400		1000		30000		389000		14119	

2009	Salgsinntekt		Varekostnad		Lønn		Annen driftskost.		Avskrivninger		Finansinntekter		Finanskostnader		Betalbar skatt	
	Bilag	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	
1																
2																
3																
4		410000														
5			287000													
6																
7																
8																
9		270000														
10			189000													
11																
12																
13							95000									
14					150000											
15																
16																
17																
18		290000														
19			203000													
20																
21																
22																
23									8100							
24											34223					
25												21698				
26															14119	
	0	970000	679000	0	150000	0	95000	0	8100	0	0	34223	21698	0	14119	0
Sum		970000	679000		150000		95000		8100			34223	21698		14119	

Utrekninger eks.1. 2009.

Bilag	Tekst	Utrekning
1.	Inngående saldo	Kommer fra inngående balanse
5.	Varekost salg (1)	Salgsinntekt salg (1) * sats for varekostnad • $287000=410000*0,7$
10.	Varekost salg (2)	Salgsinntekt salg (2) * sats for varekostnad • $189000=270000*0,7$
11.	Utlignet skatt	Kommer fra inngående balanse, betalbar skatt
19.	Varekost salg (3)	Salgsinntekt salg (3) * sats for varekostnad • $203000=290000*0,7$
24.	Renteinntekter	Rentesats * bankinnskudd inngående balanse • $34223=0,045*760500$
25.	Renter og avdrag langsiktig lån	Avdrag + (Langsiktig gjeld * rentesats) • $27198=5500+(394500*0,055)$
26.	Årets skattesats	Kommer fra resultatet

Posterings 2010, eks. 1.

Dato	Tekst	Bilag	Bankinnskudd		Kundefordringer		Varelager		Maskiner og utstyr		Bygninger og tomter		Leverandørgjeld		Langsiktig gjeld		Betalbar skatt	
			Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
01.01.	Inngående saldo	1	512225		0		228000		108400		1000		30000		389000		14119	
01.01.	Betalt lev.gjeld (3) 09	2		30000									30000					
01.02.	Partivarekjøp (1)	3					440000						440000					
15.02.	Partivaresalg (1)	4			450000													
15.02.	Varekost salg (1)	5					315000											
01.04.	Partivarekjøp (2)	6					200000						200000					
15.04.	Betalt lev.gjeld (1)	7		440000									440000					
15.04.	Betaling fra kunde (1)	8	450000			450000												
15.05.	Partivaresalg (2)	9			330000													
15.05.	Varekost salg (2)	10					231000											
30.05.	Utlignet skatt	11		14119														14119
01.06.	Betalt lev.gjeld (2)	12		200000									200000					
01.06.	Andre driftskostnader	13		105000														
01.06.	Lønn	14		160000														
01.07.	Mottar nytt skip	15							121000				121000					
15.07.	Betaling fra kunde (2)	16	330000			330000												
20.07.	Betaling av skip	17		121000									121000					
01.08.	Partivaresalg (3)	18			310000													
01.08.	Varekost salg (3)	19					217000											
01.10.	Betaling fra kunde (3)	20	310000			310000												
01.11.	Partivarekjøp (3)	21					60000						60000					
31.12.	Avskrivninger	22							9000									
31.12.	Renteinntekter	23	15367															
31.12.	Renter og avdrag lån	24		23005											5500			
31.12.	Årets skattekostnad	25																14241
			1617592	1093124	1090000	1090000	928000	763000	229400	9000	1000	0	791000	851000	5500	389000	14119	28360
	Sum		524468		0		165000		220400		1000		60000		383500			14241

2010	Salgsinntekt		Varekostnad		Lønn		Annen driftskost		Avskrivninger		Finansinntekter		Finanskostnader		Betalbar skatt	
	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
1																
2																
3																
4		450000														
5			315000													
6																
7																
8																
9		330000														
10			231000													
11																
12																
13							105000									
14					160000											
15																
16																
17																
18		310000														
19			217000													
20																
21																
22									9000							
23											15367					
24												17505				
25															14241	
0		1090000	763000	0	160000	0	105000	0	9000	0	0	15367	17505	0	14241	0
Sum		1090000	763000		160000		105000		9000			15367	17505		14241	

Utrekninger eks.1. 2010.

Bilag	Tekst	Utrekning
1.	Inngående saldo	Kommer fra inngående balanse
5.	Varekost salg (1)	Salgsinntekt salg (1) * sats for varekostnad • $315000=450000*0,7$
10.	Varekost salg (2)	Salgsinntekt salg (2) * sats for varekostnad • $231000=330000*0,7$
11.	Utlignet skatt	Kommer fra inngående balanse, betalbar skatt
19.	Varekost salg (3)	Salgsinntekt salg (3) * sats for varekostnad • $217000=310000*0,7$
23.	Renteinntekter	Rentesats * bankinnskudd inngående balanse • $15367=0,030*512225$
24.	Renter og avdrag langsiktig lån	Avdrag + (Langsiktig gjeld * rentesats) • $23005=5500+(389000*0,045)$
25.	Årets skattesats	Kommer fra resultatet

Eksempel 2: Resultat, balanse og posteringer for 2008, 2009, 2010

Resultat og balanse eks. 2.

Resultat	2010	2009	2008
Driftsinntekter			
Salgsinntekt	1 090 000	970 000	1 190 000
Driftskostnader			
Varekostnad	763 000	679 000	833 000
Lønnskostnad	160 000	150 000	140 000
<u>Annen driftskostnad</u>	<u>105 000</u>	<u>95 000</u>	<u>80 000</u>
Sum driftskostnader	1 028 000	924 000	1 053 000
Driftsresultat før avskrivninger	62 000	46 000	137 000
Avskrivninger	9 000	8 100	3 000
Driftsresultat	53 000	37 900	134 000
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	16 681	34 870	25 000
<u>Gevinst/tap på fordringer</u>	<u>-5 918</u>	<u>10 813</u>	<u>14 381</u>
Sum finansinntekter	10 763	45 682	39 381
Finanskostnader	17 505	21 698	24 000
Sum finansposter	-6 742	23 985	15 381
Resultat før skattekostnad	46 258	61 885	149 381
Skattekostnad	12 952	17 328	41 827
Årsresultat	33 306	44 557	107 554

Utgående balanse				
Eiendeler	2010	2009	2008	2007
Bygninger og tomter	1 000	1 000	1 000	4 000
Maskiner og utstyr	224 800	86 400	34 000	34 000
Varelager	165 000	228 000	57 000	110 000
Kundefordringer	-	-	-	120 000
<u>Kontanter og bankinnskudd</u>	<u>534 069</u>	<u>556 039</u>	<u>774 881</u>	<u>500 000</u>
Sum eiendeler	924 869	871 439	866 881	768 000

Egenkapital og gjeld	2010	2009	2008	2007
Egenkapital 01.01	435 111	390 554	283 000	
<u>Resultat</u>	<u>33 306</u>	<u>44 557</u>	<u>107 554</u>	
Egenkapital 31.12	468 417	435 111	390 554	283 000
Langsiktig gjeld	383 500	389 000	394 500	400 000
Leverandørgjeld	60 000	30 000	40 000	70 000
<u>Betalbar skatt</u>	<u>12 952</u>	<u>17 328</u>	<u>41 827</u>	<u>15 000</u>
Sum egenkapital og gjeld	924 869	871 439	866 881	768 000

Posterings 2008, eks. 2.

2008			Bankinnskudd		Kundefordringer		Varelager		Maskiner og utstyr		Bygninger og tomter		Leverandørgjeld		Langsiktig gjeld		Betalbar skatt	
Dato	Tekst	Bilag	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
01.01.	Inngående saldo	1	500000		120000		110000		34000		4000		70000		400000		15000	
01.01.	Betalt lev.gjeld 07	2		70000									70000					
15.02.	Mottatt KF 07	3	120000			120000												
01.02.	Partivarekjøp (1)	4					340000						340000					
15.02.	Partivaresalg (1)	5			320000													
15.02.	Varekost salg (1)	6						224000										
01.04.	Partivarekjøp (2)	7					400000						400000					
15.04.	Betaling fra kunde (1)	8	324638			324638												
15.04.	Gevinst fordringer (1)	9			4638													
15.04.	Betalt lev.gjeld (1)	10		340000									340000					
15.05.	Partivaresalg (2)	11			450000													
15.05.	Varekost salg (2)	12						315000										
30.05.	Utlignet skatt	13		15000														15000
01.06.	Betalt lev.gjeld (2)	14		400000									400000					
01.06.	Andre driftskostnader	15		80000														
01.06.	Lønn	16		140000														
15.07.	Betaling fra kunde (2)	17	482143			482143												
15.07.	Gevinst fordringer (2)	18			32143													
01.08.	Partivaresalg (3)	19			420000													
01.08.	Varekost salg (3)	20						294000										
20.09.	Bestiller nytt skip	21																
01.10.	Betaling fra kunde (3)	22	397600			397600												
01.10.	Tap fordringer (3)	23				22400												
01.11.	Partivarekjøp (3)	24					40000						40000					
31.12.	Avskrivninger	25									3000							
31.12.	Renteinntekter	26	25000															
31.12.	Renter og avdrag lån	27		29500											5500			
31.12.	Årets skattekostnad	28																41827
			1849381	1074500	1346781	1346781	890000	833000	34000	0	4000	3000	810000	850000	5500	400000	15000	56827
	Sum		774881		0		57000		34000		1000		40000		394500			41827

2008	Salgsinntekt		Varekostnad		Gevinst/tap fordringer		Lønn		Annen driftskost		Avskrivninger		Finansinntekter		Finanskostnader		Betalbar skatt	
	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
1																		
2																		
3																		
4																		
5		320000																
6			224000															
7																		
8																		
9						4638												
10																		
11		450000																
12			315000															
13																		
14																		
15									80000									
16							140000											
17																		
18						32143												
19		420000																
20			294000															
21																		
22																		
23					22400													
24																		
25										3000								
26												25000						
27													24000					
28																		41827
0	1190000		833000	0	22400	36781	140000	0	80000	0	3000	0	0	25000	24000	0	41827	0
Sum	1190000		833000			14381	140000		80000		3000			25000	24000		41827	

Utrekninger eks. 2. 2008.

Bilag	Tekst	Utrekning
1.	Inngående saldo	Kommer fra inngående balanse
6.	Varekost salg (1)	salgsinntekt salg (1) * Sats for varekostnad • $224000=320000*0,7$
8.	Betaling fra kunde (1)	Salgsinntekt / kurs ved levering * kurs ved betaling • $324638=320000/6,90*7,00$
9.	Gevinst fordringer (1)	Innbetaling - salgsinntekt • $4638=(320000/6,90*7,00)-320000$
12.	Varekost salg (2)	Salgsinntekt salg (2) * sats for varekostnad • $315000=450000*0,7$
13.	Utlignet skatt	Kommer fra inngående balanse, betalbar skatt
17.	Betaling fra kunde (2)	Salgsinntekt / kurs ved levering * kurs ved betaling • $482143=450000/7,00*7,50$
18.	Gevinst fordringer (2)	Innbetaling - salgsinntekt • $32143=482143-450000$
19.	Varekost salg (3)	salgsinntekt salg (3) * Sats for varekostnad • $294000=420000*0,7$
22.	Betaling fra kunde (3)	Salgsinntekt / kurs ved levering * kurs ved betaling • $397600=420000/7,50*7,10$
23.	Tap fordringer (3)	Salgsinntekt - innbetaling • $22400=420000-397600$
26.	Renteinntekter	Rentesats * bankinnskudd inngående balanse • $25000=0,050*500000$
27.	Renter og avdrag langsiktig lån	Avdrag + (Langsiktig gjeld * rentesats) • $29500=5500+(400000*0,060)$
28.	Årets skattesats	Kommer fra resultatet

Posterings 2009, eks. 2.

Dato	Tekst	Bilag	2009		Bankinnskudd		Kundefordringer		Varelager		Maskiner og utstyr		Bygninger og tomter		Leverandørgjeld		Langsiktig gjeld		Betalbar skatt	
			Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
01.01.	Inngående saldo	1	774881		0		57000		34000		1000				40000		394500		41827	
01.01.	Betalt lev.gjeld (3) 08	2		40000										40000						
01.02.	Partivarekjøp (1)	3				400000								400000						
15.02.	Partivaresalg (1)	4			410000															
15.02.	Varekost salg (1)	5					287000													
01.04.	Partivarekjøp (2)	6				420000								420000						
15.04.	Betalt lev.gjeld (1)	7		400000										400000						
15.04.	Betaling fra kunde (1)	8	416949			416949														
15.04.	Gevinst fordringer (1)	9			6949															
15.05.	Partivaresalg (2)	10			270000															
15.05.	Varekost salg (2)	11					189000													
30.05.	Utlignet skatt	12		41827																41827
01.06.	Betalt lev.gjeld (2)	13		420000										420000						
01.06.	Andre driftskostnader	14		95000																
01.06.	Lønn	15		150000																
01.07.	Mottar skip	16						60500						60500						
15.07.	Betaling fra kunde (2)	17	247500			247500														
15.07.	Tap fordringer (2)	18				22500														
20.07.	Betaling av skip	19		60500										60500						
01.08.	Varekost salg (3)	20					203000													
01.08.	Partivaresalg (3)	21			290000															
20.09.	Bestiller nytt skip	22																		
01.10.	Betaling fra kunde (3)	23	316364			316364														
01.10.	Gevinst fordringer (3)	24			26364															
01.11.	Partivarekjøp (3)	25				30000								30000						
31.12.	Avskrivninger	26							8100											
31.12.	Renteinntekter	27	34870																	
31.12.	Renter og avdrag lån	28		27198											5500					
31.12.	Årets skattekostnad	29																		17328
			1790563	1234524	1003313	1003313	907000	679000	94500	8100	1000	0	920500	950500	5500	394500	41827	59154		
	Sum		556039		0		228000		86400		1000			30000		389000				17328

2009	Salgsinntekt		Varekostnad		Gevinst/tap fordringer		Lønn		Annen driftskost		Avskrivninger		Finansinntekter		Finanskostnader		Betalbar skatt	
	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
1																		
2																		
3																		
4		410000																
5			287000															
6																		
7																		
8																		
9						6949												
10		270000																
11			189000															
12																		
13																		
14									95000									
15							150000											
16																		
17																		
18					22500													
19																		
20			203000															
21		290000																
22																		
23																		
24						26364												
25																		
26										8100								
27													34870					
28															21698			
29																		17328
	0	970000	679000	0	22500	33313	150000	0	95000	0	8100	0	0	34870	21698	0	17328	0
Sum		970000	679000			10813	150000		95000		8100			34870	21698		17328	

Utrekninger eks. 2. 2009

Bilag	Tekst	Utrekning
1.	Inngående saldo	Kommer fra inngående balanse
5.	Varekost salg (1)	Salgsinntekt salg (1) * sats for varekostnad • $287000=410000*0,7$
8.	Betaling fra kunde (1)	Salgsinntekt / kurs ved levering * kurs ved betaling • $416949=410000/5,90*6,00$
9.	Gevinst fordringer (1)	Innbetaling - salgsinntekt • $6949=(410000/5,90*6,00)-410000$
11.	Varekost salg (2)	Salgsinntekt salg (2) * sats for varekostnad • $189000=270000*0,7$
12.	Utlignet skatt	Kommer fra inngående balanse, betalbar skatt
16.	Mottar skip	Bestilling pålydende * Kurs levering • $60500=11000*5,50$
17.	Betaling fra kunde (2)	Salgsinntekt / kurs ved levering * kurs ved betaling • $247500=270000/6,00*5,50$
18.	Tap fordringer (2)	Salgsinntekt - innbetaling • $22500=270000-247500$
20.	Varekost salg (3)	Salgsinntekt salg (3) * sats for varekostnad • $203000=290000*0,7$
23.	Betaling fra kunde (3)	Salgsinntekt / kurs ved levering * kurs ved betaling • $316364=290000/5,50*6,00$
24.	Gevinst fordringer (3)	Innbetaling - salgsinntekt • $26364=316364-290000$
27.	Renteinntekter	Rentesats * bankinnskudd inngående balanse • $34870=0,045*774881$
28.	Renter og avdrag langsiktig lån	Avdrag + (Langsiktig gjeld * rentesats) • $27198=5500+(394500*0,055)$
29.	Årets skattesats	Kommer fra resultatet

Posterings 2010, eks. 2.

2010			Bankinnskudd		Kundefordringer		Varelager		Maskiner og utstyr		Bygninger og tomter		Leverandørgjeld		Langsiktig gjeld		Betalbar skatt	
Dato	Tekst	Bilag	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
01.01.	Inngående saldo	1	556039		0		228000		86400		1000		30000		389000		17328	
01.01.	Betalt lev.gjeld (3) 09	2		30000									30000					
01.02.	Partivarekjøp (1)	3					440000						440000					
15.02.	Partivaresalg (1)	4			450000													
15.02.	Varekost salg (1)	5					315000											
01.04.	Partivarekjøp (2)	6					200000						200000					
15.04.	Betalt lev.gjeld (1)	7		440000									440000					
15.04.	Betaling fra kunde (1)	8	443182			443182												
15.04.	Tap fordringer (1)	9				6818												
15.05.	Partivaresalg (2)	10			330000													
15.05.	Varekost salg (2)	11					231000											
30.05.	Utlignet skatt	12		17328														17328
01.06.	Betalt lev.gjeld (2)	13		200000									200000					
01.06.	Andre driftskostnader	14		105000														
01.06.	Lønn	15		160000														
01.07.	Mottar nytt skip	16						147400					147400					
15.07.	Betaling fra kunde (2)	17	340154			340154												
15.07.	Gevinst fordringer (2)	18			10154													
20.07.	Betaling av skip	19		147400									147400					
01.08.	Partivaresalg (3)	20			310000													
01.08.	Varekost salg (3)	21					217000											
01.10.	Betaling fra kunde (3)	22	300746			300746												
01.10.	Tap fordringer (3)	23				9254												
01.11.	Partivarekjøp (3)	24					60000						60000					
31.12.	Avskrivninger	25							9000									
31.12.	Renteinntekter	26	16681															
31.12.	Renter og avdrag lån	27		23005											5500			
31.12.	Årets skattekostnad	28																12952
			1656802	1122733	1100154	1100154	928000	763000	233800	9000	1000	0	817400	877400	5500	389000	17328	30280
	Sum		534069		0		165000		224800		1000		60000		383500			12952

2010	Salgsinntekt		Varekostnad		Gevinst/tap fordringer		Lønn		Annen driftskost		Avskrivninger		Finansinntekter		Finanskostnader		Betalt skatt	
	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
1																		
2																		
3																		
4		450000																
5			315000															
6																		
7																		
8																		
9					6818													
10		330000																
11			231000															
12																		
13																		
14									105000									
15							160000											
16																		
17																		
18						10154												
19																		
20		310000																
21			217000															
22																		
23					9254													
24																		
25										9000								
26												16681						
27													17505					
28																		12952
0	1090000	763000	0	16072	10154	160000	0	105000	0	9000	0	0	16681	17505	0	12952	0	
Sum	1090000	763000			-5918	160000		105000		9000			16681	17505		12952		

Utrekninger eks. 2. 2010

Bilag	Tekst	Utrekning
1.	Inngående saldo	Kommer fra inngående balanse
5.	Varekost salg (1)	Salgsinntekt salg (1) * sats for varekostnad • $315000=450000*0,7$
8.	Betaling fra kunde (1)	Salgsinntekt / kurs ved levering * kurs ved betaling • $443182=450000/6,60*6,50$
9.	Tap fordringer (1)	Salgsinntekt - innbetaling • $6818=450000-443182$
11.	Varekost salg (2)	Salgsinntekt salg (2) * sats for varekostnad • $231000=330000*0,7$
12.	Utlignet skatt	Kommer fra inngående balanse, betalbar skatt
16.	Mottar skip	Bestilling pålydende * Kurs levering • $147400=22000*6,70$
17.	Betaling fra kunde (2)	Salgsinntekt / kurs ved levering * kurs ved betaling • $340154=330000/6,50*6,70$
18.	Gevinst fordringer (2)	Innbetaling - salgsinntekt • $10154=(330000/6,50*6,70)-330000$
21.	Varekost salg (3)	Salgsinntekt salg (3) * sats for varekostnad • $217000=0,7*310000$
22.	Betaling fra kunde (3)	Salgsinntekt / kurs ved levering * kurs ved betaling • $300746=310000/6,70*6,50$
23.	Tap fordringer (3)	Salgsinntekt - innbetaling • $9254=310000-300746$
26.	Renteinntekter	Rentesats * bankinnskudd inngående balanse • $16681=0,030*556039$
27.	Renter og avdrag langsiktig lån	Avdrag + (Langsiktig gjeld * rentesats) • $23005=5500+(389000*0,045)$
28.	Årets skattesats	Kommer fra resultatet

Eksempel 3: Resultat, balanse og posteringer for 2008, 2009, 2010

Resultat og balanse eks. 3.

Resultat	2010	2009	2008
Driftsinntekter			
Salgsinntekt	1 090 000	970 000	1 190 000
Driftskostnader			
Varekostnad	763 000	679 000	833 000
Lønnskostnad	160 000	150 000	140 000
<u>Annen driftskostnad</u>	<u>105 000</u>	<u>95 000</u>	<u>80 000</u>
Sum driftskostnader	1 028 000	924 000	1 053 000
Driftsresultat før avskrivninger	62 000	46 000	137 000
Avskrivninger	9 000	8 100	3 000
Driftsresultat	53 000	37 900	134 000
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	15 076	34 223	25 000
<u>Gevinst/(tap) terminkontrakt salg</u>	<u>136 081</u>	<u>-146 944</u>	<u>51 733</u>
Sum finansinntekter	151 157	-112 721	76 733
Finanskostnader	17 505	21 698	24 000
<u>Gevinst/(tap) terminkontrakt kjøp</u>	<u>10 340</u>	<u>-15 070</u>	<u>4 400</u>
Sum finanskostnader	27 845	6 628	28 400
Sum finansposter	123 312	-119 349	48 333
Resultat før skattekostnad	176 312	-81 449	182 333
Skattekostnad	49 367	-22 806	51 053
Årsresultat	126 944	-58 643	131 280

Utgående balanse				
Eiendeler	2010	2009	2008	2007
Bygninger og tomter	1 000	1 000	1 000	4 000
Maskiner og utstyr	220 400	108 400	34 000	34 000
Varelager	165 000	228 000	57 000	110 000
Kundefordringer	-	-	-	120 000
Kontanter og bankinnskudd	556 683	502 522	760 500	500 000
<u>Terminkontrakt salg</u>	<u>31 044</u>	<u>-99 091</u>	<u>51 733</u>	<u>-</u>
Sum eiendeler	974 128	740 831	904 233	768 000

Egenkapital og gjeld	2010	2009	2008	2007
Egenkapital 01.01	355 637	414 280	283 000	
<u>Resultat</u>	<u>126 944</u>	<u>-58 643</u>	<u>131 280</u>	
Egenkapital 31.12	482 581	355 637	414 280	283 000
Verdiendring terminkontrakter	-	-	-	-
Langsiktig gjeld	383 500	389 000	394 500	400 000
Leverandørgjeld	60 000	30 000	40 000	70 000
Betalbar skatt	49 367	-22 806	51 053	15 000
<u>Terminkontrakt kjøp</u>	<u>-1 320</u>	<u>-11 000</u>	<u>4 400</u>	<u>-</u>
Sum egenkapital og gjeld	974 129	740 831	904 233	768 000

Posterings 2008, eks. 3.

2008			Bankinnskudd		Kundefordringer		Varelager		Maskiner/utstyr		Bygninger/tomter		Terminkontrakt salg	
Dato	Tekst	Bilag	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
01.01.	Inngående saldo	1	500000		120000		110000		34000		4000			
01.01.	Betalt lev.gjeld 07	2		70000										
01.02.	Partivarekjøp (1)	3					340000							
15.02.	Betaling KF 07	4	120000			120000								
15.02.	Partivaresalg (1)	5			320000									
15.02.	Varekost salg (1)	6						224000						
01.04.	Partivarekjøp (2)	7					400000							
15.04.	Betaling fra kunde (1)	8	320000			320000								
15.04.	Betalt lev.gjeld (1)	9		340000										
15.05.	Partivaresalg (2)	10			450000									
15.05.	Varekost salg (2)	11						315000						
30.05.	Utlignet skatt	12		15000										
01.06.	Betalt lev.gjeld (2)	13		400000										
01.06.	Andre driftskostnader	14		80000										
01.06.	Lønn	15		140000										
15.07.	Betaling fra kunde (2)	16	450000			450000								
01.08.	Partivaresalg (3)	17			420000									
01.08.	Varekost salg (3)	18						294000						
15.08.	Inngår terminkontrakt for salg (1) 09	19												
15.08.	Inngår terminkontrakt for salg (2) 09	20												
15.08.	Inngår terminkontrakt for salg (3) 09	21												
20.09.	Bestiller nytt skip	22												
20.09.	Termin skip 09	23												
01.10.	Betaling fra kunde (3)	24	420000			420000								
01.11.	Partivarekjøp (3)	25					40000							
31.12.	Avskrivninger	26									3000			
31.12.	Renteinntekter	27	25000											
31.12.	Renter og avdrag lån	28		29500										
31.12.	Endring i v.v. terminkontrakt salg (1)	29											21867	
31.12.	Endring i v.v. terminkontrakt salg (2)	30											14400	
31.12.	Endring i v.v. terminkontrakt salg (3)	31											15467	
31.12.	Endring i v.v. termin skip	32												
31.12.	Årets skattekostnad	33												
			1835000	1074500	1310000	1310000	890000	833000	34000	0	4000	3000	51733	0
	Sum		760500		0		57000		34000		1000		51733	

2008	Leverandørgjeld		Langsiktig gjeld		Betalbar skatt		Verdiendr. termin		Termin kjøp		Salgsinntekt		Gev/tap termin salg		
	Bilag	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
1			70000		400000		15000								
2	70000														
3			340000												
4															
5												320000			
6															
7			400000												
8															
9	340000														
10												450000			
11															
12					15000										
13	400000														
14															
15															
16															
17												420000			
18															
19															
20															
21															
22															
23															
24															
25			40000												
26															
27															
28				5500											
29															21867
30															14400
31															15467
32										4400					
33							51053								
	810000	850000	5500	400000	15000	66053	0	0	0	4400	0	1190000	0	0	51733
Sum		40000		394500		51053		0		4400		1190000			51733

2008	Varekostnad		Gev/tap termin kjøp		Lønn		Annen driftskost		Avskrivninger		Finansinntekter		Finanskostnader		Betalbar skatt		
	Bilag	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
1																	
2																	
3																	
4																	
5																	
6	224000																
7																	
8																	
9																	
10																	
11	315000																
12																	
13																	
14								80000									
15					140000												
16																	
17																	
18	294000																
19																	
20																	
21																	
22																	
23																	
24																	
25																	
26									3000								
27											25000						
28												24000					
29																	
30																	
31																	
32				4400													
33																	51053
	833000	0	4400	0	140000	0	80000	0	3000	0	0	25000	24000	0	51053	0	
Sum	833000		4400		140000		80000		3000			25000	24000		51053		

Utrekninger eks.3. 2008

Bilag	Tekst	Utrekning
1.	Inngående saldo	Kommer fra inngående balanse
6.	Varekost salg (1)	Salgsinntekt salg (1) * sats for varekostnad • $224000=320000*0,7$
11.	Varekost salg (2)	Salgsinntekt salg (2) * sats for varekostnad • $315000=450000*0,7$
12.	Utlignet skatt	Kommer fra inngående balanse, betalbar skatt
18.	Varekost salg (3)	Salgsinntekt salg (3) * sats for varekostnad • $294000=420000*0,7$
27.	Renteinntekter	Rentesats * bankinnskudd inngående balanse • $25000=0,050*500000$
28.	Renter og avdrag langsiktig lån	Avdrag + (Langsiktig gjeld * rentesats) • $29500=5500+(400000*0,060)$
29.	Endr. v.v. Termin salg (1)	(Kurs inngåelse - kurs årsskiftet) * Beløp inngåelse • $21867=(7,53-7,13)*(410000/7,50)$
30.	Endr. v.v. Termin salg (2)	(Kurs inngåelse - kurs årsskiftet) * Beløp inngåelse • $14400=(7,53-7,13)*(270000/7,50)$
31.	Endr. v.v. Termin salg (3)	(Kurs inngåelse - kurs årsskiftet) * Beløp inngåelse • $15467=(7,53-7,13)*(290000/7,50)$
32.	Endr. v.v. Termin skip	(Kurs inngåelse - kurs årsskiftet) * Beløp inngåelse • $4400=(7,53-7,13)*11000$
33.	Årets skattesats	Kommer fra resultatet

Posterings 2009, eks. 3.

	2009	Bilag	Bankinnskudd	Kundefordringer	Varelager	Maskiner/utstyr	Bygninger/tomter	Terminkontrakt salg						
01.01.	Inngående saldo	1	760500	0	57000	34000	1000	51733						
01.02.	Partivarekjøp (1)	2			400000									
15.02.	Varekost salg (1)	3			287000									
15.02.	V.v. termin levering, salg (1)	4						65600						
15.02.	Levering salg (1)	5		322533										
15.02.	Justering pga. endring i kurs inng.-levering (1)	6												
01.04.	Partivarekjøp (2)	7			420000									
15.04.	Endr. V.v. termin levering-betaling, salg (1)	8						3827						
15.04.	Mottar betaling salg (1)	9	328000	322533										
15.04.	Oppgjør termin salg (1)	10	83640					83640						
15.04.	Betalt lev.gjeld (1)	11	400000											
15.05.	Varekost salg (2)	12			189000									
15.05.	V.v. termin levering, salg (2)	13						39600						
15.05.	Levering salg (2)	14		216000										
15.05.	Justering pga. endring i kurs inng.-levering (2)	15												
01.06.	Betalt lev.gjeld (2)	16	420000											
01.06.	Driftskost, lønn, utl.skatt, avskr, renter, skatt, lev.gj 08	17	34223	363251		8100								
15.07.	Endring v.v. termin levering-betaling, salg (2)	18						19080						
15.07.	Mottar betaling salg (2)	19	198000	216000										
15.07.	Oppgjør termin salg (2)	20	73080					73080						
01.07.	V.v. termin levering, skip	21												
01.07.	Levering skip	22				60500								
01.07.	Justering pga. endring i kurs inng.-levering, skip	23				22000								
20.07.	Endring v.v termin lev.-betaling, skip	24												
20.07.	Betaling av skip	25	60500											
20.07.	Oppgjør termin skip	26	22330											
01.08.	Varekost salg (3)	27			203000									
01.08.	V.v. termin levering, salg (3)	28						61867						
01.08.	Levering salg (3)	29		212667										
01.08.	Justering pga. endring i kurs inng.-levering (3)	30												
15.08.	Inngår termin salg (1) 10	31												
15.08.	Inngår termin salg (2) 10	32												
15.08.	Inngår termin salg (3) 10	33												
20.09.	Bestiller nytt skip og inngår i termin for skip	34												
01.10.	Endr. V.v. termin salg (3)	35						18173						
01.10.	Mottar betaling salg (3)	36	232000	212667										
01.10.	Oppgjør termin salg (3)	37	59160					59160						
01.11.	Partivarekjøp (3)	38			30000									
31.12.	Endr. v.v. Termin salg (1)	39						40909						
31.12.	Endr. v.v. Termin salg (2)	40						30000						
31.12.	Endr. v.v. Termin salg (3)	41						28182						
31.12.	Endr. V.v. termin salg (3)	42												
			1768603	1266081	751200	751200	907000	679000	116500	8100	1000	0	237880	336971
	Sum		502522	0	228000	108400	1000	-99091						

2009	Leverandørgjeld	Langsiktig gjeld	Betalbar skatt	Verdiendr.termin	Termin kjøp	Salgsinntekt	Gev/tap termin salg							
1	40000	394500	51053	0	4400									
2	400000													
3														
4							65600							
5						322533								
6						87467	87467							
7	420000													
8							3827							
9							5467							
10														
11	400000													
12														
13							39600							
14						216000								
15						54000	54000							
16	420000													
17	40000	5500	51053	-22806										
18							19080							
19							18000							
20														
21					17600									
22	60500													
23														
24					330									
25	60500													
26					22330									
27														
28							61867							
29						212667								
30						77333	77333							
31														
32														
33														
34														
35							18173							
36							19333							
37														
38	30000													
39							40909							
40							30000							
41							28182							
42					11000									
	920500	950500	5500	394500	51053	28248	0	33330	0	22330	0	970000	357891	210947
Sum		30000		389000		-22806		0		-11000		970000		-146944

2009	Varekostnad	Gev/tap termin kjøp	Lønn	Annen driftskost	Avskrivninger	Finansinntekter	Finanskostnader	Betalbar skatt								
1																
2																
3	287000															
4																
5																
6																
7																
8																
9																
10																
11																
12	189000															
13																
14																
15																
16																
17			150000	95000	8100	34223	21698	-22806								
18																
19																
20																
21		17600														
22																
23			22000													
24		330														
25																
26																
27	203000															
28																
29																
30																
31																
32																
33																
34																
35																
36																
37																
38																
39																
40																
41																
42			11000													
	679000	0	17930	33000	150000	0	95000	0	8100	0	0	34223	21698	0	-22806	0
Sum	679000		-15070		150000		95000		8100			34223	21698		-22806	

Utrekninger eks.3. 2009

Bilag	Tekst	Utrekning
1.	Inngående saldo	Kommer fra inngående balanse
3.	Varekost salg (1)	Salgsinntekt salg (1) * sats for varekostnad • $287000=410000*0,7$
4.	V.v. Termin årsskiftet - levering, salg (1)	(Kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp - (kurs inngåelse - kurs årsskiftet) * sikret beløp • $65600=(7,53-5,93)*(410000/7,50)-((7,53-7,13)*(410000/7,50))$
5.	Levering salg (1)	Spotkurs levering * sikret beløp • $322533=5,90*(410000/7,50)$
6.	Justering pga. endring kurs inngåelse - levering (1)	(Kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp • $87467=(7,53-5,93)*(410000/7,50)$
8.	Endr. V.v. termin levering – betaling salg (1)	(Kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp - (kurs inngåelse - spotkurs betaling) * sikret beløp • $3827=((7,53-5,93)*(410000/7,50))-((7,53-6,00)*(410000/7,50))$
9.	Mottar betaling salg (1)	Spotkurs betaling * sikret beløp, spotkurs levering * sikret beløp, differanse • $328000=6,00*(410000/7,50)$ • $322533=5,90*(410000/7,50)$ • $5467=328000-322533$
10.	Oppgjør termin salg (1)	(Kurs inngåelse - spotkurs betaling) * sikret beløp • $83640=(7,53-6,00)*(410000/7,50)$
12.	Varekost salg (2)	Salgsinntekt salg (2) * sats for varekostnad • $189000=270000*0,7$
13.	V.v. Termin årsskiftet - levering, salg (2)	(Kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp - (kurs inngåelse - kurs årsskiftet) * sikret beløp • $39600=(7,53-6,03)*(270000/7,50)-((7,53-7,13)*(270000/7,50))$
14.	Levering salg (2)	Spotkurs levering * sikret beløp • $216000=6,00*(270000/7,50)$
15.	Justering pga. endring kurs inngåelse - levering (2)	(Kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp • $54000=(7,53-6,03)*(270000/7,50)$
17.	Driftskost, lønn, utl.skatt, avskr, renter, skatt, lev.gj 08, skatt	En oppsamling av flere poster pga. plassproblem. Utrekning for hver enkelt post er lik som eks. 1 og eks. 2
18.	Endr. V.v. termin levering – betaling salg (2)	(Kurs inngåelse - spotkurs betaling) * sikret beløp - (kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp • $19080=((7,53-5,50)*(270000/7,50))-((7,53-6,03)*(270000/7,50))$
19.	Mottar betaling salg (2)	Spotkurs betaling * sikret beløp, spotkurs levering * sikret beløp, differanse • $198000=5,50*(270000/7,50)$ • $216000=6,00*(270000/7,50)$ • $18000=216000-198000$
20.	Oppgjør termin salg (2)	(Kurs inngåelse - spotkurs betaling) * sikret beløp • $73080=(7,53-5,50)*(270000/7,50)$

21.	V.v. Termin årsskiftet - levering , skip	(Kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp - (kurs inngåelse - kurs årsskiftet) * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $17600 = ((7,53 - 5,53) * 11000) - (7,53 - 7,13) * 11000$
22.	Levering skip	Spotkurs levering * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $60500 = 5,50 * 11000$
23.	Justering pga. endring kurs inngåelse - levering, skip	(Kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $22000 = (7,53 - 5,53) * 11000$
24.	Endr. V.v. termin levering – betaling, skip	(Kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp - (kurs inngåelse - spotkurs betaling) * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $330 = (7,53 - 5,50) * 11000 - (7,53 - 5,53) * 11000$
25.	Betaler skip	Spotkurs betaling * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $60500 = 5,50 * 11000$
26.	Oppgjør termin, skip	(Kurs inngåelse - spotkurs betaling) * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $22330 = (7,53 - 5,50) * 11000$
27.	Varekost salg (3)	Salgsinntekt salg (3) * sats for varekostnad <ul style="list-style-type: none"> • $203000 = 290000 * 0,7$
28.	V.v. Termin årsskiftet - levering, salg (3)	(Kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp - (kurs inngåelse - kurs årsskiftet) * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $61867 = (7,53 - 5,53) * (290000 / 7,50) - ((7,53 - 7,13) * (290000 / 7,50))$
29.	Levering salg (3)	Spotkurs levering * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $212667 = 5,50 * (290000 / 7,50)$
30.	Justering pga. endring kurs inngåelse - levering (3)	(Kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $77333 = (7,53 - 5,53) * (290000 / 7,50)$
35.	Endr. V.v. termin levering – betaling salg (3)	(Kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp - (kurs inngåelse - spotkurs betaling) * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $18173 = ((7,53 - 5,53) * (290000 / 7,50)) - ((7,53 - 6,00) * (290000 / 7,50))$
36.	Mottar betaling salg (3)	Spotkurs betaling * sikret beløp, spotkurs levering * sikret beløp, differanse <ul style="list-style-type: none"> • $232000 = 6,00 * (290000 / 7,50)$ • $212667 = 5,50 * (290000 / 7,50)$ • $19333 = 232000 - 212667$
37.	Oppgjør termin salg (3)	(Kurs inngåelse - spotkurs betaling) * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $59160 = (7,53 - 6,00) * (290000 / 7,50)$
39.	Endr. v.v. Termin salg (1)	(Kurs årsskiftet - kurs inngåelse) * Beløp inngåelse <ul style="list-style-type: none"> • $40909 = (6,03 - 5,53) * (450000 / 5,50)$
40.	Endr. v.v. Termin salg (2)	(Kurs årsskiftet - kurs inngåelse) * Beløp inngåelse <ul style="list-style-type: none"> • $30000 = (6,03 - 5,53) * (330000 / 5,50)$
41.	Endr. v.v. Termin salg (3)	(Kurs årsskiftet - kurs inngåelse) * Beløp inngåelse <ul style="list-style-type: none"> • $28182 = (6,03 - 5,53) * (310000 / 5,50)$
42.	Endr. v.v. Termin skip	(Kurs årsskiftet - kurs inngåelse) * Beløp inngåelse <ul style="list-style-type: none"> • $11000 = (6,03 - 5,53) * 22000$

Posterings 2010, eks. 3.

	2010	Bilag	Bankinnskudd	Kundefordringer	Varelager	Maskiner/utstyr	Bygninger/tomter	Terminkontrakt salg						
01.01.	Inngående saldo	1	502522	0	228000	108400	1000	-99091						
01.02.	Partivarekjøp (1)	2			440000									
15.02.	Varekost salg (1)	3			315000									
15.02.	V.v. Termin levering, salg (1)	4						49091						
15.02.	Levering salg (1)	5		540000										
15.02.	Justering endring i kurs inng.-levering, salg (1)	6												
15.04.	Partivarekjøp (2)	7			200000									
15.04.	Endr. V.v. termin betaling-levering, salg (1)	8						10636						
15.04.	Mottar betaling salg (1)	9	531818	540000										
15.04.	Oppgjør termin salg (1)	10	79364					79364						
15.04.	Betalt lev.gjeld (1)	11	440000											
15.05.	Varekost salg (2)	12			231000									
15.05.	V.v. termin levering, salg (2)	13						30000						
15.05.	Levering salg (2)	14		390000										
15.05.	Justering pga. Endring i kurs inng.-levering, salg (2)	15												
01.06.	Betalt lev.gjeld (2)	16	200000											
01.06.	Driftskost, lønn, avskr. utl. Skatt, lev.gj 09, renter	17	15076	295199		9000								
01.07.	V.v. Termin levering, skip	18												
01.07.	Levering skip	19				147400								
01.07.	Justering pga. endring i kurs inng.-levering, skip	20				26400								
15.07.	Endr.v.v. Salg 2 lev.	21						10200						
15.07.	Betaling salg (2)	22	402000	390000										
15.07.	Oppgjør termin salg (2)	23	70 200					70 200						
20.07.	Endring v.v termin levering-betaling, skip	24												
20.07.	Betaling av skip	25	147400											
20.07.	Oppgjør termin skip	26	25740											
01.08.	Varekost salg (3)	27			217000									
01.08.	V.v. termin levering, salg (3)	28						39455						
01.08.	Levering salg (3)	29		377636										
01.08.	Justering pga. endring i kurs inng.-levering, salg (3)	30												
15.08.	Inngår termin salg (1) 11	31												
15.08.	Inngår termin salg (2) 11	32												
15.08.	Inngår termin salg (3) 11	33												
01.10.	Endring v.v. termin levering-betaling, salg (3)	34						12964						
01.10.	Betaling salg (3)	35	366364	377636										
01.10.	Oppgjør termin salg (3)	36	54673					54673						
01.11.	Partivarekjøp (3)	37			60000									
31.12.	Endr. v.v. Termin salg (1)	38						11940						
31.12.	Endr. v.v. Termin salg (2)	39						9851						
31.12.	Endr. v.v. Termin salg (3)	40						9254						
31.12.	Årets skattekostnad	41												
	Sum		1843519	1286835	1307636	1307636	928000	763000	255800	35400	1000	0	159790	128746
			556684	0	165000	220400	1000	31044						

2010	Leverandørgjeld	Langsiktig gjeld	Betalbar skatt	Verdiendr.termin	Termin kjøp	Salgsinntekt	Gev/tap termin salg							
1	30000	389000	-22806	0	-11000									
3	440000													
4														
5							49091							
6						540000								
7						90000	90000							
8	200000													
9							10636							
10							8182							
11														
12	440000													
13														
14							30000							
15						390000								
16						60000	60000							
18	200000													
19	30000	5500	-22806											
21					15400									
22	147400													
23														
24							10200							
25							12000							
26														
27					660									
28	147400													
29					25740									
30														
31							39455							
32						377636								
33						67636	67636							
34														
35														
36														
37							12964							
38							11273							
39														
40	60000													
44							11940							
45							9851							
46							9254							
47			49367											
Sum	817400	877400	5500	389000	-22806	26562	0	0	16060	14740	217636	1307636	148200	284281
		60000		383500		49367		0		-1320		1090000		136081

2010	Varekostnad	Gev/tap termin kjøp	Lønn	Annen driftskost	Avskrivninger	Finansinntekter	Finanskostnader	Betalbar skatt								
1																
3																
4	315000															
5																
6																
7																
8																
9																
10																
11																
12																
13	231000															
14																
15																
16																
18					9000											
19			160000	105000		15076	17505									
21		15400														
22																
23		26400														
24																
25																
26																
27		660														
28																
29																
30	217000															
31																
32																
33																
34																
35																
36																
37																
38																
39																
40																
44																
45																
46																
47								49367								
	763000	0	26400	16060	160000	0	105000	0	9000	0	0	15076	17505	0	49367	0
Sum	763000	10340		160000	105000	9000			15076	17505		49367				

Utrekninger eks.3. 2010

Bilag	Tekst	Utrekning
1.	Inngående saldo	Kommer fra inngående balanse
3.	Varekost salg (1)	Salgsinntekt salg (1) * sats for varekostnad • $315000=450000*0,7$
4.	V.v. Termin årsskiftet - levering, salg (1)	(Kurs levering - kurs inngåelse) * sikret beløp - (kurs årsskiftet - kurs inngåelse) * sikret beløp • $49091=(6,63-5,53)*(450000/5,50)-(6,03-5,53)*(450000/5,50)$
5.	Levering salg (1)	Spotkurs levering * sikret beløp • $540000=6,60*(450000/5,50)$
6.	Endring kurs inngåelse - levering (1)	(Kurs levering - kurs inngåelse) * sikret beløp • $90000=(6,63-5,53)*(450000/5,50)$
8.	Endr. V.v. termin levering – betaling salg (1)	(Kurs levering - kurs inngåelse) * sikret beløp - (spotkurs betaling - kurs inngåelse) * sikret beløp • $10636=((6,63-5,53)*(450000/5,50))-((6,50-5,53)*(450000/5,50))$
9.	Mottar betaling salg (1)	Spotkurs betaling * sikret beløp, spotkurs levering * sikret beløp, differanse • $531818=6,50*(450000/5,50)$ • $540000=6,60*(450000/5,50)$ • $8182=540000-531818$
10.	Oppgjør termin salg (1)	(Kurs inngåelse - spotkurs betaling) * sikret beløp • $79364=(6,50-5,53)*(450000/5,50)$
12.	Varekost salg (2)	Salgsinntekt salg (2) * sats for varekostnad • $231000=330000*0,7$
13.	V.v. Termin årsskiftet - levering, salg (2)	(Kurs levering - kurs inngåelse) * sikret beløp - (kurs årsskiftet - kurs inngåelse) * sikret beløp • $30000=(6,53-5,53)*(330000/5,50)-(6,03-5,53)*(330000/5,50)$
14.	Levering salg (2)	Spotkurs levering * sikret beløp • $390000=6,50*(330000/5,50)$
15.	Endring kurs inngåelse - levering (2)	(Kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp • $60000=(6,53-5,53)*(330000/5,50)$
17.	Driftskost, lønn, utl.skatt, avskr, renter, skatt, lev.gj 08, skatt	En oppsamling av flere poster pga. plassproblem. Utrekning for hver enkelt post er lik som eks. 1 og eks. 2
18.	V.v. Termin årsskiftet - levering , skip	(Kurs levering - kurs inngåelse) * sikret beløp - (kurs inngåelse - kurs årsskiftet) * sikret beløp • $15400=(6,73-5,53)*22000-(6,03-5,53)*22000$
19.	Levering skip	Spotkurs levering * sikret beløp • $147400=6,70*22000$
20.	Endring kurs inngåelse – levering, skip	(Kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp • $26400=(6,73-5,53)*22000$
21.	Endr. V.v. termin levering – betaling salg (2)	(Kurs inngåelse - spotkurs betaling) * sikret beløp - (kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp • $10200=((6,70-5,53)*(330000/5,50))-((6,53-5,53)*(330000/5,50))$

22.	Mottar betaling salg (2)	Spotkurs betaling * sikret beløp, spotkurs levering * sikret beløp, differanse <ul style="list-style-type: none"> • $402000=6,70*(330000/5,50)$ • $390000=6,50*(330000/5,50)$ • $12000=402000-390000$
23.	Oppgjør termin salg (2)	(Spotkurs betaling - kurs inngåelse) * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $70\ 200=(6,70-5,53)*(330000/5,50)$
24.	Endr. V.v. termin levering – betaling, skip	(Kurs inngåelse - spotkurs betaling) * sikret beløp - (kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $660=(5,53-6,70)*22000-(5,53-6,73)*22000$
25.	Betaler skip	Spotkurs betaling * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $147400=6,70*22000$
26.	Oppgjør termin, skip	(Spotkurs betaling - kurs inngåelse) * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $25740=(6,70-5,53)*22000$
27.	Varekost salg (3)	Salgsinntekt salg (3) * sats for varekostnad <ul style="list-style-type: none"> • $217000=310000*0,7$
28.	V.v. Termin årsskiftet - levering, salg (3)	(Kurs levering - kurs inngåelse) * sikret beløp - (kurs årsskiftet - kurs inngåelse) * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $39455=(6,73-5,53)*(310000/5,50)-(6,03-5,53)*(310000/5,50)$
29.	Levering salg (3)	Spotkurs levering * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $377636=6,70*(310000/5,50)$
30.	Endring kurs inngåelse - levering (3)	(Kurs levering - kurs inngåelse) * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $67636=(6,73-5,53)*(310000/5,50)$
34.	Endr. V.v. termin levering – betaling salg (3)	(Kurs inngåelse - kurs levering) * sikret beløp - (kurs inngåelse - spotkurs betaling) * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $12964=((5,53-6,73)*(310000/5,50))-((5,53-6,5)*(310000/5,50))$
35.	Mottar betaling salg (3)	Spotkurs betaling * sikret beløp, spotkurs levering * sikret beløp, differanse <ul style="list-style-type: none"> • $366364=6,50*(310000/5,50)$ • $377636=6,70*(310000/5,50)$ • $11273=377636-366364$
36.	Oppgjør termin salg (3)	(Spotkurs betaling - kurs inngåelse) * sikret beløp <ul style="list-style-type: none"> • $54673=(6,50-5,53)*(310000/5,50)$
38.	Endr. v.v. Termin salg (1)	(Kurs inngåelse – kurs årsskiftet) * Beløp inngåelse <ul style="list-style-type: none"> • $11940=(6,73-6,53)*(400000/6,70)$
39.	Endr. v.v. Termin salg (2)	(Kurs inngåelse – kurs årsskiftet) * Beløp inngåelse <ul style="list-style-type: none"> • $9851=(6,73-6,53)*(330000/6,70)$
40.	Endr. v.v. Termin salg (3)	(Kurs inngåelse – kurs årsskiftet) * Beløp inngåelse <ul style="list-style-type: none"> • $9254=(6,73-6,53)*(310000/6,70)$
41.	Årets skattesats	Kommer fra resultatet

Eksempel 4: Resultat, balanse og posteringer for 2008, 2009, 2010

Resultat og balanse eks. 4.

Resultat	2010	2009	2008
Driftsinntekter			
Salgsinntekt	1 090 000	970 000	1 190 000
Driftskostnader			
Varekostnad	763 000	679 000	833 000
Lønnskostnad	160 000	150 000	140 000
<u>Annen driftskostnad</u>	<u>105 000</u>	<u>95 000</u>	<u>80 000</u>
Sum driftskostnader	1 028 000	924 000	1 053 000
Driftsresultat før avskrivninger	62 000	46 000	137 000
Avskrivninger	9 000	8 100	3 000
Driftsresultat	53 000	37 900	134 000
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	15 473	34 223	25 000
<u>Gevinst/tap terminkontrakt salg</u>	<u>5 945</u>	<u>3 880</u>	<u>-</u>
Sum finansinntekter	21 419	38 103	25 000
Finanskostnader	17 505	21 698	24 000
<u>Gevinst/tap terminkontrakt kjøp</u>	<u>-660</u>	<u>330</u>	<u>-</u>
Sum finanskostnader	16 845	22 028	24 000
Sum finansposter	4 574	16 075	1 000
Resultat før skattekostnad	57 574	53 975	135 000
Skattekostnad	16 121	15 113	37 800
Årsresultat	41 453	38 862	97 200

Utgående balanse				
Eiendeler	2010	2009	2008	2007
Bygninger og tomter	1 000	1 000	1 000	4 000
Maskiner og utstyr	220 400	108 400	34 000	34 000
Varelager	165 000	228 000	57 000	110 000
Kundefordringer	-	-	-	120 000
Kontanter og bankinnskudd	532 416	515 775	760 500	500 000
<u>Terminkontrakt salg</u>	<u>31 044</u>	<u>-99 091</u>	<u>51 733</u>	<u>-</u>
Sum eiendeler	949860	754 084	904 233	768 000

Egenkapital og gjeld	2010	2009	2008	2007
Egenkapital 01.01	419 062	380 200	283 000	
<u>Resultat</u>	<u>41 453</u>	<u>38 862</u>	<u>97 200</u>	
Egenkapital 31.12	460 515	419 062	380 200	283 000
Verdiendring terminkontrakter	31 045	-88 091	47 333	-
Langsiktig gjeld	383 500	389 000	394 500	400 000
Leverandørgjeld	60 000	30 000	40 000	70 000
Betalbar skatt	16 121	15 113	37 800	15 000
<u>Terminkontrakt kjøp</u>	<u>-1 320</u>	<u>-11 000</u>	<u>4 400</u>	<u>-</u>
Sum egenkapital og gjeld	949 861	754 084	904 233	768 000

Posterings 2008, eks. 4.
Se eks. 3 for utregninger.

2008			Bankinnskudd		Kundefordringer		Varelager		Maskiner og utstyr		Bygninger og tomter		Terminkontrakt salg	
Dato	Tekst	Bilag	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
01.01.	Inngående saldo	1	500000		120000		110000		34000		4000			
01.01.	Betalt lev.gjeld 07	2		70000										
01.02.	Partivarekjøp (1)	3					340000							
15.02.	Betaling KF 07	4	120000			120000								
15.02.	Partivaresalg (1)	5			320000									
15.02.	Varekost salg (1)	6						224000						
01.04.	Partivarekjøp (2)	7					400000							
15.04.	Betaling fra kunde (1)	8	320000			320000								
15.04.	Betalt lev.gjeld (1)	9		340000										
15.05.	Partivaresalg (2)	10			450000									
15.05.	Varekost salg (2)	11						315000						
30.05.	Utlignet skatt	12		15000										
01.06.	Betalt lev.gjeld (2)	13		400000										
01.06.	Andre driftskostnader	14		80000										
01.06.	Lønn	15		140000										
15.07.	Betaling fra kunde (2)	16	450000			450000								
01.08.	Partivaresalg (3)	17			420000									
01.08.	Varekost salg (3)	18						294000						
15.08.	Inngår terminkontrakt for salg (1) 09	19												
15.08.	Inngår terminkontrakt for salg (2) 09	20												
15.08.	Inngår terminkontrakt for salg (3) 09	21												
20.09.	Bestiller nytt skip	22												
20.09.	Inngår terminkontrakt for skip 09	23												
01.10.	Betaling fra kunde (3)	24	420000			420000								
01.11.	Partivarekjøp (3)	25					40000							
31.12.	Avskrivninger	26										3000		
31.12.	Renteinntekter	27	25000											
31.12.	Renter og avdrag lån	28		29500										
31.12.	Endr. v.v. Termin siden inng. salg (1)	29												21867
31.12.	Endr. v.v. Termin siden inng. salg (2)	30												14400
31.12.	Endr. v.v. Termin siden inng. salg (3)	31												15467
31.12.	Endr. v.v. Termin siden inng. skip	32												
31.12.	Årets skattekostnad	33												
			1835000	1074500	1310000	1310000	890000	833000	34000	0	4000	3000	51733	0
	Sum		760500		0		57000		34000		1000		51733	

2008 Bilag	Leverandørgjeld		Langsiktig gjeld		Betalb. skatt		Verdiendr. termin		Terminkontrakt kjøp		Salgsinntekt		Gevinst/tap termin salg	
	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
1		70000		400000		15000								
2	70000													
3		340000												
4														
5												320000		
6														
7		400000												
8														
9	340000													
10												450000		
11														
12					15000									
13	400000													
14														
15														
16														
17												420000		
18														
19														
20														
21														
22														
23														
24														
25		40000												
26														
27														
28			5500											
29									21867					
30									14400					
31									15467					
32							4400			4400				
33							37800							
	810000	850000	5500	400000	15000	52800	4400	51733	0	4400	0	1190000	0	0
Sum		40000		394500		37800		47333		4400		1190000		0

2008	Varekostnad		Gevinst/tap termin kjøp		Lønn		Annen driftskostnad		Avskrivninger		Finansinntekter		Finanskostnader		Betalbar skatt		
	Bilag	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
1																	
2																	
3																	
4																	
5																	
6		224000															
7																	
8																	
9																	
10																	
11		315000															
12																	
13																	
14							80000										
15					140000												
16																	
17																	
18		294000															
19																	
20																	
21																	
22																	
23																	
24																	
25																	
26									3000								
27											25000						
28												24000					
29																	
30																	
31																	
32																	
33																	37800
	833000	0	0	0	140000	0	80000	0	3000	0	0	25000	24000	0	37800	0	
Sum	833000		0		140000		80000		3000			25000	24000		37800		

Posterings 2009, eks. 4.

2009			Bankinnskudd		Kundefordringer		Varelager		Maskiner og utstyr		Bygninger og tomter		Terminkontrakt salg	
Dato	Tekst	Bilag	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
01.01.	Inngående saldo	1	760500		0		57000		34000		1000		51733	
01.02.	Partivarekjøp (1)	2					400000							
15.02.	Varekost salg (1)	3					287000							
15.02.	V.v. termin ved levering, salg (1)	4											65600	
15.02.	Levering salg (1)	5			322533									
15.02.	Justering pga. endring i kurs inng.-levering, salg (1)	6												
01.04.	Partivarekjøp (2)	7					420000							
15.04.	Endring v.v. termin levering – betaling, salg (1)	8												3827
15.04.	Mottar betaling salg (1)	9	328000			322533								
15.04.	Oppgjør termin salg (1)	10	83640											83640
15.04.	Betalt lev.gjeld (1)	11		400000										
15.05.	Varekost salg (2)	12					189000							
15.05.	V.v. termin ved levering, salg (2)	13											39600	
15.05.	Levering salg (2)	14			216000									
15.05.	Endring kurs inng. (2)	15												
01.06.	Betalt lev.gjeld (2)	16		420000										
01.06.	Driftskost, lønn, utl.skatt, avskr, renter, skatt, lev.gj 08, skatt	17	34223	349998					8100					
15.07.	Endring v.v. termin levering – betaling, salg (2)	18											19080	
15.07.	Mottar betaling salg (2)	19	198000			216000								
15.07.	Oppgjør termin salg (2)	20	73080											73080
01.07.	V.v. Termin ved levering, skip	21												
01.07.	Levering skip	22							60500					
01.07.	Justering pga endring i kurs inng.-levering, skip	23							22000					
20.07.	Endring v.v termin levering-betaling, skip	24												
20.07.	Betaling av skip	25		60500										
20.07.	Oppgjør termin skip	26		22330										
01.08.	Varekost salg (3)	27					203000							
01.08.	V.v. termin ved levering, salg (3)	28											61867	
01.08.	Levering salg (3)	29			212667									
01.08.	Justering pga. Endring i kurs inng.-levering (3)	30												
15.08.	Inngår termin salg (1) 10	31												
15.08.	Inngår termin salg (2) 10	32												
15.08.	Inngår termin salg (3) 10	33												
20.09.	Bestiller nytt skip og inngår i termin, skip	34												
01.10.	Endring v.v. termin levering-betaling, salg (3)	35												18173
01.10.	Mottar betaling salg (3)	36	232000			212667								
01.10.	Oppgjør termin salg (3)	37	59160											59160
01.11.	Partivarekjøp (3)	38					30000							
31.12.	Endr. v.v. Termin siden inng. salg (1)	39												40909
31.12.	Endr. v.v. Termin siden inng. salg (2)	40												30000
31.12.	Endr. v.v. Termin siden inng. salg (3)	41												28182
31.12.	Endr. v.v. Termin siden inng. skip	42												
			1768603	1252828	751200	751200	907000	679000	116500	8100	1000	0	237880	336971
	Sum		515775		0		228000		108400		1000		-99091	

2009	Leverandørgjeld		Langsiktig gjeld		Betalbar skatt		Verdiendr. termin		Terminkontrakt kjøp		Salgsinntekt		Gevinst/tap termin salg	
Bilag	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
1		40000		394500		37800		47333		4400				
2		400000												
3														
4								65600						
5												322533		
6							87467					87467		
7		420000												
8													3827	
9														5467
10														
11	400000													
12														
13								39600						
14												216000		
15							54000					54000		
16	420000													
17	40000		5500		37800	15113								
18														19080
19													18000	
20														
21							17600			17600				
22		60500												
23								22000						
24										330				
25	60500													
26									22330					
27														
28								61867						
29												212667		
30							77333					77333		
31														
32														
33														
34														
35													18173	
36														19333
37														
38		30000												
39							40909							
40							30000							
41							28182							
42								11000	11000					
Sum	920500	950500	5500	394500	37800	52913	335491	247400	33330	22330	0	970000	40000	43880
		30000		389000		15113		-88091		-11000		970000		3880

2009 Bilag	Varekostnad		Gevinst/tap termin kjøp		Lønn		Annen driftskostnad		Avskrivninger		Finansinntekter		Finanskostnader		Betalbar skatt	
	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
1																
2																
3	287000															
4																
5																
6																
7																
8																
9																
10																
11																
12	189000															
13																
14																
15																
16																
17					150000		95000		8100		34223	21698			15113	
18																
19																
20																
21																
22																
23																
24			330													
25																
26																
27	203000															
28																
29																
30																
31																
32																
33																
34																
35																
36																
37																
38																
39																
40																
41																
42																
	679000	0	330	0	150000	0	95000	0	8100	0	0	34223	21698	0	15113	0
Sum	679000		330		150000		95000		8100			34223	21698		15113	

Posterings 2010, eks. 4.

Dato	Tekst	Bilag	2010		Bankinnskudd		Kundefordringer		Varelager		Maskiner og utstyr		Bygninger og tomter		Terminkontrakt salg	
			Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit		
01.01.	Inngående saldo	1	515775		0		228000		108400		1000				-99091	
01.02.	Partivarekjøp (1)	2					440000									
15.02.	Varekost salg (1)	3							315000							
15.02.	V.v. termin levering, salg (1)	4														49091
15.02.	Levering salg (1)	5			540000											
15.02.	Justering pga. endring i kurs inng.-levering, salg (1)	6														
15.04.	Partivarekjøp (2)	7						200000								
15.04.	Endring v.v. termin levering-betaling salg (1)	8														10636
15.04.	Mottar betaling salg (1)	9	531818			540000										
15.04.	Oppgjør termin salg (1)	10		79364												79364
15.04.	Betalt lev.gjeld (1)	11		440000												
15.05.	Varekost salg (2)	12							231000							
15.05.	V.v. termin levering, salg (2)	13														30000
15.05.	Levering salg (2)	14			390000											
15.05.	Justering pga. Endring i kurs inng.-levering, salg (2)	15														
01.06.	Betalt lev.gjeld (2)	16		200000												
01.06.	Driftskost, lønn, avskr, utl. Skatt, lev.gj 09, renter	17	15473	333118							9000					
01.07.	V.v. termin levering, skip	18														
01.07.	Levering skip	19									147400					
01.07.	Justering pga. Endring i Kurs inng.-levering skip	20									26400					
15.07.	Endr.v.v. levering-betaling, salg 2	21														10200
15.07.	Betaling salg (2)	22	402000			390000										
15.07.	Oppgjør termin salg (2)	23		70200												70200
20.07.	Endring v.v termin levering-betaling, skip	24														
20.07.	Betaling av skip	25		147400												
20.07.	Oppgjør termin skip	26	25740													
01.08.	Varekost salg (3)	27							217000							
01.08.	V.v. termin levering, salg (3)	28														39455
01.08.	Levering salg (3)	29			377636											
01.08.	Justering pga endring i kurs inng.-levering, salg (3)	30														
15.08.	Inngår termin salg (1) 11	31														
15.08.	Inngår termin salg (2) 11	32														
15.08.	Inngår termin salg (3) 11	33														
01.10.	Endring v.v. termin levering-betaling, salg (3)	34														12964
01.10.	Betaling salg (3)	35	366364			377636										
01.10.	Oppgjør termin salg (3)	36		54673												54673
01.11.	Partivarekjøp (3)	37						60000								
31.12.	Endr. v.v. Termin siden inng. salg (1)	38														11940
31.12.	Endr. v.v. Termin siden inng. salg (2)	39														9851
31.12.	Endr. v.v. Termin siden inng. salg (3)	40														9254
31.12.	Årets skattekostnad	41														
	Sum		1857170	1324754	1307636	1307636	928000	763000	255800	35400	1000	0	159790	128746		
			532416		0		165000		220400		1000		31044			

2010	Leverandørgjeld		Langsiktig gjeld		Betalbar skatt		Verdiendr. termin		Terminkontrakt kjøp		Salgsinntekt		Gevinst/tap termin salg		
	Bilag	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
1		30000		389000		15113		-88091		-11000					
2		440000													
3															
4							49091								
5												540000			
6								90000			90000				
7		200000													
8															10636
9														8182	
10															
11	440000														
12															
13							30000								
14												390000			
15								60000			60000				
16	200000														
17	30000		5500		15113										
18								15400	15400						
19		147400													
20							26400								
21														10200	
22															12000
23															
24									660						
25	147400														
26										25740					
27															
28							39455								
29												377636			
30								67636			67636				
31															
32															
33															
34															12964
35														11273	
36															
37		60000													
38								11940							
39								9851							
40								9254							
41							16121								
Sum	817400	877400	5500	389000	15113	31234	144945	175990	16060	14740	217636	1307636	29655		35600
		60000		383500		16121		31045		-1320		1090000			5945

2010 Bilag	Varekostnad		Gevinst/tap termin kjøp		Lønn		Annen driftskostnad		Avskrivninger		Finansinntekter		Finanskostnader		Betalbar skatt	
	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit	Debit	Kredit
1																
2																
3	315000															
4																
5																
6																
7																
8																
9																
10																
11																
12	231000															
13																
14																
15																
16																
17					160000		105000		9000			15473	17505			
18																
19																
20																
21																
22																
23																
24				660												
25																
26																
27	217000															
28																
29																
30																
31																
32																
33																
34																
35																
36																
37																
38																
39																
40																
41																16121
	763000	0	0	660	160000	0	105000	0	9000	0	0	15473	17505	0	16121	0
Sum	763000		-660		160000		105000		9000			15473	17505		16121	

